

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ

Ι. ΝΑΟΥ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΕΥΚΑΚΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝΟΡΙΑΚΗ ΕΥΛΟΓΙΑ

᾽ Έτος Ι΄ • ΙΟΥΝΙΟΣ - ΙΟΥΛΙΟΣ 2011

᾽ Αριθ. Τεύχους 108-109

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίς
01. Ἀγάπη Ἀθάνατη λέξη σέ θνητά χεῖλη (Μιτροπ. Εἰρηναῖος)	235
02. Ἡ πνευματική σημερινή κρίση (Ἀρχ. Καλ. Λυράκης)	237
03. Ὁ π. Ἐπιφ. Θεοδωρόπουλος βοᾷ (π.Β.Ε.Β.)	240
04. Οἱ Θεολογικές μας διαφωνίες καταργοῦν τήν ἀγάπη; (π.Γ.Χάας)	252
05. εἶναι καί πράττειν (Νίκος Τσιρώνης)	256
06. «Δεῦτε λάβετε Φῶς» Γ' († Μιτρο. Ἀντώνιος Πλαμαδεάλα)	258
07. Ἡ ἀξιοπιστία τοῦ Θεοῦ καί ἡ ἀπιστία μας (Εὐα Κωλέττη)	259
08. Τά ὄρια τῶν παιδιῶν καί τά ... δικά μας (Π. Καμπάνη-Λεμονῆ)	262
09. Ὡς ἐνθαρρύνω νά συνεχίσετε τόν ἀγῶνα! (Θανάσης Γαλανάκης)	264
10. Πῶς οἱ Ἀρμένιοι ἔγιναν Μονοφυσίτες; (π. Ἰερώνυμος Mayilyan)	266
11. Μνήμες Λαῶν (Νινέττα Βολουδάκη)	275
12. Κατάληψη! - Πανελλαδικές! (Εὐσταθία Τσιότσιου)	277
13. "Ἐγχειρήσεις" στήν προσωπικότητα; (Λέω Μπράνγκ)	280
14. Ζητοῦν νά ἀντιμετωπίσουμε τούς μεταμοσχευτές!	284
15. Καπιταλισμός καί Καπιταλιστές (Κώστας Πολυχρονίου)	290
16. Πῶς θά 'θελε τήν τιμή ὁ Παπαδιαμάντης; (Εὐαγγελία Κοντάκη)	294
17. Μάθημα Ζωῆς.... (Νινέττα Βολουδάκη)	296

ἐνοριακή ΒΥΛΟΓΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ Ι. Ν. ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΕΥΚΑΚΙΩΝ

(Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν)

Ἀσκληπιοῦ 38 (Ἀθήνα) Τ.Κ.106.80

Τηλ.:2103612449 - Fax:2103627037 - e-mail: vasvolou@otenet.gr

www.agnikolaos.gr

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Ἱ. Ναός Ἀγ. Νικολάου Πευκακίων

ΕΚΔΟΤΗΣ - Διευθυντής Συντάξεως: π. Βασίλειος Ε. Βολουδάκης

Καλλιτεχνική Ἐπιμέλεια: Σαπφώ Νίνου

Τυπογραφική Ἐπεξεργασία: Σπύρος Κροντήρης & Δέσποινα Καρζῆ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ:

Ἐκδόσεις "ΥΠΑΚΟΗ"

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ - ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΔΕΚΤΕΣ

Ἐπιτρέπεται ἡ μέ ὁποιοδήποτε τρόπο ἀναδημοσίευση τῶν ἀρθρῶν τοῦ τεύχους αὐτοῦ μέ τήν ἀπαραίτητη προϋπόθεση νά ἀναγράφεται στήν ἀναδημοσίευση ἡ πηγή προελεύσεώς τους καθώς καί ὀλόκληρο τό ὄνομα τοῦ συντάκτου τους καί ὄχι μόνο τά ἀρχικά του, μέ τά ὁποῖα τυχόν δημοσιεύονται τά ἀρθρα στό περιοδικό μας.

ΑΓΑΠΗ! ΑΘΑΝΑΤΗ ΛΕΞΗ ΣΕ ΘΝΗΤΑ ΧΕΙΛΗ

Η αγάπη είναι ασφαλώς η ωραιότερη λέξη που αγαπούν να λένε οι άνθρωποι. Μά είναι συγχρόνως και μία λέξη που οι άνθρωποι τή λένε με τόση προχειρότητα και τής κάνουν τόση κατάχρηση και τόση νοθεία.

Όταν διαβάζω κανείς τά τρυφερά γράμματα τών αγαπημένων

και άκούει τίς ώραιές έξομολογήσεις και τούς όρκους των, όταν βλέπουμε μέ τά ίδια μας τά μάτια τήν άληθινά αγαπημένη ζωή τών έρωτευμένων, τών άρραβωνιασμένων, τών ύπαντρεμένων και κείνων που αρχίζουν όμορφα και μυστικά να πλέκουν τά ειδύλλιά των, είμαστε έτοιμοι να πιστέψουμε στήν ειλικρίνεια τής αγάπης και να έγκωμιάσωμε τή δύναμη και τήν άθανασία της.

Όμως όταν αντίστροφα παρασταθοΰμε στή διάψευση και άπιστία τής αγάπης και δοΰμε πάλι μέ τά μάτια μας να κόβονται οι σχέσεις, να διαλύουν οι άρραβώνες και να χωρίζουν τά άνδρόγυνα και άκόμη χειρότερα, να μεταβάλλονται οι όρκοι τής αγάπης σε κατάρες και τά χέρια που άγκαλιάζουν και χαϊδεΰουν να πιάνουν στιλέτα και φαρμάκια για να σκοτώσουν εκείνον ή εκείνη που ως τά χθές άκόμη έλάτρευαν, τότε στ' άλήθεια σταματᾶ τό μυαλό μας και δοκιμάζομε μία άποστροφή και μία φρίκη γι' αυτό που λέγεται άνθρώπινη αγάπη. Και μαζί μ' αυτά δοκιμάζομε μία άπογοήτευση και μία άπαισιοδοξία για τόν άνθρωπο και τή ζωή του.

Φιλόσοφοι, ποιητές και κοινωνιολόγοι έχουν σταθῆ μέ έκπληξη, μέ φόβο κι' έίρωνεία ή και τρομερή μελαγχολία μπροστά στα φαινόμενα αυτά τής άποτυχεμένης αγάπης και καθημερινά χιλιάδες μικροί κι' άπλοί άνθρωποι καίνε τήν καρδιά και καταστρέφουν τή ζωή των και τή ζωή άκόμη τώσων άλλων μ' αυτό τό όμορφο και έπικίνδυνο πυροτέχνημα τής αγάπης. Όμως, ένας Χριστιανός στοχαστής, δέν άπορεϊ καθόλου για όλα αυτά. Γιατί ξέρει πώς ο άνθρωπος είναι «άμαρτωλός», έχει

ἀτέλειες κι' ἀδυναμίες κι' εἶναι φυσικό καί ψυχολογημένο καί κεῖνο πού βγαίνει ἀπό τήν καρδιά καί τό κορμί τοῦ ἀνθρώπου νάχη τά σημάδια τῆς ἀτέλειας καί τῆς ἀδυναμίας. Γιατί ξέρει πώς, ὁ ἄνθρωπος πού δέν ἀναγεννήθηκε καί δέ ζῆ ἀκατάπαυστα μέσα στή Χάρη τοῦ Θεοῦ, δέν μπορεῖ νά βρίσκη ὑπεράνθρωπες καί ἀνώτερες δυνάμεις νά δαμάζη τόν κτηνώδη ἐγωϊσμό του καί νά κατανικᾷ τά πάθη του. Γιατί ξέρει πώς ὁ ἄνθρωπος πού τολμᾷ νά μιλή μέ τά θνητά του χεῖλη γιά τήν ἀθάνατη ἀγάπη, ἀργά ἢ γρήγορα θά τήν προδώσῃ. Γιατί ἀγάπη ἀληθινή δέν θά πῆ δῶσε, ἀλλά πᾶρε. Κι' ὅποιος θέλει στ' ἀλήθεια ν' ἀγαπᾷ, πρέπει νά μάχεται κάθε στιγμή ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ του. Πολλές φορές κατορθώνομε ἔστω καί προσωρινά νά κοιμίζωμε καί νά νικοῦμε τόν ἐγωϊσμό μας, νά παραμερίζωμε ὀλοτελα τόν ἑαυτό μας κι' εἴμαστε τότε ἔτοιμοι κι' ἄξιοι γιά τήν ἀγάπη.

Μά ὅταν ξυπνᾷ πάλι μέσα μας ὁ ἑαυτός μας, μέ ὅλες ἐκεῖνες τίς νόμιμες καί παράλογες ἀπαιτήσεις του, τότε δέν ὑπάρχει τόπος γιά τήν ἀγάπη καί τότε ἀκριβῶς βλέπει κανεῖς ἐκεῖνο τό θλιβερό καί φρικιαστικό θέαμα. Κείνους πού ἀγαπούσαμε καί λατρεύαμε χθές, τούς μισοῦμε καί τούς βλέπομε μ' ἀποστροφή σήμερο. Σωστό εἶναι, λοιπόν, νά βλέπωμε καθαρά τά πράγματα καί νά μὴ λέμε παχειά λόγια γιά τήν ἀγάπη. Ὁμορφῆ, καθαρῆ, παντοτεινῆ καί δυνατῆ ἀγάπη, δέν μπορεῖ νά φυτρώσῃ στήν καρδιά τοῦ συνηθισμένου ἀνθρώπου, τοῦ ἀνθρώπου πού δέν ζῆ μέσα στό φῶς καί τή Χάρη τοῦ Θεοῦ.

Ὁ πρ. Κισάμου καί Σελίνου

Εἰρηναῖος

Σημείωση:

Ἐπιλέξαμε αὐτό τό ἄρθρο ἀπό τό ἐξαντλημένο βιβλίο τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου πρῶην Κισάμου καί Σελίνου κ. Εἰρηναίου Γαλανάκη «Πρός ἓνα χριστιανικό Γάμο», Χανιά, 1960, γιατί σήμερα εἶναι πῶς ἐπίκαιρο παρά ποτέ. Ἐπιθυμία μας εἶναι νά συνεχίσουμε καί στό μέλλον τήν δημοσίευση καί ἄλλων ἄρθρων αὐτοῦ τοῦ βιβλίου, γιατί στήν ἐποχή πού «ἐφύγη ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν» ἔχουμε πολλή ἀνάγκη τούς θερμουργούς τῆς ἀγάπης λόγους.

Μέ τή δημοσίευση αὐτή ἐκφράζω συγχρόνως τόν σεβασμό καί τήν υἱική μου ἀγάπη πρὸς τόν πρό 40 ἐτῶν χειροτονήσαντά με Διάκονον, Σεβασμιώτατον κ. Εἰρηναῖον, τόν πνευματικόν ἀγωνιστήν καί ἀρχαιότερον κατά τά πρεσβεῖα ὅλων τῶν ἐν ζωῇ Ὁρθοδόξων Ἱεραρχῶν.

π. Β.Ε.Β.

Στοιχεῖα ἀντιπνευματικῆς ἀτμόσφαιρας

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΡΙΣΗ

Ο σημερινός ἄνθρωπος βρίσκεται κάτω ἀπό ψυχολογική πίεση, τὴν ὁποία προκαλεῖ μὲ χίλιους τρόπους καὶ ἀπό χίλια κανάλια τὸ **προβαλλόμενο ὄραμα τῆς καταναλωτικῆς “εὐτυχίας”**. Τὸ ἀδιάκοπο κυνήγι τοῦ φευγαλέου αὐτοῦ ὁράματος –μιας τελείωσης μέσα ἀπὸ τὴν ἀπόκτηση ὑλικῶν ἀγαθῶν καὶ τῆς κατανάλωσής– δημιουργεῖ ποικίλα κοινωνικά προβλήματα μὲ ἀνυπολόγιστες, πολλές φορές, ψυχοκοινωνικές ἐπιπτώσεις.

Τὰ κοινωνικά προβλήματα πού προωθεῖ ἡ «κοινωνία τῆς ἀφθονίας» εἶναι κατ’ ἐξοχὴν ἀντιπνευματικά, διότι συνδέουν τὴν αὐτοεκτίμησή καὶ τὴν αὐτοεπιβεβαίωση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν ἰκανότητά του νὰ καταναλώνει καὶ νὰ ἐπιδεικνύει αὐτὴν γιὰ τὴν κατανάλωση ὑλικῶν ἀγαθῶν. Κάθε μέσο γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς δυνατότητας αὐτῆς γίνεται «θεμιτό», ἀπὸ τὴ στιγμή πού, κοινωνικά, ἀναγνωρίζεται καὶ «καταξιώνεται».

Εἰδικότερα, ἡ **χυδαία εὐδαιμονιστικὴ ἀντίληψη τῆς ζωῆς** λειτουργεῖ ἀποδυναμωτικά καὶ ἀφήνει, ἰδιαίτερα τὸ νέο ἄνθρωπο, ἀνέτοιμο νὰ ἀντιπαλαίσει σὲ κάθε κατάσταση μὲ τὴν ὁποία δὲν ἔχει ἐξοικειωθεῖ. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, συντείνει σὲ μιὰ ἀγωγή, ἡ ὁποία συγχέει τὰ ὄρια ἀνάμεσα στὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἐλευθεριότητα καὶ κάνει τοὺς νέους ἀνθρώπους ἀνίκανους καὶ γιὰ τὴ στοιχειώδη ἀκόμη αὐτοπειθαρχία, ἐνῶ παράλληλα δὲν τοὺς μαθαίνει τὸ βασικὸ νόμο τῆς ζωῆς, πού ἀναφέρεται στὸ δικαίωμα νὰ παίρνεις, ἀλλὰ καὶ στὴν ὑποχρέωση νὰ δίδεις στὸν ἄλλον, τὸ συγκεκριμένο ἄνθρωπο καὶ στὴν ὁλότητα.

Ἐπιπλέον ὁ πολὺτιμος χρόνος τῆς πεπερασμένης ζωῆς φορτίζεται μὲ τὸ **ἄγχος**, ὄχι πάντοτε τῆς ἐπιβίωσης, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀγωνία γιὰ τὴν ἀπόκτηση ὑπερπληθῶρας ἀγαθῶν, συχνὰ περιπτῶν ἢ καὶ ἀχρήστων. Παρασύρεται ὁ ἄνθρωπος στὸ παιχνίδι τῆς «ἀφθονίας» καὶ εἰσέρχεται στὸ χορὸ τῆς σπατάλης, ὅταν ἀκόμη δὲν ἔχει ἀνταπεξέλθει σὲς βασικὲς ἀνάγκες τῆς ζωῆς.

Ἀλήθεια, ἔχει ποτὲ σκεφθεῖ μέχρι ποιοῦ σημείου ἔχει παύσει ὁ σημερινός ἄνθρωπος νὰ ἐλέγχει τὴ ζωὴ του καὶ νὰ τὴ διαμορφώνει ἀνάλογα μὲ τίς πραγματικὲς ἀνάγκες καὶ ἐπιθυμίες καὶ κυρίως μὲ τίς

βαθύτερες ἐφέσεις τῆς ἀθάνατης ψυχῆς του; Εἶναι γεγονός ὅτι ἀνύπαρκτες ἀνάγκες κατευθύνουν τή ζωή του καί τόν μεταβάλλουν ὄλο καί περισσότερο σέ καταναλωτική μηχανή.

Γι' αὐτό καί ἡ ὀρθολογιστική χρησιμοποίηση τῶν ἐπιτεύξεων τῆς τεχνολογίας μπορούσε νά συντελέσει, ὥστε νά μένει στόν ἄνθρωπο περισσότερο ἐλεύθερος χρόνος καί καλύτερη διάθεση γιά νά ἀσχοληθεῖ μέ κάτι οὐσιαστικότερο: τήν πνευματική ζωή, ὡς στροφή πρὸς τό Θεό, ἀλλά καί πρὸς τόν συνάνθρωπο.

Συμβαίνει ὅμως τό ἀντίθετο. Ἐπίσης ἀπό τή στιγμή πού χωρίς νά τό ἀντιλαμβάνεται ὑποδουλώνεται σιά ὑλικά ἀγαθά καί ἀντί νά τόν ὑπηρετοῦν τά ὑπηρετεῖ καί ὑπάρχει γιά αὐτά, ἡ ζωή του φτωχαίνει. Κατανῶ νά ζεῖ μέ τό ἄγχος τῆς ἀποκτίσεως πραγμάτων, τά ὁποῖα γίνονται κύριος στόχος τῆς ζωῆς του.

Τό πιό «μοντέρνο» θεωρεῖται ὅτι εἶναι καί τό καλύτερο καί χίλια δυό παλιά καί ὠραῖα πράγματα τά παραγκωνίζει καί τά πετᾷ, ἐπειδή δέν ταιριάζουν σίς τυποποιημένες ἀξιώσεις, τίς ὁποῖες «σερβίρει» ἡ μαζική βιομηχανική παραγωγή.

Ἐπίσης ὅλα αὐτά, ταυτόχρονα, πληγώνουν τίς ἀνθρώπινες σχέσεις. Ἐξαφανίζονται π.χ. σιγά-σιγά πολύτιμες ἀνθρώπινες σχέσεις, διάφορες ἐκδηλώσεις καί ἐπικοινωνίες μέ πρόσωπα γνωστά καί προσφιλή, οἱ οἰκογενειακές ἐπισκέψεις καί συναναστροφές, οἱ ὁποῖες αὐτές καί μόνο αὐτές, ἀποτελοῦν τή βάση καί τό θεμέλιο γιά τήν ἐπίτευξη μιᾶς ἀνώτερης σέ ποιότητα ζωῆς.

Μέσα σέ μιά φρενίτιδα «νεωτερισμοῦ» ἐγκαταλείφθηκε ἡ ἀξία τῆς ἀνθρώπινης χειρονομίας –πού ἔχει ἡ ἐγκαρδιότητα τῆς ἐπικοινωνίας– καί ἐπικοινωνοῦμε μέ δῶρα «ἀποδεικτικά» τῶν καλῶν μας αἰσθημάτων καί προθέσεων, ἐκεῖ πού μιά γνήσια ἐπαφή ἔχει πιά ἐκλείψει. Ἐκεῖνο πού τελικά ἀποδεικνύεται, εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας «φτασμένος» καί «ἐπιτυχημένος», ἔχοντας τή δυνατότητα, κάνει δῶρα ἀνάλογα τῆς θέσης του.

Συγκεντρώνονται κάπου ὄχι γιά νά συζητήσουν καί νά διασκεδάσουν πραγματικά, ἀλλά γιά νά θορυβήσουν μέσα σέ μιά ἀτμόσφαιρα ἠλεκτρισμένη ἀπό ἐπιθυμίες καί ἰλαρότητες. Καί ἐκεῖ πάλι ἀπορροφῶνται ἀπό τό κλίμα τῆς ὑπερκατανάλωσης ὑλικῶν ἀγαθῶν, πού ἔχει γίνει δεύτερη φύση, μέ ἀποτέλεσμα συχνά νά μή μπορούν πιά νά σκεφθοῦν, οὔτε καί ἀντιδράσουν ὅμως.

Στέκονται βουβοί και παθητικοί μπροστά στην τηλεόραση και δέχονται κάθε άνοητη φαντασμαγορία, κάθε ήλιθιο φιλμ και κάθε ασυνάρτητο “σόου”. Οί έμποροι του ελεύθερου χρόνου «σερβίζουν» αποβλακωτικά «υπερθεάματα», τά όποια φαίνονται διασκεδαστικά, έπειδή άρνήθηκαν σιγά-σιγά την άνετη φυσιολογική έπικοινωνία και αισθάνονται την άπειλή της πλήξης και μοναξιάς νά τους κυκλώνει από παντού.

Άλλά, εκείνος ό όποϊος σταδιακά καταργεί την ανθρώπινη έπικοινωνία, σταθερά άλλοιώνει και τον άνθρωπινο λόγο. Γι’ αυτό, ένα άλλο χαρακτηριστικό γνώρισμα του σημερινού ανθρώπου είναι ότι χάνει βαθμιαία την έπαφή μέ τον άνθρωπινο λόγο. Ό γραπός λόγος τον κουράζει, ό προφορικός περιορίζεται μόνο στά απολύτως άναγκαία και καθημερινά. Η άλλοίωση αυτή, επί του παρόντος, έλέγχεται σ’ ένα βαθμό, οί συνέπειες όμως της αποσιροφής του ανθρώπινου γραπτού και προφορικού λόγου παραμένουν.

Ό κλονισμός λοιπόν, των διαπροσωπικών σχέσεων και η πώχεια της έπικοινωνίας δηλώνουν ήθική καθίζηση, την όποια διαδέχεται, μέ τή σειρά της, η άκόλουθη κοινή διαπίστωση: ότι δηλαδή, η κοινωνία μας, άφου πέρασε μιά φάση γενικής χαλάρωσης των ήθων - μέ την έννοια ότι κάθε τι πού δέν έρχόταν άπ’ ευθείας σέ αντίθεση μέ τό νόμο κατάντησε νά είναι κοινωνικά άνεκτό - όδηγήθηκε στή φάση του πολλαπλασιασμού των φαινομένων άνοικτής παρανομίας, πού αντιμετώπιζομε σήμερα: Η ήθική άδιαφορία (άμοραλισμός), η κυνικότητα και η άνομία, φαινόμενα τά όποια και προετοιμάζουν τό έδαφος όπου τελικά φυτρώνει τό έγκλημα. Είναι όμως καρποί της σημερινής καταναλωτικής και ύλιστικής κοινωνίας μας.

Άρχιμ. **Καλλίστρατος Ν. Λυράκης**

τ. Ίεροκήρυκας

Ίερᾶς Άρχιεπισκοπῆς Άθηνῶν

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΚΔΡΟΜΗ

στό Ύπατο Βοιωτίας και προσκύνημα στην Ίερά Μο-
νή Σαγματᾶ θά πραγματοποιηθεῖ την Δευτέρα 27
Ίουνίου 2011 για τά παιδιά του Νεανικού Κέντρου
της Ένορίας μας και για όσους από τους γονεῖς τους
θελήσουν νά τά συνοδεύσουν. Πληροφορίες και
δηλώσεις συμμετοχής στον **π. Πασάλη Γρίβα**.

Ο Π. ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΒΟΑ:
«ΜΗ ΑΣΧΟΛΕΙΣΘΕ ΜΕ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ
ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΣ! ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΙΝΔΥΝΟΣ!»

Εσχάτως επιχειρείται από μερίδα κληρικῶν - πού συσχετίζουν τήν Κάρτα τοῦ Πολίτη μέ τό σφράγισμα ἢ τό προχάραγμα τοῦ Ἐπιφάνιου Θεοδωροπούλου στά πρόσωπα ἐκεῖνα πού συμμερίζονται τίς ἀπόψεις τους, ὥστε νά αὐξηθῇ τό κῦρος τῶν ἀπόψεών τους καί νά ἀποδειχθοῦν “πλανεμένες” οἱ δικές μου τοποθετήσεις.

Αὐτό ἐπιχειρεῖται 22 χρόνια μετά τήν κοίμηση τοῦ π. Ἐπιφάνιου(!) μέ τή διαστροφή ἑνός κειμένου του, γραμμένου τό 1987 μέ ἀφορμή τόν σάλο πού εἶχε ἐγερθεῖ καί τότε μεταξύ τῶν πιστῶν, λόγω τῆς τάχα ἐκτυπώσεως ταυτοτήτων μέ σύμβολα ἢ σχηματικές παραστάσεις τοῦ Ἐπιφάνιου!

Τοῦ κειμένου τοῦ π. Ἐπιφάνιου τοῦ 1987 στόν « Ὁρθόδοξον Τύπον», (ἀρ. φύλλου 755/11-9-1987), τό ὁποῖο θά παραθέσουμε στή συνέχεια, εἶχε προηγηθεῖ δημοσίευση δύο ἄρθρων μου (« Ὁρθόδοξος Τύπος» 1986 καί 1987) γιά τόν Ἐπιφάνιο, τό 666 καί τήν ἀνησυχία τῶν Χριστιανῶν, στό ἕνα ἀπό τά ὁποῖα, ὁ π. Ἐπιφάνιος -ἀφοῦ τό διάβασε- ἔκαμε νοηματικές προσθήκες μέ τό χέρι του ἐπάνω στό χειρόγραφο μου πού φανερόνουν -χωρίς νά ἀφήνουν περιθώρια ἀμφιβολίας- ὅτι ἐνέκρινε ἀπόλυτα τίς ἐπί τοῦ θέματος ἀπόψεις μου.

Τό λυπηρό εἶναι ὅτι παρά τήν δημοσιοποίηση τοῦ χειρογράφου μου μέ τίς προσθήκες τοῦ π. Ἐπιφάνιου (βλ. « Ὁρθ. Τύπος» 25-3-2011 συνεχίζεται ἡ ἀήθης πολεμική ἐναντίον τῶν γραφομένων μου καί γραπτῶς καί προφορικῶς, μέ ἀποκορύφωμα πρόσφατη τηλεοπτική ἐκπομπή, στήν ὁποία ἐντελῶς αὐθαίρετα, μέ ἀπόκρυψη τῶν κυριωτέρων σημείων τοῦ κειμένου τοῦ π. Ἐπιφάνιου, παρουσιάσθηκε ψευδῶς στούς τηλεθεατάς ὁ π. Ἐπι-

φάνιος νά υποστηρίξει ὅτι ἡ παραλαβή ταυτότητος εἶναι χάραγμα τοῦ Ἀντιχρίστου!

Στή συνέχεια, μετά τήν παράθεση τοῦ κειμένου τοῦ π. Ἐπιφανίου καί σύντομο σχολιασμό του θά δώσουμε γιά πρώτη φορά στή δημοσιότητα ἕνα απόσπασμα ἀπό διαλογική συζήτηση τοῦ π. Ἐπιφανίου (μιά Κυριακή τοῦ Τριωδίου τοῦ 1987) στό παρεκκλήσιο τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (Μενάνδρου 4), ὅπου στό απόσπασμα αὐτό ὁ ἴδιος ὁ π. Ἐπιφάνιος τονίζει κατηγορηματικά ὅτι ἡ «Ἀποκάλυψη» εἶναι βιβλίο ἀπολύτως ἀλληγορικό, ὁπότε οἱ ὅποιες ἐρμηνεῖες της καί οἱ ἀναδρομές στά γεγονότα τῆς «Ἀποκαλύψεως» εἶναι παντελῶς αὐθαίρετες!

Τό απόσπασμα τῆς συζητήσεως παραθέτουμε ἀπομαγνητοφωνημένο κατά λέξη, χωρίς τήν παραμικρή διόρθωση. Ἐπειδή δέ ἔχω συνηθίσει νά μέ ἀμφισβητοῦν στό συγκεκριμένο ζήτημα, δηλώνω ὅτι εἶναι στή διάθεση τοῦ ὁποιουδήποτε ἀμφισβητία τό ἠχητικό ντοκουμέντο.

Μέχρι σήμερα ἀπέφυγα νά μεταφέρω στό ἐνοριακό μας περιοδικό τήν χωρίς λογικά καί θεολογικά ἐπιχειρήματα ἐνορχηστρωμένη ἐμπαθῆ ἐπίθεση ἐναντίον τῶν γραφομένων μου, ἐκτός δύο ἐπιστολῶν. Ὄταν ὅμως ἐμπλέκεται τό ὄνομα τοῦ π. Ἐπιφανίου σέ νοσηρές ἐρμηνεῖες, τάχα ἀγιογραφικές, δέν μοῦ ἐπιτρέπεται νά σιωπήσω γιά ἕνα θέμα πού εἶχα τότε διεξοδικά συζητήσει μαζί του, ὅπως ἀναλυτικά ἔχω γράψει στό βιβλίο μου «Ὁ Ἀντίχριστος, ὁ ἀριθμός 666 καί ἡ ἀνησυχία τῶν Χριστιανῶν».

Α'. Τό κείμενο τοῦ π. Ἐπιφανίου πού παρερμηνεύουν

Ο ΒΕΕΛΖΕΒΟΥΛ ΚΑΙ Ο “Ε.Κ.Α.Μ.”

Κύριε Διευθυνιά:

Διά τῆς παρούσης δέν σκοπεύω νά διαπραγματευθῶ τό θέμα περί ἀντιχρίστου ἢ περί τοῦ ἀριθμοῦ 666 κ.τ.λ.. Ἐπιγραμματικῶς θά σημειώσω δύο - τρεῖς σκέψεις εἰς ἀπάντησιν ἐπιστολῆς φίλου Ἱερέως ἐκ Μακεδονίας. Οὗτος μοῦ ἔστειλε πρό καιροῦ φωτοτυπίαν ἑνός περιέργου σχήματος, τό ὁποῖον, τιθέμενον ἔμπροσθεν κυριοῦ κατόπρου, ἐδείκνυεν, οὔτε ὀλίγον οὔτε πολύ, μίαν διαβολικήν μορφήν, τήν ὁποίαν «ἔστεφεν» ὁ ἀριθμός 666. Μοῦ ἔγραφε δέ ὅτι τό σχῆμα αὐτό θά ὑπάρχη εἰς τά νέα δελτία

ταυτότητας και μέ ηρώτα «τί θά κάμωμε;».

Ὁμολογῶ ὅτι μετά πολλῆς δυσπιστίας ἐδέχθην τήν πληροφορίαν αὐτήν. (Βραδύτερον εἶδον τό σχῆμα δημοσιευμένον καί εἰς θρησκευτικά περιοδικά). Οἱ ἀρμόδιοι κρατικοί Λειτουργοί, ἐσκέφθην, θά ἔπρεπεν, ὅλοι, πρῶτον μὲν νά εἶνε συνειδητοί σατανολάτραι, δεύτερον δέ νά πάσχουν ἐκ κρετινισμοῦ. Διότι μόνον συνειδητοί σατανολάτραι θά ἔθετον τοιαῦτα σχήματα εἰς τά δελτία ταυτότητας καί μόνον πάσχοντες ἐκ κρετινισμοῦ ἠδύνατο νά πιστεύσουν ὅτι θά εὐρεθοῦν Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί, πού θά ἐδέχοντο νά λάβουν δελτία ταυτότητας μέ τήν εἰκόνα τοῦ Βεελζεβούλ! Καί, «νά πάρη ἡ εὐχή!», εἶνε ὀλίγον δύσκολον νά συμπέσουν ἀμφότεραι αἱ ἰδιότητες (σατανολατρία καί κρετινισμός) εἰς μίαν δεκάδα, τούλάχιστον, ἀνωτάτων στελεχῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν καθώς καί εἰς τούς ἀρμοδίους Ὑπουργούς καί Ὑφυπουργούς. Λογικῶς λοιπόν θά ἔπρεπε νά ἀποκλεισθῇ παντελῶς τοιοῦτον ἐνδεχόμενον, δηλαδή ἐκτύπωσης δελτίων ταυτότητας μέ σατανικές μορφάς.

Ἐπειδή ὅμως τίποτε δέν ἀποκλείεται εἰς τήν ὡραίαν αὐτήν Χώραν, ὅπου θάλλει «ἡ φαιδρά πορτοκαλέα», δέν εἶνε δυνατόν νά ἀποκλεισθῇ οὔτε αὐτό. Ἄν λοιπόν πράγματι εἰς τά νέα δελτία ταυτότητας ἔχη ἀποτυπωθῇ ἔστω καί ὑποψία τῆς μορφῆς τοῦ Βεελζεβούλ, ἀσφαλῶς οἱ πιστοί ὅχι μόνον δέν θά παραλάβουν τά διαβολοδελτία αὐτά, ἀλλ' οὔτε κἄν θά τά ἐγγίσουν!

Τό αὐτό θά συμβῇ καί ἄν τά δελτία φέρουν τόν ἀριθμόν 666. Ἐάν μὲν ὁ ἀριθμός αὐτός ἐτέθη ἐπίτηδες, ὡς σχετιζόμενος μέ τόν ἀντίχριστον, θά ἦτο ἀδιανόητον νά φέρωμεν ἐπάνω μας τά σύμβολα τοῦ ἀντιχρίστου! Ἀλλά καί ἐάν ὁ ἀριθμός αὐτός δέν ἐπελέγη σκοπίμως, δηλαδή ὡς σύμβολον τοῦ ἀντιχρίστου, ἀλλ' ἀπλῶς ὡς ἓνας ἀριθμός μεταξύ τῶν πολλῶν, ἴσως διότι οὗτος παρουσιάζει ὠρισμένα μαθηματικά πλεονεκτήματα (εὐκολία ποικίλων συνδυασμῶν κ.τ.λ.) ἔναντι τῶν λοιπῶν - ὑπόθεσιν κάμνομεν, διότι οὐδεμία περί τούτου ἔνδειξις ὑπάρχει-, καί πάλιν τά δελτία ταυτότητας, ὡς προκαλοῦντα τήν θρησκευτικήν μας εὐαισθησίαν μέ τήν χρῆσιν ἑνός ὑπόπου καί διαβλητοῦ ἀριθμοῦ, εἶνε ἀπολύτως ἀπαράδεκτα. ΔΕΝ ΘΑ ΤΑ ΠΑΡΑΛΑΒΩΜΕΝ!

Ὅλίγα λόγια καί διά τόν Ε.Κ.Α.Μ.: Ὡς Χριστιανοί δέν ἔχομεν νά κρύψωμεν τίποτε ἀπό τήν ζωήν μας. Ἡ ζωή τοῦ πιστοῦ εἶνε διαφανής. Μόνον «ὁ φαῦλα πράσων μισεῖ τό φῶς». Ὁρθῶς ἐλέχθη ὅτι οἱ ἔντιμοι ἄνθρωποι θά ἠδύνατο νά κατοικοῦν εἰς ὑαλίνους πύργους. Ὡς δημοκρατικοί πολῖται ὅμως, ὡς κάτοικοι ἐλευθέρας καί δημοκρατικῆς Χώρας,

δέν άνεχόμεθα τό «ήλεκτρονικόν φακέλλωμα». Αυτό σημαίνει ότι εάν δέν ψηφισθῆ ὁ ὑπό τῆς Κυβερνήσεως ὑπεσχημένος Νόμος περί προστασίας τοῦ πολίτου ἀπό τὰς ἔνδεχομένης καταχρήσεις τῆς κρατικῆς ἐξουσίας εἰς βάρος τῶν ἐλευθεριῶν του καί τῶν δικαιωμάτων του, θά εἴπωμεν «ὄχι!» καί εἰς τόν Ε.Κ.Α.Μ.

Θά ἐρωτηθῶμεν ἴσως: Καί τί θά συμβῆ μέ τήν ἄρνησίν μας νά ἐφαρμόσωμεν Νόμον τοῦ Κράτους; α) Οἱ Χριστιανοί εἶνε οἱ νομοταγέστεροι τῶν ἀνθρώπων, ὅταν οἱ Νόμοι δέν προσβάλλουν τὰς θρησκευτικὰς των πεποιθήσεις. Ὅταν συμβαίη τό ἀντίθετον, τότε, «πειθαρχοῦντες Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις» (Πραξ. ε, 29), εἰσέρχονται εἰς τήν παρανομίαν, ἀδιαφοροῦντες διά τὰς συνεπείας. Νόμοι τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους ἐπέβαλλον τήν θυσίαν εἰς τὰ εἶδωλα, ἀλλ' οἱ πιστοί δέν ὑπήκουον. Νόμοι τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους ἐπέβαλλον κατά καιρούς τόν Ἀρειανισμόν ἢ τόν Μονοθελητισμόν ἢ τήν Εἰκονομαχίαν, ἀλλ' οἱ Ὀρθόδοξοι ἐπέλεγον τήν «ἀγίαν παρανομίαν». β) Ἐάν ἑκατοντάδες χιλιάδων ἢ μᾶλλον ἑκατομμύριά τινα Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων ἀρνηθῶν νά παραλάβουν τὰ διαβολοδελτία, εἶνε μαθηματικῶς βέβαιον ὅτι ἡ Πολιτεία θά ὑποχωρήσῃ πάραυτα καί θά τροποποιήσῃ τόν Νόμον. Τό ὀλιγώτερον, θά καταστήσῃ προαιρετικά καί ὄχι ὑποχρεωτικά τὰ νέα δελτία ταυτότητος. Εἰσαγγελεῖς καί Δικαστήρια καί Φυλακαί ὑπάρχουν διά πεντακοσίους ἢ χιλίους ἢ πέντε χιλιάδας ἢ δέκα χιλιάδας ἀνθρώπων. Δι' ἑκατοντάδας χιλιάδας ἢ μᾶλλον δι' ἑκατομμύρια ἀνθρώπων δέν ὑπάρχουν οὔτε Εἰσαγγελεῖς, οὔτε Δικαστήρια, οὔτε Φυλακαί. Τουλάχιστον εἰς τήν μικράν Ἑλλάδα!... γ) Ἄν εἶνε ἀδύνατον νά σταλοῦν εἰς τὰ Δικαστήρια καί τὰς Φυλακάς ἑκατοντάδες χιλιάδες ἢ μᾶλλον ἑκατομμύριά τινα ἀνθρώπων, ἐξ ἴσου ἀδύνατον εἶνε νά ἀποκλεισθῆ τόσον πλῆθος ἀνθρώπων ἀπό συναλλαγὰς καί δικαιοπραξίας, ἐπειδή δέν θά εἶνε κάτοχοι διαβολοδελτίων. Ἡ μόνη λύσις, πού θά ἐπιβληθῆ ἐκ τῶν πραγμάτων, διότι θά δημιουργηθῆ ἐκρηκτικόν κοινωνικόν πρόβλημα πελωρίων διαστάσεων, θά εἶνε ἡ ὑπαναχώρησις τῆς Ἐξουσίας. Ἀλλά καί ἄν αυτό δέν συμβῆ, ὅπερ λίαν ἀπίθανον, τότε θά εἴπωμεν καί θά βιώσωμεν τό ἡμῖν «ἐχαρίσθη τό ὑπέρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τό εἰς αὐτόν πιστεῦειν, ἀλλά καί τό ὑπέρ αὐτοῦ πάσχειν» (Φιλιπ. α, 29). Ἡ πίστις μας σύμβολόν της καί θεμέλιόν της ἔχει τόν Σταυρόν!...

Τέλος λόγου: Ἐάν τὰ διαδιδόμενα εἶνε ἀληθῆ καί τὰ νέα δελτία ταυτότητος θά φέρουν, ἔμφανῶς ἢ ἀφανῶς, εἴτε τήν μορφήν τοῦ Βεελζεβούλ εἴτε τόν ἀριθμόν 666 εἴτε ὅ,τιδήποτε ἄλλο ἀντιχριστιανικόν σύμβολον, ἢ ἀκόμη καί ἄν θά ἔχουν μόνον τόν Ε.Κ.Α.Μ., ἄνευ προηγουμένης

νομοθετικῆς διασφαλίσεως τῶν δημοκρατικῶν δικαιωμάτων καί ἐλευθεριῶν τοῦ πολίτου, θά εἴπωμεν ΟΧΙ καί πάλιν ΟΧΙ καί μυριάκις ΟΧΙ εἰς τά νέα αὐτά δελτία, ὅ,τιδήποτε καί ἂν πρόκειται νά ἀντιμετωπίσωμεν... “Ἀκουέτω ταῦτα καί Βασιλεύς” (=Κυβέρνησις)!

Μετά τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης
ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ
 Ἄρχιμανδρίτης

Β. Σχολιασμός τοῦ κειμένου τοῦ π. Ἐπιφανίου

Τό παραπάνω κείμενο του π. Ἐπιφανίου τό ἐξηγῶ καί τό σχολιάζω ἀπό τό 1997 ἀλλά εἰς ὧτα μή ἀκουόντων. Τό ἔχω ἐξηγήσει μέ προσωπικές μου ἐπιστολές πρὸς τοὺς ἐπικριτάς μου, πού δημοσιεύθηκαν στόν «Ο.Τ.», ἀλλά ἐπανέρχονται σ’ αὐτό καί τό ἐπικαλοῦνται ὑπὲρ τῶν ἀπόψεών τους σάν νά μήν ἔχω πεῖ καί γράφει τίποτα!

Ἔχω γράφει ἀπό τό 1997 καί τό ἐπανάλαβα καί πρόσφατα ὅτι «ἡ Ἐπιστολή τοῦ π. Ἐπιφανίου πού ἐπικαλοῦνται δέν τοὺς προσφέρει ἀπολύτως καμμιά συνηγορία στήν οὐσία τοῦ θέματος –ὅπως τό παρουσιάζουν σήμερα οἱ “ἀντιρρησίες συνειδήσεως” μέ ἀναφορά στό σφράγισμα τοῦ Ἄντιχρίστου– ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὁ π. Ἐπιφάνιος ρητῶς ἀναφέρει στήν ἐπιστολή του ὅτι “Διά τῆς παρουσίας δέν σκοπεύω νά διαπραγματευθῶ τό θέμα περί ἀντιχρίστου ἢ περί τοῦ ἀριθμοῦ 666 κ.τ.λ.. Ἐπιγραμματικῶς θά σημειώσω δύο - τρεῖς σκέψεις”».

Ἡ Ἐπιστολή του γράφτηκε μέ χιοῦμορ, κάνει λόγο γιά σύμπτωση κρετινισμοῦ καί δαιμονισμοῦ στοὺς δημόσιους λειτουργοὺς ὡς προϋπόθεση γιά νά ἐκδοθοῦν κρατικές ταυτότητες μέ δαιμονικά σύμβολα ἢ τό 666, κάτι πού οἱ ἐπικριτές μου, οἱ «ἀντιρρησίες συνειδήσεως» θεωροῦν, φαίνεται, ὅτι ἔχει πραγματοποιηθεῖ, γιά νά κάνουν τόση φασαρία καί νά ξεσηκώσουν τόν κόσμον ὀδηγώντας στρατιᾶς ἀνθρώπων σέ πολυποίκιλα μαρτύρια στερήσεων.

Τό παράδοξο εἶναι πῶς, παρ’ ὅτι πιστεύουν ὅτι ἔφθασε ἡ ὥρα πού οἱ κυβερνήτες μας ἔγιναν δαιμονισμένοι κρετίνοι –κάτι πού σατυρικά γράφοντας ὁ π. Ἐπιφάνιος, δέν πιστεύει ὅτι εἶναι πιθανό νά συμβῇ– αὐτοὶ ἐξακολουθοῦν νά ἀσχολοῦνται μέ τὴν Κάρτα τοῦ Πολίτη καί ὄχι μέ τὴν ἐκδίωξη καί τόν ἐξορκισμό τῶν πολιτικῶν τῆς Πατρίδος μας!

Πέρα, ὅμως, ἀπό τό χιοῦμορ, ἡ Ἐπιστολή τοῦ π. Ἐπιφανίου

αναφέρεται αποκλειστικά και μόνο στο αν θα πάρουμε ή όχι τις ταυτότητες (τότε ήταν οι ταυτότητες και σήμερα η Κάρτα) έφ' όσον έχουν αποδεδειγμένως διαβολικές απεικονίσεις. Έγραφα τό 1997:

«Άς ιδούμε, λοιπόν, τί είναι αυτό πού έγραψε ο π. Έπιφάνιος, τό όποιο κατά τούς επικριτές μου είναι έκ διαμέτρου αντίθετο μέ τίς θέσεις μου: “Άν λοιπόν πράγματι είς τά νέα δελτία ταυτότητας έκη αποτυπωθή έστω και ύποψία τής μορφής του Βεελζεβούλ, άσφαλώς οι πιστοί όχι μόνον δέν θα παραλάβουν τά διαβολοδελτία αυτά, άλλ' ούτε καν θα τά έγγίσουν! Τό αυτό θα συμβή και αν τά δελτία φέρουν τόν αριθμόν 666. Εάν μέν ο αριθμός αυτός έτέθη επίτηδες, ως σχετιζόμενος μέ τόν αντίχριστον, θα ήτο άδιανόητον νά φέρωμεν επάνω μας τά σύμβολα του αντίχριστου! Άλλά και εάν ο αριθμός αυτός δέν έπελέγη σκοπίμως, δηλαδή ως σύμβολον του αντίχριστου, άλλ' απλώς ως ένας αριθμός μεταξύ των πολλών... και πάλιν τά δελτία ταυτότητας, ως προκαλούντα τήν θρησκευτικήν μας εύαισθησίαν μέ τήν χρῆσιν ενός ύπόπου και διαβλητου αριθμού, είνε απολύτως άπαράδεκτα. ΔΕΝ ΘΑ ΤΑ ΠΑΡΑΛΑΒΩΜΕΝ!”.

Και έρωτώ; Τί διαφορετικό έγραφα ως προς αυτά, πού γράφει ο π. Έπιφάνιος; Μήπως έγραφα ότι θα παραλάβωμε τίς ταυτότητες, αν έχουν τό 666 ή σατανικά σύμβολα; Άντιθέτως, έγραφα ότι ταυτίζομαι μέ αυτήν τή θέση. Και μάλιστα τό έγραφα πολλές φορές. Και στό «Προλογικό σημείωμα» του βιβλίου μου και στά πρόσφατα δημοσιεύματά μου, ... όπου διακηρύσσω: “Τι αυτό “πάλιν και πολλάκις” έδήλωσα ότι “θα πολεμήσω τίς νέες ταυτότητες, αν αυτές έχουν τό 666 ή άλλα δαιμονικά σύμβολα και θα συστήσω στους πιστούς, πού θα μέ συμβουλευθοῦν νά άρνηθοῦν τήν παραλαβή τους”». Τό θέμα είναι, γιατί δέν θα πάρουμε τίς ταυτότητες. Ότι δέν θα πάρουμε τίς ταυτότητες «και θα τίς άρνηθοῦμε όχι γιατί φοβόμαστε έναν αριθμό, αλλά γιατί δέν επιτρέπουμε σε κανέναν νά ανακατεύεται στην πίστι μας και νά μάς επιβάλει έναν άπεχθη αριθμό σαν διακριτικό τής ταυτότητας μας», όπως επίσης «γιατί πρέπει νά προασπίσουμε τούς “άσθενείς τή πίστει” έμφόβους χριστιανούς μας, συγκαταβαίνοντας στην άδυναμία τους αλλά και γιατί δέν είναι σωστό νά επιτρέψουμε στους πολιτικούς νά “παίζουν” μέ τήν πίστι μας».

Σέ τί τούς έξυπηρετεί, λοιπόν, τό κείμενο του π. Έπιφανίου; Μήπως συνηγορεί μέ αυτούς ότι δαιμονίζεται ο άνθρωπος

παίρνοντας τήν ταυτότητα, ἥ ὅτι ἀρνεῖται τόν Χριστό καί προσχωρεῖ στό Σατανᾶ», ὅπως αὐτοί ὑποστηρίζουν;».

Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τήν στέρση τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν, πού προσθέτει ὁ π. Ἐπιφάνιος. Ἄν οἱ ἐλευθερίες μας ὄντως περιορίζονταν δέν θά συγκατατιθέμεθα στήν παραλαβή τῆς Κάρτας τοῦ Πολίτη. Συμβαίνει, ὅμως, κάτι τέτοιο; Ὁχι, βέβαια! Ἡ Κάρτα (Σημ.: ἂν τελικῶς ἐκδοθῆ, θά πρόκειται γιά ὀργανωτικό θαῦμα σέ ἓνα Κράτος «μπάχαλο», πού ὁ κάθε ὄροφος μιᾶς Ὑπηρεσίας δέν ἐπικοινωνεῖ μέ τούς ἄλλους ὀρόφους, ὄχι νά συντονισθοῦν καί νά συνεργασθοῦν ὅλες οἱ Κρατικές Ὑπηρεσίες!) θά περιλαμβάνη ὅσα στοιχεῖα ὑπάρχουν ἤδη σκόρπια σέ ὅλες τίς Κρατικές Ὑπηρεσίες, τίποτε περισσότερο. Ἡ στενή παρακολούθησή μας δέν θά γίνεται μέ τήν Κάρτα, πού δέν εἶναι καί ὑποχρεωτικό νά τήν ἔχουμε πάντοτε μαζί μας, ἀλλά γίνεται ἀπό τώρα καί σέ ὑπέρτατο βαθμό μέ τά μέσα πού ἔχουμε συνηθίσει καί εἶναι ἀδύνατον νά τά ἀποχωρισθοῦμε. Καί αὐτά εἶναι τά κινητά τηλέφωνα καί τά GPS τῶν αὐτοκινήτων, τά ὁποῖα μέ 7 ἢ 9 δορυφόρους μᾶς παρακολουθοῦν καί μᾶς κατευθύνουν βῆμα-βῆμα! Ἡ Κάρτα εἶναι πομπός καί δέκτης μέ ἐμβέλεια 10... ἑκατοστῶν(!). Τά προαναφερθέντα εἶναι πομποί καί δέκτες μέ ἐμβέλεια ἀπεριόριστη! Ἐμεῖς, ὅμως, ἀνησυχοῦμε πάντα ἐκεῖ πού δέν ὑπάρχει φόβος καί ἐφησυχάζουμε ὅταν ὅλα γύρω μας ἔχουν διαλυθεῖ!».

Σαφῶς, λοιπόν, κάθε νουνεχῆς ἀναγνώστης τοῦ κειμένου τοῦ π. Ἐπιφάνιου ἀντιλαμβάνεται ὅτι αὐτό εἶχε σκοπό νά καθησυχάσει τίς τότε ταραγμένες συνειδήσεις τῶν ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων καί ὄχι νά συνηγορήσει μέ τίς ἀντιλήψεις ἐκείνων, πού καταργοῦν τήν ἀνθρώπινη λογική γιά νά διδάξουν μιᾶ ἀρρωστημένη θεολογία! Καί ἂν ὁ ὑγιῆς ἀναγνώστης τό ἀντιλαμβάνεται, πῶς μοῦ ἐπιτρέπεται νά σιωπήσω, ἀφοῦ ἐγώ δέν τό ὑποθέτω ἀπλῶς, ἀλλά εἶμαι καί γνώστης τῶν ἐπί τοῦ προκειμένου ἀπόψεων του καί αὐτήκοος μάρτυς, ἐφ' ὅσον συζητοῦσα διά μακρῶν τό θέμα αὐτό μαζί του ἀλλά καί τήν συγκεκριμένη ἐπιστολή του;

Γ'. Ὁ π. Ἐπιφάνιος ἀπαγορεύει τήν ἀναδρομή σέ γεγονότα τῆς « Ἀποκαλύψεως »

(Ἀπομαγνητοφωνημένο ντοκουμέντο)

Ἀκροατής: Ἀναφέρεται ἡ « Ἀποκάλυψη », ἐπιπλέον, σέ δύο

ἄλλα ἐδάφια πιά διευκρινιστικά τά ὁποῖα στό ἕνα τουλάχιστον ἔχω μεγάλη ἀπορία καί ἔχω ρωτήσει πολλούς ....

π. Ἐπιφάνιος: Σοῦ συνιστῶ νά μή ἀσχολεῖσαι καί πολύ μέ τήν «Ἀποκάλυψη». Αὐτό σοῦ συνιστῶ. Διότι οἱ περισσότεροι πού ἠσυχολήθησαν μέ τήν «Ἀποκάλυψη» γιά νά κάνουν ἐρμηνεῖα ἐφαρμογῆς εἰς τά γεγονότα, πάτησαν πεπονόφλουδα καί ἔπесαν ἔξω. Τήν «Ἀποκάλυψη» θά τήν ἐξηγοῦμε κατὰ γράμμα καί λέμε ... αὐτό καί αὐτό. Τό νά θέλουμε νά κάνουμε καί ἐφαρμογή καί ἀναδρομή στά γεγονότα εἶναι πάρα πάρα πολύ ἐπικίνδυνο. Μόνο στή γενεά μας, στή γενεά μας ὅταν λέω, ὄχι τή δική μας, στόν αἰῶνα μας ἄς ποῦμε, στίς ἡμέρες μας, καμιά δεκαριά ἄνθρωποι ἔπесαν ἔξω παρερμηνεύοντας τήν «Ἀποκάλυψη». Ἄλλοι πίστευαν ὅτι ὁμιλεῖ γι' αὐτούς ἡ Ἀποκάλυψις, ἄλλοι πίστευαν ὅτι δέν θά πεθάνουν διότι τούς προφήτευσε ἡ Ἀποκάλυψις. Ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι εἶχαν καί ὀπαδούς. Ὁ Καπετάνος στήν Πάτρα, δέν ξέρω ἂν ἐπιζῆ ἀκόμη ἡ μνήμη του, ἦταν στήν Πάτρα καί εἶχε μαζέψει καί ὀπαδούς καί τούς ἔλεγε ὅτι θά ζήσουμε καί θά δοῦμε αὐτά καί αὐτά τά γεγονότα καί ἐρμήνευε τήν «Ἀποκάλυψη» καί ἐσεῖς εἴστε οἱ ἐκλεκτοί καί ὅταν τοῦ εἶπε κάποιος ὀπαδός “Ἄν δέν εἶναι δάσκαλε, πού ἔχεις γεμίσει τόν κόσμο μέ αὐτά τά πράγματα, ἂν δέν εἶναι δέν θα ρεζιλευτοῦμε;” “Ἀδύνατον διότι πέφτουν οἱ Γραφές”! Αὐτός πέθανε ἀλλά οἱ Γραφές δέν πέσανε! Καί κάποιος ἄλλος διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου ἀξιόλογος καί σοβαρός κατὰ τ' ἄλλα εἶχε πιστέψει ὅτι εἶναι αὐτός καί κάποιος σύλλογος πού εἶχε ἰδρύσει ἕνας ἐκ τῶν προφητευθέντων δύο προφητῶν καί ὅτι θά μπεῖ στήν Κωνσταντινούπολη καί ἄλλα πολλά. “Ὅχι τυχαῖοι ἄνθρωποι, ὄχι τυχαῖοι ἄνθρωποι. Λοιπόν, γι' αὐτό πολλή προσοχή στό νά ἐρμηνεύουμε τήν «Ἀποκάλυψη» καί νά θέλουμε νά κάνουμε ἀναδρομή σέ συγκεκριμένα γεγονότα. Καλύτερα νά τά μάθουμε τήν ἡμέρα πού θά ἔρθουν. Σᾶς εἶπα καί ἄλλη φορά εἶναι μιά νοσηρά περιέργεια νά θέλουμε νά μάθουμε πότε θά γίνῃ ἡ Δευτέρα Παρουσία. Ἡ Δευτέρα Παρουσία γιά κάθε χριστιανό εἶναι ὁ θάνατός του. Τήν στιγμή πού πεθαίνουμε γιά μᾶς γίνεται ἡ Δευτέρα Παρουσία. Ἡ προσωπική μας Δευτέρα Παρουσία εἶναι ὁ θάνατος. Ὁ θάνατος μπορεῖ νά συμβῆ ἀπό τό ἕνα λεπτό στό ἄλλο. Τί μᾶς ἐνδιαφέρει πότε θά γίνῃ ἡ καθολική Δευτέρα Παρουσία. Εἶναι μιά νοσηρά περιέργεια καί εἶναι ἕνα κόλπο τοῦ διαβόλου νά μᾶς

ἀπομακρύνη ἀπό τήν ἐργασία τῆς σωτηρίας μας. Ὁχι λοιπόν πότε θά γίνῃ ἡ Δευτέρα Παρουσία, ἀλλά πότε ἐνδέχεται νά πεθάνουμε ἐμεῖς. Πού συμβαίνει μπορεῖ καί μετά ἕνα δευτερόλεπτο. Λοιπόν, σοῦ συνιστῶ νά μή πολυασχολεῖσαι μέ τήν «Ἀποκάλυψη». Καί, συγχώρεσέ με, καί μάλιστα ἐσύ προσωπικῶς. Λοιπόν, προχώρει.

Ἐκροατής: Τό ἐρώτημα δέν ἔχει σχέση μέ τό πότε θά γίνῃ ἡ «Ἀποκάλυψη».

π. Ἐπιφάνιος: Ἐγώ καταρχήν, πρὶν μοῦ πῆς τό χωρίο, σοῦ συνιστῶ, γιατί εἶπες προσπαθῶ καί δέν μπορῶ νά βρῶ ἐρμηνεία, σοῦ συνιστῶ ν' ἀφήσης αὐτή τήν προσπάθεια καί νά βρῆς κάτι ἄλλο ὠφελιμότερο γιά τήν ψυχή σου.

Ἐκροατής: Λοιπόν νά θέσω τό ἐρώτημα;

π. Ἐπιφάνιος: Ναί πές μου.

Ἐκροατής: Μᾶς λέει ἡ «Ἀποκάλυψη» ὅτι δύο κατηγορίες ἀνθρώπων δέν θά προσκυνήσουν τόν Ἀντίχριστο. Ὅλοι οἱ ἄλλοι θά τόν προσκυνήσουν ἐκτός ἀπό δύο κατηγορίες ἀνθρώπων πού θά εἶναι ἐλάχιστοι. Ἡ πρώτη κατηγορία θά εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι συμπεριλαμβάνονται σίς 144.000 καί πού φυσικά εἶναι ἄμωμοι καί δέν ἐμολύνθησαν ὑπό γυναικός, ὅπως λέει καθαρά κλπ. κλπ. δηλαδή ἀναφέρεται στους ἁγίους ξεκάθαρα.

π. Ἐπιφάνιος: Ὁ ἀριθμός καταρχήν εἶναι συμβολικός δέν εἶναι πραγματικός.

Ἐκροατής: Τό 144.000 εἶναι συμβολικό;

π. Ἐπιφάνιος: Ναί, ὄχι πραγματικό. Γιατί ἂν προσέξῃς παρακάτω λέει ἐκ φυλῆς Ρουβὴμ τόσοι, ἐκ φυλῆς Δάν τόσοι, δηλαδή ἐκεῖ τούς παρουσιάζει ὅλους σάν νά εἶναι Ἑβραῖοι αὐτοί. Ἄν τό πάρῃς κατά γράμμα ἐκεῖ θά καταλήξῃς ὅτι ὀμιλεῖ περὶ Ἑβραίων. Περί 12.000 ἐκ κάθε φυλῆς Ἑβραϊκῆς. Ἐπομένως δέν εἶναι κατά γράμμα, εἶναι συμβολικό αὐτό. Προχώρει παρακάτω. Καί τό νούμερο καί ἡ καταγωγή καί τά δύο εἶναι συμβολικά ἐπειδή ὁ ἀριθμός 12 εἶναι συμβολικός, ὅπως καί τό 10 καί τό 12 εἶναι συμβολικός.

Ἐκροατής: Ἡ δεύτερη κατηγορία, νομίζω ἐνδιαφέρει πολλούς αὐτό

π. Ἐπιφάνιος: Ἐγώ ἀμφιβάλλω ἂν ἐνδιαφέρῃ ἄλλον ἀπό σένα. Προχώρει ὅμως, προχώρει!

Ἐκροατής: Ἡ δεύτερη κατηγορία τῶν ἀνθρώπων πού δέν θά

προσκυνήσουν τόν Ἄντίχριστο εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι τό ὄνομά τους εἶναι γραμμένο στό βιβλίο τῆς Ζωῆς ἀπό καταβολῆς κόσμου ἐκτός ἐάν ἀμαρτήσουν τόσο ὥστε νά σθησιῖν τό ὄνομά τους ἀπό τό βιβλίο τῆς Ζωῆς, ὅπως ἀναφέρει κάπου ἡ «Ἀποκάλυψη» καθὼς καί στήν Παλαιά Διαθήκη καί ἀπό τόν Δαυίδ καί ἀπό τόν Ἡσαΐα. Πάνω σ' αὐτό. Ἡ πρώτη κατηγορία δέν μᾶς ἐνδιαφέρει εἶναι οἱ ἅγιοι 144.000.

π. Ἐπιφάνιος: Στάσου! Γιατί δέν μᾶς ἐνδιαφέρει; Δέν μπορούμε νά μποῦμε κι ἐμεῖς μέσα σ' αὐτούς; Γιατί δέν μᾶς ἐνδιαφέρει;

Ἄκροατής: Δέν θεωρῶ τόν ἑαυτό μου ἅγιο.

π. Ἐπιφάνιος: Δέν πρόκειται γιά τόν ἑαυτό σου, ἐμεῖς σάν χριστιανοί, γιατί δέν μᾶς ἐνδιαφέρει; Εἶναι κλειστός ὁ ἀριθμός δέν μπορούμε νά μποῦμε ἐμεῖς μέσα; Ἐπομένως μᾶς ἐνδιαφέρει. **Λοιπόν, προχώρει.**

Ἄκροατής: Ἡ δεύτερη κατηγορία μᾶς ἐνδιαφέρει. Πῶς μπορούμε Γέροντα νά ξέρουμε ἐάν τό ὄνομά μας εἶναι γραμμένο στό βιβλίο τῆς Ζωῆς καί νά τ' ἀφήσουμε ὅλα ... δέν θά προσκυνήσουμε τόν Ἄντίχριστο. Ὑπάρχει τρόπος νά τό ξέρουμε; Αὐτό ἤθελα.

Καθηγητής κ. Γαλίτης: Τώρα εἶναι σάν νά ρωτᾶτε μπορῶ νά ξέρω ἄμα θά πάω στόν Παράδεισο ἢ ὄχι; Αὐτό ὁ καθένας πρέπει νά ἀγωνίζεται γιά νά μπεῖ καί ὄχι νά τό ξέρει ἐκ τῶν προτέρων

π. Ἐπιφάνιος: «Μετά φόβου καί τρόμου τήν ἑαυτὸν σωτηρίαν κατεργάζεσθε».

κ. Γαλίτης: Καί ξέρουμε ἐάν θά πᾶμε στόν Παράδεισο, τό ξέρουμε ἐάν πιστεύουμε στό Θεό καί εἴμαστε ὅπως εἴπαμε στήν Ἐκκλησία καί ἐργαζόμαστε τήν σωτηρία μας μετά φόβου καί τρόμου. Ξέρουμε ὅτι θά πᾶμε στόν Παράδεισο, ξέρουμε ὅτι γιά μᾶς ἦρθε ὁ Χριστός, γιά μᾶς εἶναι ὁ Παράδεισος καί ἐμεῖς ἔχουμε στάδιο μπροστά μας ἀνοιγμένο τό ὁποῖο πρέπει νά ἀγωνιστοῦμε τόν ἀγῶνα τόν καλόν ἠγώνισμαί πού λέει ὁ ἀπ. Παῦλος νά ἀγωνιστοῦμε γιά νά καταλήξουμε ἐκεῖ. Αὐτό τό ξέρουμε. Καί ἂν ὄντως ἀγωνιστοῦμε ἔτσι, ξέρουμε ὅτι εἶναι γραμμένο τό ὄνομά μας στό βιβλίο τῆς Ζωῆς. Τό ἄλλο τό 144.000 εἶναι τό τάγμα τό ἐξαιρετικό τῶν μοναχῶν, οἳ μετά γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν. Εἶναι ἡ εἰδική κατηγορία τῶν μοναχῶν ἀλλά ὄχι πάλι αὐτοδικαίως κάθε μοναχός πηγαίνει στόν Παράδεισο, ἀλλά ἐφ' ὅσον καί ἐκεῖνος τηρήσει ὅλα αὐτά τά ὁποῖα ἀπορρέουν ἀπό τήν

μοναχική του ιδιότητα. Συνεπώς νομίζω ότι τό συμπέρασμα καί ἡ ἀπάντηση στήν ἐρώτησή σας εἶναι ὅτι, αὐτό πού ζητάει ἀπό ἐμᾶς ὁ Θεός εἶναι νά τηρήσουμε αὐτά τά ὁποῖα περιμένει ἀπό μᾶς, νά βαδίσουμε τόν ἀγῶνα αὐτόν γιά νά μείνει τό ὄνομά μας στό βιβλίο τῆς Ζωῆς.

π. Ἐπιφάνιος: Πολύ σωστά τά εἶπε ὁ κ. Καθηγητής.

π. Ἐπιφάνιος: Ἐάν ἐργαζόμεθα τās ἐντολās τοῦ Θεοῦ τό ὄνομά μας εἶναι γραμμένο εἰς τήν Βίβλο τῆς Ζωῆς. Ἐάν ὄχι τό ὄνομά μας θά σβηστεῖ. Φαίνεται ἐσύ θέλεις νά σοῦ στείλει ὁ Θεός ἕνα συμβόλαιο σφραγισμένο καί νά σοῦ λέει τό δικό σου εἶναι. Ἔ, αὐτό δέν θά τό λάβεις ποτέ. Συμβόλαια δέν στέλνει ὁ Θεός.

Ἄκροατής: Θέλω νά πῶ κάτι τό σύμβολο αὐτό τοῦ 144.000. Ἐχω διαβάσει ἀλλοῦ σέ ἄλλα πατερικά βιβλία ὅτι 12 εἶναι οἱ 12 φυλές τοῦ Ἰσραήλ.

π. Ἐπιφάνιος: Μά τό λέει καί ἡ «Ἀποκάλυψη» ρητῶς. Τό εἶπα προολίγου. Λέει 12 ἐκ φυλῆς Ρουβίμ, 12 ἐκ φυλῆς Ζαβουλῶν, 12 ἐκ φυλῆς Δάν. Τό λέει, ἀπό κάθε φυλή 12.000.

(12X12=144)

Ἄκροατής: Οἱ Πατέρες λένε ὅτι εἶναι συμβολικός ὁ ἀριθμός αὐτός; Τό λένε καθαρά; Εἶναι συμβολικός;

π. Ἐπιφάνιος: Οἱ πατέρες δέν ἠσχολήθησαν μέ τήν ἐρμηνεία τῆς «Ἀποκαλύψεως» ὅπως ἀσχολοῦνται οἱ σημερινοί σύγχρονοι. Ὅσοι Πατέρες εἶπαν κάτι, θέλω νά πῶ ὑπέπεσαν σέ ἀπλή ἱστορική ἐρμηνεία, ἀναδρομή σέ γεγονότα δέν ἔκαναν. Καί χαρακτηριστικό κάτι ἄλλο: Ὅμιλιες Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας στήν «Ἀποκάλυψη» δέν ἔχομε. Καί κάτι ἀκόμη: Σᾶς στό ἔχω πεῖ κι ἄλλη φορά. Χαρακτηριστικό. Ἡ Ἐκκλησία, ἐνῶ δέν ἔχει ἀφήσει βιβλίο γιά βιβλίο τῆς Καινῆς Διαθήκης, σχεδόν ὅλα δέ καί τῆς Παλαιᾶς, πού νά τά ἔχει ὡς ἀναγνώσματα, ἂν διαβάσετε τώρα ὅσοι διαβάσετε τόν Ὅρθρο καί τόν Ἐσπερινό τοῦ Τριωδίου θά δεῖτε κάθε πρωῖ καί κάθε ἀπόγευμα ἀπό μιά δυό προφητεῖες, ἢ ψαλμούς ἢ χίλια δυό ἄλλα. Δέν ἔχει βάλει οὔτε ἕνα ἀνάγνωσμα σέ ὄλο τόν κύκλο τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, οὔτε ἕνα ἀνάγνωσμα ἀπό τήν «Ἀποκάλυψη». Ἀκριβῶς γιά τόν κίνδυνο τῶν παρερμηνειῶν. Ἐνῶ τή δέχεται ὡς βιβλίο θεόπνευστο καί τήν ἔχει στόν Κανόνα τῆς Καινῆς Διαθήκης, στήν λατρεία της δέν τήν εἰσήγαγε. Αὐτό εἶναι σάν νά λέν, νά κρούη τόν κώδωνα τοῦ κινδύνου: "Μή ἀσχολεῖσθε μέ τήν ἐρμηνεία τῆς «Ἀποκαλύψεως», ὑπάρχει κίνδυνος"! Λοιπόν ὅλοι μας, ἐξαιρέτως ἐσύ (σημ.: ἀπευθύνεται σέ

κάποιον πού είχε μανία μέ τήν έρμηνεία τῶν ἀριθμῶν καί τῶν γεγονότων τῆς «'Αποκαλύψεως»), σταμάτα νά έρμηνεύεις τήν «'Αποκάλυψη»! Γιατί μετά ἀπό λίγο θά μᾶς πείς ὅτι κάπου βρῆκες τόν ἑαυτό σου. Σοῦ εἶπα οἱ πατέρες δέν ἔχουν ἀσχοληθεῖ μέ τήν ἔννοια αὐτή πού λές ἐσύ. Δέν ἔχουν κάνει ἀναδρομή στά γεγονότα τῆς «'Αποκαλύψεως».

Ἀκροατής: Λένε ὅτι εἶναι συμβολικό τό νούμερο;

π. Ἐπιφάνιος: Βεβαίως!

Ἀκροατής: ὑπό ἰσχυρίζονται καί οἱ θεολόγοι σήμερα. Τό λένε οἱ Πατέρες αὐτό;

π. Ἐπιφάνιος: Ναί. Ἄκουσε παιδάκι μου. Ὅλα τά τῆς «'Αποκαλύψεως» εἶναι συμβολικά. Ὅταν λέν ὅτι εἶχε θάλασσα, ὅτι ὁ ἥλιος δέν ἔδουε, αὐτά εἶναι πραγματικά; Ὅταν λέν ἡ πρώτη κολώνα σάπφειρος, ἡ δεύτερη ἴασπις, ἡ τρίτη ὑάκινθος, ἡ τέταρτη σαργόλις καί οὕτω καθ' ἑξῆς, αὐτά εἶναι πραγματικά; Οἱ πυλῶνες ἦταν ἔτσι; Αὐτά εἶναι πραγματικά; Γιά νά δείξη τό μεγαλεῖο τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ, τῆς Ἄνω Ἱερουσαλήμ τήν περιγράφει μέ ὑλικά, μέ ἀνθρώπινα μέτρα. Αὐτό σημαίνει ὅτι εἶναι πραγματικά; Καί ἡ θάλασσα εἶναι ἀκύμαντος καί γαληνιαία. Καί ὁ ἥλιος ἐκεῖ δέν δύει ποτέ, αὐτά εἶναι πραγματικά; Ἐχει ἥλιον τέτοιον ὑλικόν ἡ Ἄνω Ἱερουσαλήμ; Ὅλα εἶναι συμβολικά τά τῆς «'Αποκαλύψεως»!

Ἀκροατής: Ἀφοῦ λέει ὅτι ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ ἔχει 12 μίλια μῆκος, 12 ὕψος πάλι κι αὐτό δέν μπορούμε νά φανταστοῦμε τήν πόλη...

π. Ἐπιφάνιος: Γιά νά δώση τήν τελειότητα τῶν διαστάσεών της.

κ. Γαλίτης: Ἐπειδή τό 12 εἶναι ὁ τέλειος ἀριθμός. Εἶναι καί ἱερός ἀριθμός, οἱ 12 φυλές τοῦ Ἰσραήλ, οἱ 12 ἀπόστολοι καί συγχρόνως εἶναι καί γιά τούς Βαβυλωνίους ὁ τέλειος ἀριθμός πού ἦρθε μέσω τῶν Ἑβραίων καί ξέρουμε ὅτι τό 12 εἶναι 12 οἱ μῆνες τοῦ χρόνου, τό 360 εἶναι οἱ μέρες τοῦ κύκλου, εἶναι ἕνας συμβολικός ἀριθμός ὄχι μόνο στήν Ἁγία Γραφή ἀλλά καί στόν πολιτισμό γενικότερα. Εἶναι ὁ ἄρτιος, ὁ τέλειος ἀριθμός. **π. Ἐπιφάνιος:** Ἄλλη ἐρώτηση;».

Ὅλα αὐτά εἶναι ὄχι μόνο ἐνδεικτικά γιά τίς ἀπόψεις τοῦ π. Ἐπιφανίου ἀλλά καί ἀποδεικτικά. Ὅσοι ἀμφιβάλλουν ἀκόμη καί ἐνδιαφέρονται, ὅμως, γιά τήν ἀλήθεια, χωρίς προκατάληψη, ἄς ρωτήσουν καί ἄλλους κληρικούς ἀπό τόν στενό κύκλο τῶν ἐν Χριστῷ μαθητῶν του γιά νά βεβαιωθοῦν. Τό ἔργο τό δικό μου, ἡ ὑποχρέωσή μου νά καταθέσω αὐτά πού ἄκουσα καί ἔμαθα τελειώνει μέ τό δημοσίευμα αὐτό. Ὅριστικά καί ἀμετάκλητα!

π. Β.Ε.Β.

Πώς επιλύουμε τίς θεολογικές μας διαφωνίες;

ΟΙ ΘΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΑΣ ΔΙΑΦΩΝΙΕΣ ΚΑΤΑΡΓΟΥΝ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ;

Από τό Πάσχα μέχρι σήμερα μᾶς συνοδεύουν ἀναγνώσματα, τά ὁποῖα μᾶς φανερώνουν τόν ἄμεσο τρόπο τῆς συναναστροφῆς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καί τῶν Μυροφόρων μέ τόν Ἀναστάνα Κύριον, καθῶς καί δείγματα τῆς σχέσεως μεταξύ τους. Ἐπίσης διαβάζουμε γιά τήν ταχυτάτη ἐξάπλωση τῆς ἀληθινῆς πίστεως.

Καί ἄμεσως μᾶς ἔρχεται στόν νοῦ ἡ κατάντια ἡ δική μας, μαζί μέ πικρές διαπιστώσεις: Ἡ διάδοση τοῦ ζωοποιοῦ μηνύματος τῆς Ἀναστάσεως ἔχει σχεδόν σταματήσει, καί ἡ μεταξύ μας, ἀγάπη νά μείνη τό βασικό γνώρισμα τῶν γνησίων μαθητῶν του ἔχει μπεῖ στήν καλύτερη τῶν περιπτώσεων στό... ψυγεῖο!

Διαπιστώνοντας αὐτή τήν τεράστια διαφορά ἀρχίζουμε τήν ἀναζήτηση δικαιολογιῶν. Καί εἴμαστε πάντα γρήγοροι καί εὐκολοί στήν ἀνεύρεση δικαιολογιῶν. Σκεπτόμαστε ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός ἐπέλεξε τούς δώδεκα, ἦταν πάντα κοντά τους, τούς ἤλεγχε καί τούς ἐμψύχωνε, ἄρα δέν εἶχαν περιθώρια νά ξεφύγουν. Θεωροῦμε αὐτονόητο τό ὅτι μετά τή σταυρική θυσία τοῦ Κυρίου βρίσκονταν ὅλοι μαζί μέ τόν ἴδιο σκοπό, ὁμοθυμαδόν καί ἐπί τό αὐτό καί κλειδωμένοι γιά τόν φόβο τῶν Ἰουδαίων. Ἄρα θεωροῦμε ὅτι ἦταν δεδομένη ἡ κοινή πορεία, ὁ κοινός στόχος καί ὁ κοινός ἐχθρός τους. Ἔτσι τά βλέπουμε ἐμεῖς, ἀλλά δέν εἶναι ἔτσι τά πράγματα.

Οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι διέφεραν μεταξύ τους πολύ ὡς πρός τούς χαρακτήρες τους καί ἀγωνίσθησαν γιά τήν ἐνότητά τους καί τήν μεταξύ τους ἀγάπη, καί αὐτό σέ περίοδο πόνου καί θλίψεως, κατά τήν ὁποία στερήθηκαν τή συνεχῆ παρουσία τοῦ Κυρίου. Δέν εἶχαν διώξει πρωτίτερα τόν Ἰούδα, ἀλλά ὁ μόνος του ἀπήλθε, οὔτε ἀπομόνωσαν τόν Ἀπόστολο Πέτρο μετά τήν ἄρνησή του. Οὔτε κἄν ἐκμεταλλεύθηκαν ἐπιπλήξεις τοῦ Κυρίου εἰς βάρος κάποιου γιά τή δική τους ἀνάδειξη καί ὑπερηφάνεια, ἀλλ' ἀντιθέτως ἔβλεπαν τό σφάλμα τοῦ ἄλλου ὡς δικό τους καί ταπεινώνονταν ἀκόμη περισσότερο.

Γιά νά κατανοήσουμε αὐτό τό γνήσιο πνεῦμα τῶν Μαθητῶν τοῦ Κυρίου, μᾶς βοηθοῦν τά Ἑωθινά Εὐαγγέλια. Ἐκεῖ συναντᾶμε σιούς Ἀποστόλους Πέτρο, Ἰωάννη καί Θωμᾶ τρεῖς πολύ διαφορετικούς χαρακτήρες, οἱ ὁποῖοι

άλληλοσυμπληρώνονται. Ένημερώνουν οί υπόλοιποι τόν 'Αγ. 'Απόστολο Θωμά για τήν εμφάνιση τοῦ 'Ανασάντος Χριστοῦ κατά τήν ἀπουσία του, για νά τόν ἐνισχύσουν, μιά καί ἦταν ἀρκετά μελαγχολικός τύπος, ὅπως ἐκδηλώθηκε καί πρό τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου: «Ἔγωμεν καί ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ» (Ἰωαν. ια'16). Ἡ στό Ζ' Ἐωθινό πού περιγράφεται ἡ ἐπίσκεψη τῶν Ἀποστόλων Πέτρον καί Ἰωάννη στό κενό μνημεῖο κατόπιν τῆς ἀναγγελίας τῆς Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς, ὅτι «ἦραν τόν Κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καί οὐκ οἶδαμεν πού ἔθηκαν αὐτόν». Λέγει χαρακτηριστικά ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης: «Ἐίρεχον δέ οἱ δύο ὁμοῦ· καί ὁ ἄλλος μαθητής προέδραμε τάχιον τοῦ Πέτρου καί ἦλθε πρῶτος εἰς τό μνημεῖον, καί παρακύψας βλέπει κείμενα τά ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. Ἐρχεται οὖν Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καί εἰσῆλθεν εἰς τό μνημεῖον καί θεωρεῖ τά ὀθόνια κείμενα, καί τό σουδάριον, ὁ ἦν ἐπί τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον, ἀλλά χωρίς, ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τόπον. Τότε οὖν εἰσῆλθε καί ὁ ἄλλος μαθητής ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τό μνημεῖον, καί εἶδε καί ἐπίστευσεν».(Ἰωαν. κ' 4-8)

Θαυμαστή ἡ διήγησις αὐτή τοῦ ἰδίου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου: Παρ' ὅτι ξεκίνησαν καί πορεύθησαν μαζί, ἐκεῖνος ἄρχισε ἀπό κάποιο σημεῖο νά τρέχη μπροστά, πιό γρήγορα ἀπό τόν Ἀπόστολο Πέτρο. Φθάνει πρῶτος στό μνημεῖο, ἀλλά δέν εἰσέρχεται, ἴσως ἀπό ὑπερβολικό σεβασμό, ἴσως καί ἀπό κάποια δειλία. Ὁ δέ Ἀπόστολος Πέτρος φθάνει ἀργότερα, ἀλλά εἰσέρχεται κατ' εὐθείαν στό μνημα. Βλέποντας τό θᾶρρος καί τήν ἀποφασιστικότητα τοῦ Πέτρου «τότε εἰσῆλθε καί ὁ ἄλλος μαθητής καί εἶδε καί ἐπίστευσε».

Δύο διαφορετικοί χαρακτήρες πού ὁμως ἀλληλοσυμπληρώνονται. Δέν παρεξηγεῖ ὁ ἓνας τόν ἄλλον, οὔτε ὁ Πέτρος τόν Ἰωάννην πού ζαφνικά προέτρεξε, οὔτε ὁ Ἰωάννης τόν Πέτρον πού εἰσῆλθε κατ' εὐθείαν στό μνημα.

Ἔτσι ἀλήθεια φερόμαστε καί ἐμεῖς, ἡ ἔχουμε τήν τάση νά κατηγοροῦμε καί νά ἐλέγχουμε τόν ἄλλον μέ κίνητρο τή ζήλεια καί τήν αὐτοδικαίωση; Για τήν ἀπόδειξη καί τήν διάδοση τῆς ἀλήθειας περί τοῦ Ἀνασάντος Κυρίου χρειαζόταν καί τά δύο, δηλ. ἡ ταχύτητα καί ἡ λεπτομερής ἔρευνα, για νά καταρριφθῇ ἡ ψευδῆς μαρτυρία τῶν Ἰουδαίων, ὅτι δῆθεν οἱ μαθηταί ἔκλεψαν τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἀγάπη τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων πρὸς τόν Χριστόν καί ἡ μεταξύ τους ἀγάπη ἦταν μία καί ἡ αὐτή. Οἱ πρὸς καιρόν ἀδυναμίες ἡ καί ἀμφιβολίες δέν σάθηκαν ἱκανές νά τούς ἀπομακρύνουν τούς μέν ἀπό τούς δέ, ἀλλά

ἔμειναν μαζί.

Στό πρώτο Ἐωθινό Εὐαγγέλιο ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος μᾶς περιγράφει τήν κοινή πορεία καί τῶν ἕνδεκα πρὸς τήν Γαλιλαία, ὅπου καί ὅπως τούς παρήγγειλε ὁ ἀναστάς Κύριος. Ἐκεῖ –ὅπως λέγει ρητά ὁ Ἱερός Εὐαγγελιστής– «ιδόντες αὐτόν προσεκύνησαν αὐτῷ, οἱ δέ ἐδίστασαν.» Καί ἐπειδή παρ’ ὅτι ἐδίστασαν δέν ξεχώρισαν τούς ἑαυτούς τους ἀπό τό σύνολο τῶν μαθητῶν, δέν τούς ξεχώρισε καί ὁ Κύριος, καί ἀνέθεσε σέ ὄλους τό κοινό ἀποστολικό ἔργο: «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτούς εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτούς τηρεῖν πάντα, ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν.»

Καί οἱ καρποὶ τῶν Ἁγ. Ἀποστόλων ἰδιαίτερα μετὰ τήν Πεντηκοστή ξεπέρασαν κάθε προσδοκία: «Διά δέ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο σημεῖα καί τέρατα ἐν τῷ λαῷ πολλά· καί ἦσαν ὁμοθυμαδόν ἅπαντες ἐν τῇ Σιὼν Σολομῶντος· τῶν δέ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολληᾶσθαι αὐτοῖς, ἀλλ’ ἐμεγάλυνεν αὐτούς ὁ λαός. Μᾶλλον δέ προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ Κυρίῳ πλήθη ἀνδρῶν τε καί γυναικῶν. (Πράξ. ε’ 12-14).

Ἦταν ἀπολύτως φυσιολογικό καί ἀναμενόμενο, ὅτι θά προέκυπταν κατὰ τήν ἐφαρμογή τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου «μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτούς ... καί διδάσκοντες αὐτούς...» προβλήματα καί διαφωνίες ἐξ’ αἰτίας τοῦ πολύ διαφορετικοῦ παρελθόντος, τῶν πολύ διαφορετικῶν πεποιθήσεων καί παραδόσεων τῶν διαφόρων ἐθνῶν, μέ κύρια διάκριση μεταξύ ἐξ Ἰουδαίων καί ἐξ ἐθνῶν, δηλ. αὐτῶν πού ἀπό εἰδωλολάτρες ἔγιναν Χριστιανοί.

Ἀκριβῶς αὐτό, δηλαδή τό πῶς πρέπει νά γίνονται δεκτοί οἱ ἐθνικοί ὡς Χριστιανοί, μέσῳ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ νόμου ἢ κατ’ εὐθείαν, μέ ἄλλα λόγια μέ ἢ χωρίς περιτομή, ἦταν καί τό θέμα τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου τό 50 μ.Χ.

Στή Σύνοδο αὐτή στά Ἱεροσόλυμα ὁμίλησαν οἱ Ἀπόστολοι Παῦλος καί Βαρνάβας, Πέτρος καί Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος. Ἀποφασίστηκε νά μή ἐπιβαρύνονται οἱ ἐξ ἐθνῶν Χριστιανοί μέ δυσβάστακτες διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, ἰδιαίτερα μέ τήν περιτομή, ἀλλά νά δεχθοῦν τίς ἀπλούστερες διατάξεις, δηλ. νά ἀπέχουν ἀπό εἰδωλόθυτα κρέατα, τό αἷμα καί τό κρέας πνικτῶν ζώων καί ἀπό τήν πορνεία. Τό κείμενο - ἐπιστολή πού ἀνεγνώσθη στούς Ἐθνικούς τῆς Ἀντιοχείας, Συρίας καί Κιλικισίας λέγει κατὰ λέξιν: «Ἔδοξε γάρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν μηδέν πλέον ἐπιτιθέασθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καί αἵματος καί πνικτοῦ καί πορνείας· ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτούς εὖ πράξετε» (Πράξ. ιε’ 28-29).

Γράφει σχετικά ο π. Ίωήλ Γιαννακόπουλος στην έρμηνεία των Πράξεων των Ἀποστόλων: «Πρέπει νά ἴδωμεν, πῶς συνομίλησαν οἱ Ἀπόστολοι, ἵνα μάθωμεν πῶς πρέπει νά συνομιλῶμεν καί ἡμεῖς. Ἐν πρώτοις ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἶχε τρία μεγάλα προσόντα: 1) Εἶδε τόν Χριστόν μέ τά μάτια του, 2) ἐπί 4 χρόνια τῆς α΄ ἀποστολικῆς ὁδοιπορίας του ὑπέφερε τά πάντα δι' Αὐτόν, καί 3) ἀπό τόν Χριστόν εἶχε πληροφορηθῆ, ὅτι οἱ εἰδωλόλατραι δύνανται νά γίνωσι χριστιανοί ἀπ' εὐθείας. Μέ τά προσόντα αὐτά ἠδύνατο νά τραβήξῃ τόν δρόμον του καί νά μή δεχθῆ συζήτησιν μέ τούς ἐξ Ἰουδαίων χριστιανούς».

Λόγω τῆς ἐνόητος τῆς Ἐκκλησίας δέχθηκε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τήν ἀπόφαση τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου, χωρίς ὅμως νά ἀποσιωπᾷ τό θεολογικῶς ὀρθό, ὅτι δηλ. ἡ κατανάλωση κρέατος ἀπό τά εἰδωλόθυτα, ὅταν δέν πιστεύεις στά εἰδῶλα δέν σημαίνει συμμετοχή στή λατρεία τῶν εἰδώλων, ἀφοῦ πρόκειται γιά μέρη τῶν ζώων πού δέν χρησιμοποιοῦνται στή θυσία καί πωλοῦνται στά κρεοπωλεῖα. Παρά ταῦτα σημειώνει «Εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τόν ἀδελφόν μου, οὐ μή φάγω κρέα εἰς τόν αἶωνα, ἵνα μή τόν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω» (Α΄ Κορ. η΄13).

Καί δέν περιορίζεται σ' αὐτό, ἀλλά ὅπου τό ἀπαιτεῖ τό συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας καί ὑπηρετεῖ τή σωτηρία τῶν ἀνθρώπων προχωράει κι' ὅλας στήν περιτομή, ὅπως π.χ. στόν Τιμόθεο, τοῦ ὁποίου ἡ μητέρα, ἡ Εὐνίκη, ἦταν Χριστιανή Ἰουδαϊκῆς καταγωγῆς, ἐνῶ ὁ πατέρας του Ἕλληνας. Γιά νά γίνῃ πιό εὐκόλα δεκτός ἀπό τούς Ἑβραίους, οἱ ὁποῖοι τόν θαύμαζαν γιά τίς ἀρετές του παρά τό νεανικό τῆς ἡλικίας του, χρησιμοποιεῖ τήν περιτομή του. Αὐτά ἀπαιτεῖ ἡ σοφροσύνη.

Πόσο ἀλήθεια ἀπέχουμε ἀπό αὐτό τό πνεῦμα τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων! Οἱ θεολογικές συζητήσεις μας δέν ὁμοιάζουν καθόλου μέ αὐτές τῶν Ἁγ. Ἀποστόλων. Στεροῦνται τῆς ἀγάπης, δέν βασίζονται στήν προϋπόθεση ὅτι οἱ διάδοχοι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καί πρεσβυτέρων συνέρχονται ὁμοθυμαδόν καί ἐπί τό αὐτό.

Ἄλλοιῶς, πῶς εἶναι δυνατόν, κληρικοί τῆς Ἐκκλησίας μας “Μαθηταί” τοῦ Χριστοῦ, νά στήνουν ἕνα “συμμαθητή” τους κυριολεκτικά στόν τοῖχο γιά θεολογικότατα καί καλὰ στηριγμένα κειμενά του (τοῦ περιοδικοῦ μας καί ἀλλοῦ), ἐπειδή θέλει νά ὑπηρετῇ τή λογική ποίμνη τοῦ Χριστοῦ, ἀποφεύγοντας δεισιδαιμονίες, ἀκρότητες καί τά “δυσβάστακτα τοῖς ἀνθρώποις”; Μιά τέτοια σοφή καί σώφρονα στάση, ἡ ὁποία ἀκολουθεῖ τά ἴχνη τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καί πηγάζει ἀπό ἐνδιαφέρον καί ἀγάπη γιά τήν Ἐκκλησία καί τό γένος τῶν Χριστιανῶν μπορεῖ νά ὀνομασθῇ “κακοδοξία”;

Ἡ ἡ ἀγωνία ἑνὸς ἀσκητοῦ – ἐπισκόπου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸ πῶς οἱ πιστοὶ θὰ ἔχουν καλύτερη πρόσβαση στὰ νοήματα τῶν ἱερῶν κειμένων – ἀσχέτως τοῦ ἂν συμφωνῆ κανεὶς ἢ ὄχι μὲ τὸ πῶς μεθοδεύεται αὐτό– μπορεῖ νὰ ὀνομασθῆ πλάνη καὶ ὁ ἔλεγχός της “Βόμβα”, ὅπως πρόσφατα παρουσιάσθηκε σὲ ἐκκλησιαστικὴ ἐφημερίδα;

Ἄν τὰ δεχόμεστε αὐτά, δηλώνουμε ὅτι δέν θέλουμε νὰ ἀκολουθήσουμε τοὺς Ἅγ. Ἀποστόλους οὔτε καὶ τὸν Χριστόν. Μὴ γένοιτο!

Ἄς σκύψουμε ὅλοι τὸ κεφάλι μας, κυρίως ἐμεῖς οἱ κληρικοί, ὥστε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κατὰ τὴν φεινὴ Πεντηκοστή νὰ μᾶς ἐμπνεύσῃ νὰ ἀγωνισθοῦμε γιὰ τὴν ἐνότητά μας. Δέν εἶναι καιρὸς γιὰ ἔριδες. Δέν εἴμαστε ἀνταγωνιστές ἀλλὰ συναγωνιστές. Τότε οἱ διαφορετικοὶ χαρακτήρες μας ἀπὸ αἰτία συγκρούσεων θὰ γίνουν αἰτία ἀλληλοσυμπλήρωσης ἐν Χριστῷ.

Οἱ θεολογικὲς διαφωνίες καὶ ἔχουν νόημα καὶ εἶναι καρποφόρες, ἂν ἔχουν σάν βάση τους τὴν ἀγάπη καὶ σκοπὸ νὰ ἐνισχύσουν καὶ νὰ διαφωτίσουν τοὺς πιστοὺς. Ἄν ἐκφοβίζουν τοὺς πιστοὺς γιὰ νὰ τοὺς ἔχουν “τοῦ χεριοῦ τους” εἶναι καταστροφικὲς ἀφοῦ ὄχι μόνον δέν προσφέρουν τίποτα, ἀλλὰ εἶναι καὶ πολὺ, μὰ πολὺ ἐπικίνδυνες!

π. Γεώργιος Χάας

ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΠΡΑΤΤΕΙΝ

Τὸ ποιόν τῆς ὑπάρξεώς μας φανερώνεται στὴ ζωὴ μας. Στὴν ἐμφάνισή μας, στοὺς λόγους μας, στὴ συμπεριφορὰ μας, στὶς ἐνέργειές μας, στὰ ἔργα μας, στὶς σχέσεις μας μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. «Ἐκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκειται» (Λουκᾶ στ' 44). Ἡ παραγωγή ἑνὸς καρποφόρου δένδρου ἐξαρτᾶται ἀπὸ διάφορες προϋποθέσεις, ὅπως τὸ ἔδαφος, οἱ κλιματικὲς συνθῆκες, ἀπὸ τὴν περιποίηση καὶ τὴν φροντίδα πού δέχεται. Οἱ ἐξωτερικοὶ παράγοντες ἐπηρεάζουν θετικὰ ἢ ἀρνητικὰ τὶς ἔμφυτες δυνάμεις καὶ λειτουργίες καὶ κατὰ συνέπειαν τὴν παραγωγή του, ποσοτικὴ καὶ ποιοτικὴ.

Ἐνα καρποφόρο δένδρο δέν διαθέτει τὴν δυνατότητα νὰ ἐπιλέξει τὴν ἐγκατάστασή του, δηλαδή τὸ ἔδαφος, τὸν γεωγραφικὸ κῶρο καὶ κατὰ συνέπειαν τὸ κλίμα ὅπου θὰ φυτρώσει, θὰ μεγαλώσει, θὰ ζήσει. Ἀκόμη δέν εἶναι αὐτὸ πού ἐπιλέγει τὸν γεωργό του. Ὁ ἄνθρωπος ἔρχεται στὸν κόσμον μὲ κάποια δεδομένα, σὲ συγκεκριμένο περιβάλλον, σὲ συγκεκριμένο

χρόνο. Τά ἔμφυτα δεδομένα, κοινωνικό καί γεωγραφικό περιβάλλον καί ἱστορική περίοδος, εἶναι παράμετροι πού ὀριοθετοῦν τήν ὑπαρξή του καί τήν πορεία τῆς ζωῆς του. Ἐπειδή ὁμως ἔχει καί πνευματική διάσταση, τήν ἐλευθερία τῆς βουλήσεως καί πνευματικές δυνάμεις (κρίση, γνώση, ἐπιθυμίες κλπ), ἔχει τήν δυνατότητα νά ἀλλάζει καί ἐσωτερικά καί ἐξωτερικά δεδομένα. Γιά τόν ἄνθρωπο ὑπάρχει καί ὁ ἐκτός χώρου καί χρόνου, ὁ υπερφυσικός παράγοντας, πού δρᾷ καί ἐν χώρῳ καί ἐν χρόνῳ.

Ἐάν ὑπάρχουν καρποφόρα δένδρα, πού δέν ἔχουν γεωργό νά τά ποτίζει, νά τά κλαδεύει, γενικά νά τά περιποιεῖται, δέν ὑπάρχει ἀνθρώπινη ὑπαρξη πού νά μὴν δέχεται τήν σοφή καί στοργική φροντίδα τοῦ Γεωργοῦ. Μπορεῖ μερικοί νά μὴν καταλαβαίνουμε ἢ νά μὴν ἐκτιμοῦμε τίς ἐκδηλώσεις αὐτῆς τῆς φροντίδας. Κάποιοι μπορεῖ νά μὴν τήν θέλουν. Σώφρονες ὅσοι τήν ἐπιθυμοῦν καί τήν ἐκζητοῦν. Γιατί αὐτός ὁ Γεωργός εἶναι ἡ πάνσοφη δύναμη, ἡ παντοδύναμη ἀγάπη. Σεβόμενος τήν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, μεριμνᾷ γιά κάθε καρποφόρο δένδρο καί θέλει νά φέρει «καρπὸν καλόν». Καί «καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ» (Ἰωάν. 1ε´ 2).

Στή φύση ὑπάρχει μία ἐκπληκτική ποικιλία καρποφόρων δένδρων. Οἱ καρποὶ τους παρουσιάζουν ἕνα θαυμαστό πλοῦτο σέ μορφή, χρῶμα, σύσταση, γεύσεις, ιδιότητες. Ἡ συνεργασία τοῦ Γεωργοῦ μέ τόν ἄνθρωπο ἔχει τήν ἀκόλουθη καρποφορία: ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρησιότητα, ἀγαθωσύνη, πίστη, πραότητα, ἐγκράτεια (Γαλ. Ε´ 22).

Αὐτή ἡ συνεργασία, πού εἶναι ἰσόβια πορεία ζωῆς, ἀποτελεῖ διαδικασία καθάρσεως «ἀπό νεκρῶν ἔργων», διαδικασία ἐξυγιάνσεως τοῦ ἀνθρώπου, διότι οἱ «σαπροὶ καρποὶ» εἶναι προϊόντα ἄρρωστου δένδρου. Καί συμβαίνει τοῦτο τό παράδοξο στόν ἄνθρωπο, πού δέν παρατηρεῖται στή φύση. Τά «νεκρά ἔργα» ἐπιδεινώνουν τήν πνευματική κατάσταση τοῦ παραγωγοῦ τους. Διότι ἡ ἐπαναλαμβανόμενη καί συνεχιζόμενη παραγωγή «νεκρῶν ἔργων» ἐδραιώνει τήν ἀποικία τῆς βασιλείας τοῦ κακοῦ στόν ἔσω ἄνθρωπο καί στή ζωή του. Ὁ Γεωργός ἀπωθεῖται καί ἡ εὐεργετική ἐνέργειά Του ἐξουδετερώνεται περισσότερο ἢ ὀλιγώτερο. Ἀντιθέτως τά καλά ἔργα ἐξυγιαίνουν τόν παραγωγό τους. Ἡ συνεχιζόμενη παραγωγή τους συντελεῖ στήν πνευματική ἀναβάθμιση τοῦ ἔσω ἀνθρώπου καί τῆς ζωῆς του γενικότερα.

«Μανθανέτωσαν δέ καί οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προϊστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὤσιν ἄκαρποι» προτρέπει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Τίτ. γ´ 14).

Νίκος Τσιρώνης

Ἄντωνίου Πλαμαδεάλα Μητροπολίτου Τρανσυλβανίας

ΔΕΥΤΕ, ΛΑΒΕΤΕ ΦΩΣ !

(Γ' - Τελευταῖο)

4. «Προσδοκῶ ἀνάστασι νεκρῶν!»

Μετά τήν προτροπή «Δεῦτε λάβετε φῶς!», ποιά ἄλλη πρόσκληση θά μπορούσα νά σᾶς ἀπευθύνω; Σίγουρα μόνον ἐκείνη πού διατύπωσε ἡ δεύτερη Οἰκουμενική Σύνοδος στήν Κωνσταντινούπολη τό ἔτος 381: «Προσδοκῶ ἀνάστασι νεκρῶν!». Πρόκειται ἐδῶ γιά μία ὁμολογία πίστεως καί ἐλπίδος, γιά μία ὁμολογία πού δίνει νόημα καί σκοπό στήν ὕπαρξη, πού κάνει κατανοητό τόν κόσμο καί τήν μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου.

«Προσδοκῶ ἀνάστασι νεκρῶν!» Εἶναι μία ὁμολογία πού πηγάζει ἀπό τό βαθύτερο μέρος τοῦ εἶναι μας, ἀπό ἐκεῖνο τό σημεῖο ὅπου «βράζουν» οἱ μεγάλες ἐρωτήσεις καί ὅπου πλάθεται ἡ πίστις μας.

Μέ αὐτό τό «προσδοκῶ» ἐμεῖς ἰσορροποῦμε συνεχῶς. Ἐάν πέφτουμε, σηκωνόμαστε. Ὅταν σκορπιζόμαστε, συμμαζευόμαστε. Κι ὅταν διασκορπιζόμαστε σέ στείρες ἀναζητήσεις καθῶς καί σέ ὑποθέσεις χωρίς καμμία συνεκτικότητα, τότε ἐπιστρέφουμε εἰς τούς ἑαυτούς μας καί ξαναβρίσκουμε τήν ἐλπίδα.

Μέ τήν Ἀνάστασή Του ὁ Ἰησοῦς μᾶς «ἀπομυθοποίησε», μείωσε δηλαδή διά τῆς φανερώσεώς τους τόν ἀριθμό τῶν μυστηρίων πού μᾶς περιβάλλουν, καί ἀνοίξε καινούργιες πόρτες γιά τήν πίστις μας πρὸς ὅ,τι καταλαβαίνουμε καί πρὸς ὅ,τι δέν καταλαβαίνουμε. Ὁ Θεός μᾶς πλησίασε διά τοῦ ἀναστάντος Ἰησοῦ. Ὁ Θεός δέν ἀπομακρύνθηκε εἰς τό ἄπειρον καί δέν μᾶς λησμόνησε, ὅπως ἐκφράσθηκε κάποιος σύγχρονος στοχαστής (Karl Barth), ὁ ὅποιος ἀπελπίσθηκε μᾶλλον στήν προσπάθειά του νά Τόν γνωρίσει. Ἄλλά ὁ Θεός δέν κρύβεται ἀπό ἐμᾶς οὔτε σέ «ὑπερβατικές ἐποπτεῖες», γενόμενος ἔτσι ἀνέφικτος στούς ἀνθρώπους, ὅπως πίστευε ὁ Lucian Blaga. Ἐμεῖς εἴμαστε μᾶλλον ἐκεῖνοι πού ἀπομακρυνθήκαμε ἀπ' Αὐτόν, καί μέσω τῆς Ἀναστάσεως Τόν πλησιάζουμε ξανά. Ὅχι, δέν ἐγκαταλείφθηκε ὁ ἄνθρωπος ἀπό τόν Θεό, ἀλλά ὁ Θεός «βρισκόταν», ὅπως ἔλεγε ὁ Νάε Ναίσκου-σέ τραγωδία», σέ «τραγική» κατάσταση ἀφοῦ ἐγκαταλείφθηκε ἀπό τόν ἄνθρωπο. Καί ἴσως βρίσκεται ἀκόμη!

Ὁ Θεός μᾶς ἀποκαλύφθηκε εἰς τό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Δέν βρίσκεται λοιπόν οὔτε μακριά, οὔτε εἶναι κρυμμένος. Ὁ Ἰησοῦς ἀνεστήθη

για μᾶς, για νά εἶμαστε βέβαιοι ὅτι καί ἐμεῖς θ' ἀναστηθοῦμε Ὁ Ἰησοῦς ἔφερε κοντά τούς δύο κόσμους –τόν δικό μας καί τόν δικό Του– καί ἀπεκατέστησε τήν συνέχεια ἀνάμεσά τους. Καί ἐπειδή ὁ θάνατος δέν Τόν κατέλαβε –καί πόσο ὁμορφα συνδέονται σ' ὀλόκληρο τό σύστημα τῆς ἀποκαλύψεως τό τρίπτυχο «Ἐνσάρκωση– Ἀνάσταση– Ἀνάληψη!»– καταλαβαίνουμε τώρα πολύ καλά ὅτι Αὐτός θά παραμείνει μαζί μας «πάσας τάς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Μτ. 28, 20).

Δέν εἶμαστε πλέον μόνοι. Αὐτός εἶναι ἡ πηγή τῆς πίστεως καί τῆς δυνάμεώς μας. Αὐτός καί τῆς ἐλπίδος μας. Αὐτός ἀποτελεῖ καί τήν αἰτία για τόν προσανατολισμό μας πρὸς τήν ὁδό τοῦ καλοῦ, τῆς ἀγάπης καί τῆς συγγνώμης. Ἐπειδή δέν ἀρμόζει στόν ἄνθρωπο οὔτε νά μισεῖ, οὔτε νά συκοφαντεῖ, οὔτε νά χάσει τόν ἔλεγχο τῆς γλώσσας του καί τό κοινό αἶσθημα τῆς ἀνθρωπιᾶς του. Διότι ὅταν χάνει κανεῖς αὐτό τό τελευταῖο, χάνει στήν πραγματικότητα τό αἶσθημα τοῦ θεοῦ πού βρίσκεται μέσα του, ἡ δέ σφραγίδα τοῦ Πνεύματος ἀποσπᾶται ἀπό τόν νοῦ του καί –ὅπως μᾶς λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος– τόν ἀφήνει, τόν παραδίδει ὁ Θεός «εἰς ἀδόκιμον νοῦν» (Ρωμ 1, 28).

Οἱ ἄνθρωποι εἶχαν πάντοτε τήν ἀνάγκη νά ἀποκαταστήσουν στά ἀρχικά δικαιώματα, στήν ἀρχική κατάσταση τοῦ Θεοῦ Φωτός τίς σκέψεις καί τίς πράξεις τους. Ὁ δέ Χριστός ἀναστήθηκε ἀκριβῶς για νά ἐπαναφέρει –ξανά καί ξανά– τό Θεῖο αὐτό Φῶς εἰς τόν κόσμον. Ἄς γινόμαστε λοιπόν εὐαίσθητοι στό κάλεσμά Του. Νά γινόμαστε χαρούμενοι καί νά συγχωρήσουμε ὅλα διά τῆς Ἀναστάσεως. Νά περάσουμε ὅλοι καλά, μέ ὑγεία καί ἰδίως μέ τήν ἀπόφαση νά γινόμαστε πάντα ἀκόμη καλύτεροι χριστιανοί.

Χριστός Ἀνέστη!

Μετάφραση ἀπό τά Ρουμανικά: **π. Ἡλίας Φρατσέας**

Η ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ Η ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΑΠΙΣΤΙΑ

Ἁγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὀνομάζει τήν Πεντηκοστή μητρόπολη τῶν ἑορτῶν. Ὁ ἱερός ὕμνωδός τήν ἀποκαλεῖ «τελευταίαν ἑορτήν... αὕτη ἐστὶ Πεντηκοστή, ἐπαγγελίας συμπλήρωσις» ἡ ἐκπλήρωση τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐκπλήρωση τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Πατρός διά τοῦ στόματος τῶν

Προφητῶν: «καί ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐκχεῶ ἀπό τοῦ Πνεύματός μου ἐπί πᾶσαν σάρκα». Ἄλλά καί ἡ ἐκπλήρωση τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Υἱοῦ -ἐπειδή μία εἶναι ἡ εὐδοκία καί ἐπαγγελία τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ, κατά τόν Ἅγ. Γρηγόριο τόν Παλαμά- ἡ ἀπόδειξη τῆς πιστότητας τῶν λόγων Του: «καί ἐγώ ἐρωτήσω τόν Πατέρα, καί ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένη μεθ' ὑμῶν εἰς τόν αἰῶνα, τό Πνεῦμα τῆς ἀληθείας».

Λίγο πρίν τή Σταύρωσή Του ὁ Χριστός προετοιμάζει τούς μαθητές Του γιά τό Πάθος Του ἀλλά καί γι' αὐτή τή συγκεκριμένη ἡμέρα. Τούς καλεῖ νά ἔχουν εἰρήνη, χαρά καί ἀγάπη καί τούς ὑπόσχεται ὅτι ὁ Παράκλητος θά εἶναι γιά πάντα κοντά τους. Στήν Ἀρχιερατική Του προσευχή παρακαλεῖ τόν Θεό-Πατέρα νά τούς χαρίσει αὐτά τά ἀνεκτίμητα δῶρα: «ἵνα ὡς τετελειωμένοι εἰς ἕν» καί «ἵνα ἔχωσιν τήν χαράν τήν ἐμήν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς».

Παρά ταῦτα, μέ τά γεγονότα τοῦ Πάθους πού ἀκολουθοῦν ἔρχεται ἡ θλίψη, ἡ ἀπογοήτευση, ἡ ἄρνηση. Στή συνέχεια βρίσκονται ἀντιμέτωποι μέ τό κενό μνήμα, καί τήν ἀρχική ἔκπληξη καί ἀπορία διαδέχεται ἡ ἐλπίδα. Οἱ συναντήσεις μέ τόν ἀναστημένο Χριστό καί ἡ ἔνδοξη Ἀνάληψή Του γεμίζουν εὐφροσύνη τίς καρδιές τους καί στερεώνουν τήν πίστη τους μέ τή βεβαιότητα τῆς Ἀναστάσεως. Ἔτσι ἡ ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς τούς βρίσκει «προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδόν» τήν ἐκπλήρωση τῆς ὑπόσχεσης τοῦ Κυρίου τους. Καί ὁ Χριστός ἀποδεικνύει γιά ἄλλη μιὰ φορά τήν πιστότητά Του: Κατέρχεται τό Πνεῦμα τό Ἅγιον καί τούς χορηγεῖ ὅλα ἐκεῖνα τά χαρίσματα πού ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀδύνατο νά τά ἀποκτήσει ὀλοκληρωμένα χωρίς τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ. «Ἐπλήσθησαν Πνεύματος Ἁγίου» καί «ἀπέκτησαν δύναμιν ἐξ ὕψους». Αὐτοί πού, ἔστω ἀπό ἀγάπη πρὸς τόν Χριστό, ζητοῦσαν νά διακριθοῦν κοντά του, γίνονται μία ψυχή καί μία καρδιά μέ τό πλῆθος τῶν πιστευσάντων καί «οὐδέ εἰς τί τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά». Ἀπό μαθητές γίνονται Ἀπόστολοι καί μαχητές τῆς ἀλήθειας τοῦ Εὐαγγελίου, ἀντιπασσόμενοι σέ ἀρχές καί ἐξουσίες, ὑποβάλλοντες τόν ἑαυτό τους σέ ἐκούσιες στερήσεις, ὑπομένοντες κακουχίες, διατηρῶντας ὅμως πάντα ἀδιατάρακτη εἰρήνη καί χαρά ἀκόμη καί τήν ὥρα τοῦ μαρτυρίου.

Εἴκοσι αἰῶνες τώρα κάθε χρόνο γιορτάζει ἡ Ἐκκλησία τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς. Αὐτή τήν ἡμέρα στόν ἑσπερινό καλοῦνται οἱ πιστοί νά γονατίσουν γιά πρώτη φορά μετά ἀπό πενήντα ἡμέρες πασχάλιας χαρᾶς καί ἀνάτασης». Κλίνοντες γόνυ στόν Τριαδικό Θεό, καλοῦνται νά κατανοήσουν ὅτι ἡ χαρά τῆς Ἀναστάσεως μπορεῖ νά διατηρηθεῖ ἀμείωτη μόνο ὅταν προσκυνοῦν μέ ὀρθό φρόνημα καί καθαρή καρδιά τήν Ἁγία Τριάδα. Ἀπόδειξη τρανή ἀποτελεῖ ὁ χορός τῶν Ἁγίων πού ἡ Ἐκκλησία ἐορτάζει τήν ἀμέσως ἐπόμενη Κυριακή. Τῶν

ἀνθρώπων αὐτῶν στούς ὁποίους βρίσκει ἀνάπαυση τό Πανάγιο Πνεῦμα.

Εἴκοσι αἰῶνες τώρα ἐπιβεβαιώνεται ἀδιάκοπα ἡ ἐκπλήρωση τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ. Κι ὅμως ἐμεῖς ἀρνούμαστε νά ἐμπιστευτοῦμε Ἐκεῖνον πού εἶναι ὁ ὁμόνος πιστός στίς ὑποσχέσεις Του. Ἀκολουθοῦμε πρόσωπα καί ὀμάδες πού καθημερινά διαφεύδουν τίς προσδοκίες μας καί ἀποδεικνύονται παντελῶς ἀναξιόπιστοι. Παρ' ὅλα αὐτά ἐπιμένουμε νά τούς δίνουμε συνεχῶς νέες εὐκαιρίες γιά νά καταστρέφουν τή ζωή μας. Γιατί ἄραγε λειτουργοῦμε μέ τόση ἔλλειψη διάκρισης καί τόση ἐπιπολαιότητα; Γιατί δέν μπορούμε νά βροῦμε ἀνάπαυση στήν ἀγκαλιά τοῦ Θεοῦ; Ἡ ἀπάντηση εἶναι ἀπλή καί σαφής καί τήν παίρνουμε ἀπό τούς ὕμνους τοῦ Πεντηκοσταρίου: « Ἀλλότριον τοῖς ἀνόμοις ἐστί τό σέβειν τήν ἀναρχον Τριάδα...» Εἴμαστε ἄνομοι λοιπόν. Καί ὡς ἄνομοι ἐπιλέγουμε ἄνομους ἀρχηγούς καί ἔχουμε ἄνομες ἐπιδιώξεις. Κι ἔτσι καταφέραμε νά μείνουμε καί μέ παγωμένες καρδιές καί μέ ἄδειες τσέπες!

Σήμερα πού στήν πατρίδα μας ὅλοι σχεδόν –παρά τά λάθη μας– νιώθουμε προδομένοι ἀπό ὅλους, μήπως εἶναι μιά καλή εὐκαιρία νά ἀναθεωρήσουμε τά κριτήριά μας καί νά ἀποφασίσουμε ποιούς τελικά μᾶς «συμφέρει» νά ἐμπιστευτοῦμε;

Τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, μετά τήν ὁμιλία τῶν Ἀποστόλων, ἕνα μεγάλο πλῆθος τῶν Ἰουδαίων τούς ρώτησε: «τί ποιήσομεν ἄνδρες ἀδελφοί;» Ἔθεσαν δηλαδή τόν ἑαυτό τους μέ ἐμπιστοσύνη στήν καθοδήγηση τῶν Ἀποστόλων. Αὐτό εἶναι πού πραγματικά χρειάζεται. Ὅσοι λοιπόν ἔχουν ἔστω καί κάποια ἴχνη εἰλικρίνειας στήν ἀναζήτηση τοῦ Θεοῦ, ὅσοι ἔχουν κουραστεῖ ἀπό τήν κατάσταση τοῦ ἑαυτοῦ τους καί τήν κατάσταση τριγύρω τους, εἶναι καιρός τώρα νά κάνουν τό ἀποφασιστικό βῆμα: Νά ἐπιλέξουν τόν πνευματικό τους πατέρα ἀνάμεσα σέ ἐκείνους πού ἔχουν βαθιά συναίσθηση τῆς ἀποστολῆς τους καί μέ ἀπλότητα καί ἐπίγνωση νά ποῦν: τί ποιήσομεν πάτερ; Ἀκούγοντας μέ προσοχή τίς ἀπαντήσεις καί ὑπακούοντας θά ἀρχίσει ἡ συστηματική θεραπεία, ἡ ὁποία τελικά θά στεφθεῖ ἀπό τόν Θεό μέ τό δῶρο τῆς ὀρθῆς πίστεως: «κατήφεια παθῶν καί λογισμῶν ἡ ζάλη, μακράν ἐξοριζέσθω καί οὕτως ἐξανθήσει, τό ἔαρ τό τῆς πίστεως.»

Τά ὑπόλοιπα εἶναι στήν κρίση τοῦ Θεοῦ, πότε καί σέ ποιούς θά χορηγηθοῦν ὥστε νά γίνουν κοινωνοί τῆς χάριτός Του καί νά ἔχουν τή χαρά Του «πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς».

Εὐανθία Κωλέττη

Τά ὄρια τῶν παιδιῶν καί τά ... δικά μας

Ο ἔρχομός ἑνός παιδιοῦ στήν οἰκογένεια, ἐκτός ἀπό ἕνα χαρμόσυνο γεγονός, ἀποτελεῖ καί μιά σύνθετη κατάσταση εὐθυνῶν καί χειρισμοῦ τῆς καθημερινότητας. Οἱ γονεῖς εἶναι ὑποχρεωμένοι νά φροντίσουν γιά τήν ἀσφάλεια ἀλλά καί τήν ἀνάπτυξη τήν σωματική, πνευματική καί ψυχολογική τῶν παιδιῶν τους ὥστε νά φτάσουν στό πολυπόθητο ἀποτέλεσμα πού εἶναι ἡ ἰσορροπημένη ἀνάπτυξη τοῦ ἀτόμου. Διαβάζουμε πολλά καί ἀκοῦμε περισσότερα γιά τό τί χρειάζεται καί πῶς θά τό πετύχουμε αὐτό. Ὅδηγίες καί συστάσεις, ἀπόψεις καί κανόνες. Στήν πραγματικότητα μοιάζει νά θέλουμε ὅλοι αὐτές τίς ὁδηγίες πού θά μᾶς ὁδηγήσουν εὐκόλα καί γρήγορα στό ἐπιθυμητό ἀποτέλεσμα.

Ἄς μιλήσουμε γιά ἕνα θέμα πού ἀπασχολεῖ τούς νέους γονεῖς ἰδιαιτέρα. Γιά τά ὄρια, τούς φραγμούς. Ὁ χειρισμός μιᾶς κατάστασης καί ἡ δυσκολία νά ἀντιμετωπίσουμε αὐτήν μᾶς ὁδηγεῖ σέ εὐρεσιπεχνίες χειρισμοῦ τῶν ἴδιων τῶν παιδιῶν μας!

Ὁ φόβος καλλιεργεῖ τό φόβο καί οἱ φοβισμένοι γονεῖς φοβίζονται τά παιδιά τους. Ὑπερβολική χρήση τῆς λέξης «φόβος», θά μοῦ πεῖτε. Μά μήπως δέν εἶναι καί ὑπερβολική ἡ παρουσία αὐτῆς τῆς ἔννοιας στήν ζωή μας; Καί, τελικά, προσπαθῶντας νά τήν ἀπεννοχοποιήσουμε, ἐπιβάλλουμε τόν ἑαυτό μας τρομοκρατῶντας καί «κακοποιῶντας» ὅλους τούς μικρούς στό διάβα μας! Ὅλες τίς ἐλλείψεις μας, τίς ἀπατοῦμε ἀπό τούς μικρούς καί ἀνώριμους. Βαδίζουμε στήν ψυχή τους κι ἀποροῦμε μέ τίς ἀντιδράσεις τους. Παράλογα πράγματα! Κι ὅμως συμβαίνουν κάθε λεπτό! Ἀπό ἐμᾶς!

Δέν μᾶς κάνει ἐντύπωση οὔτε τό πιό ἀπλό: πῶς εἶναι δυνατόν νά κάνει ἕνας ἄνθρωπος, σήμερα, ὅ,τι θέλει καί ταυτόχρονα νά νιώθει καταπιεσμένος;

Κάπου ἐδῶ ξεχνᾶμε ὅτι θέτουμε ὄρια γιά νά προστατέψουμε τά παιδιά μας, γιατί μᾶς ἐξυπηρετεῖ περισσότερο νά θυμόμαστε ὅτι τά θέτουμε γιά νά «βολέψουμε» ἐμᾶς.

Νιώθουμε τήν ἀνάγκη νά «ἀπομακρυνθοῦμε» γιά νά ἡσυχάσουμε, μή νοιώθοντας ἱκανοί νά βάλουμε σέ «τάξη καί σειρά» τά παιδιά μας ἀφοῦ, ἄλλωστε, καί ἐμεῖς εἴμαστε «ἄτακτοι» καί ἀσυνεπεῖς.

Ὅταν ἦμασταν παιδιά, μαθαίναμε ἀπό τούς μεγάλους ὅτι ὁ σεβασμός καί ἡ ἐκτίμηση ἔχουν ἀμφίδρομο χαρακτήρα. Ὅ,τι δίνουμε, εἰσπράτουμε!

Τί έγινε στή διαδρομή; Ξεχάσαμε τί μάθαμε; Δέν τά μάθαμε σωστά; Ποῦ εἶναι ὁ σεβασμός καί ἡ διάκριση ἀπέναντι σ' αὐτούς πού, ἀπλᾶ, αὐριο θά μᾶς γυρίσουν τήν πλάτη -ὄχι ἀδικαιολόγητα- ρωτῶντας μέ τή συμπεριφορά κι ὄχι πιά μέ τά λόγια, ποῦ πῆγε τό πραγματικό μας ἐνδιαφέρον, ἡ οὐσία κι ὄχι τό περιτύλιγμα τῆς ἀγάπης μας.

Πέρα ἀπό τά θεωρητικά λόγια, πού τόσο εὐκόλα χρησιμοποιοῦμε γιά νά συμβουλέψουμε ἐμᾶς καί τούς γύρω μας, ὑπάρχουν καί οἱ πράξεις. Δύσκολες ἢ εὐκόλες, θά ἐπιμείνω πῶς εἶναι θέμα παιδείας. Κι ἂν οἱ δικοί μας γονεῖς ἀπέτυχαν νά ἐφαρμόσουν πάνω μας ὅλα ὅσα θά ἔπρεπε γιά νά μᾶς βοηθήσουν νά ἰσορροπήσουμε, ἴσως ἡ δική μας εὐκαιρία εἶναι νά βοηθήσουμε τά δικά μας παιδιά νά ἰσορροπήσουν χρησιμοποιῶντας ὡς πολύτιμο ὀδηγό τό θησαυρό τῆς δικῆς τους ἀποτυχίας.

Μάθαμε, κι ὄχι θεωρητικά, τί μᾶς πόνεσε, τί μᾶς πλήγωσε, τί δέν θέλαμε νά ἀκούσουμε, νά βιώσουμε ἀπό τούς γονεῖς μας. Ὅλα αὐτά, ὅλες οἱ προσωπικές μας ἱστορίες, κάποια στιγμή πρέπει νά ἐξαργυρωθοῦν στό ταμεῖο τῆς Γνώσης. Ἄς μὴν τόν ἀφήσουμε νά πάει χαμένος ἓνας τέτοιος μοναδικός θησαυρός. Παντοῦ ὑπάρχει ὁ Θεός, ἀρκεῖ νά θές νά Τόν δεῖς. Τότε σοῦ ἀποκαλύπεται. Εἶναι δυνατόν νά θές νά βρεῖς τήν Ἀλήθεια, τήν Γνώση, τή Δύναμη καί ὁ Θεός νά κρύβεται; Εἶναι δυνατόν νά θές νά Ἀγαπήσεις ἀληθινά καί νά μὴ φανερώνεται ἡ ἴδια ἡ Ἀγάπη μπροστά σου;

Τό σημαντικό εἶναι νά ξέρεις ποῦ καί τί ψάχνεις.

Τά ὄριά μας ὅμως ἐξαντλοῦνται. Τά ὄρια τῆς ὑπομονῆς, τῆς θέλησης, τῆς ἐπιμονῆς. Καί τελικά τά ὄρια τῆς ἀνεκτικότητας παίρνουν ἄλλες διαστάσεις. Ἐπικίνδυνες. Χάνεται ἡ πειθαρχία, ἡ τάξη καί οἱ παραχωρήσεις γίνονται πρῶτο θέμα. Τόσο πού, ὅταν θελήσεις νά «μαζέψεις» τήν κατάσταση, ἀνακαλύπεις ὅτι τό μόνο πού μπορεῖς εἶναι νά «μαζευτεῖς» ἐσύ καί νά σώσεις τόν ἑαυτό σου γιατί μόνο αὐτό σοῦ ἔμεινε!

Τά ὄρια καί οἱ φραγμοί δέν εἶναι κάτι τρομακτικό. Μπορεῖ ὅπως τά μάθαμε ἐμεῖς ἀπό τούς γονεῖς μας νά ἦταν λάθος. Τώρα πιά τό ξέρουμε. Μᾶς μένει νά σκεφτοῦμε, νά ξυπνήσουμε, νά μὴν ἐπαναλάβουμε λάθη τοῦ παρελθόντος καί νά μὴν ξεχνᾶμε ὅτι οἱ γνώσεις μας δέν τελειώνουν σέ αὐτά πού βιώσαμε ὡς σήμερα ἀλλά ἀρχίζουν ὅσο πιο κοντά βρισκόμαστε στή Γνώση τοῦ Θεοῦ πού μᾶς ἀποκαλύπεται κάθε μέρα, ἀρκεῖ νά μὴν ξεχνᾶμε νά Τοῦ τό ζητᾶμε. Κι Ἐκεῖνος πάντα θά ἔρχεται!

Παναγιώτα Καμπάνη-Λεμονῆ

ΣΑΣ ΕΝΘΑΡΡΥΝΩ ΝΑ ΣΥΝΕΧΙΣΕΤΕ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ!

Σεβαστέ πάτερ Βασίλειε.
Χριστός Ἀνέστη, τήν εὐχή σας.
Κατά πρῶτον σᾶς ζητῶ νά μέ συγχωρήσετε γιά τό θάρρος μου
νά σᾶς στείλω αὐτό τό γράμμα, ἀφοῦ δέν γνωρίζομαστε.

Ἀφορμή ἦταν τό κύριο ἄρθρο σας «**Ὅλοι ἔμεῖς ξανασφραγίζομε
τόν τάφον τοῦ Χριστοῦ**» στήν Ἐνοριακή Εὐλογία Ἀπριλίου ἐ.ἐ. πού
στείλατε στόν γέροντα ἀδελφόν μου Εἰρηναῖον.

«... Γίναμε σιγά-σιγά ... σάν ἄθεοι ... ἀφοῦ ἐκλέγομε ἐδῶ καί μισό
αἰῶνα τούς ἀδιάφορους ἤ καί ἐχθρούς τῆς πίστεώς μας ...».

Τώρα πῶς ἐφθάσαμε στή σημερινή αὐτή κατάσταση; Δέν ὑπῆρξαν
τά προηγούμενα χρόνια στή χώρα μας χριστιανοί πού ἀγωνίστηκαν
γιά μιὰ δίκαιη χριστιανική κοινωνία; ...

Θυμᾶμαι τό 1950 τόν θεολόγο Γεώργιο Καψωμένο ἀπό τόν
Ἀλικιανό πού ἴδρυσε τό ΧΡΙΣΚΕ (Χριστ. Κόμμα Ἑλλάδος) μέ πόση
φλόγα καί παλμό ὥργωνε τίς πόλεις τῆς χώρας μας καί μιλοῦσε γιά
μιὰ νέα χριστιανική Ἑλλάδα. Ὅμως δέν ἐβγαλε οὔτε ἓνα βουλευτή...

Θυμᾶμαι τόν ἀγωνιστή Νίκο Ψαρουδάκη πού ἴδρυσε τήν
Χριστιανική Δημοκρατία πού κατέβηκε στίς ἐκλογές τοῦ 1963 στό Νομό
μας, πού ἔφαγε ψωμί στό σπίτι μου, πού τόν ἐνεθάρρυνε ὁ ἀδελφός
μου Εἰρηναῖος, μέ τί ζῆλο καί στερήσεις ἀγωνίστηκε. Ὅμως οὔτε
βουλευτής δέν βγήκε τότε. Ποιά ἦταν τά αἴτια τῆς ἀποτυχίας τοῦ
Χριστ. κοινωνικοῦ ἀγῶνα τότε;

Γιά μένα, ἓνα αἴτιο ἦταν ἡ χριστιανική ταμπέλα τοῦ κόμματος,
διότι ὅλοι θέλομε τόν χριστιανισμό ὑπεράνω Κομμάτων.

Ἄλλο αἴτιο, ἡ τάση ἀτομισμού τῶν χριστιανῶν, ἐκ τῆς ὁποίας
καί ἡ πελατειακή σχέση ψηφοφόρων καί ὑποψηφίων βουλευτῶν.

Εἴμαστε πολύ πίσω πνευματικά, πάτερ Βασίλειε, δέν ἔχομε
συλλάβει τήν ἀξία τῆς συλλογικότητας καί τῆς συνεργασίας, πού
ὀφείλομε νά ἔχομε σάν χριστιανοί.

Ἄλλο αἴτιο, ὅπως γράφει ὁ Εἰρηναῖος «Οἱ ἄμβωνες σωπαίνουν
γιά τά δράματα τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, ψυχικά καί κοινωνικά ...

καί περιορίζονται στήν Μεταφυσική τοῦ θανάτου καί στήν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν κι ἀφήνουν σέ ἄλλους (ἀδιάφορους ἢ ἐχθρούς τῆς πίστεώς μας) τά θέματα τῆς ζωῆς καί τῆς συμβίωσης τῶν ἀνθρώπων!!!...».

Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία μας βγάζει χιλιάδες θεολόγους, ἀλλά κανένα ἔμπειρο χριστιανό κοινωνιολόγο ... χρειαζόμαστε χριστιανούς μέ κοινωνική δράση πού νά πείθουν μέ τή ζωή καί τό ἔργο τους, πού θά ἔχουν τήν οικονομική ἄνεση ἀπό τό ἔργο τους καί δέν θά ἀποβλέπουν στή βουλευτική ἢ ὑπουργική ἀποζημίωση, πού δέν θά ἀσχολοῦνται μέ ὑψηλές θεολογίες, ἀλλά θά κάνουν νόμους ἀνακατανομῆς τῶν εἰσοδημάτων γιά μιά πιά δίκαιη κοινωνία, δηλαδή θά κάνουν πράξη κοινωνικά τή χριστ. διδασκαλία. Δέν ἀρκεῖ ἡ ἀτομική ἐλεημοσύνη γιά νά ἀλλάξει ἡ κοινωνία μας ...

Τά ἄλλα Κόμματα ἔχουν Κέντρα Σοσιαλιστικῶν Μελετῶν κ.τ.λ. Ἐμεῖς τί Κέντρα Χριστιανικῶν Κοινωνικῶν Μελετῶν ἔχομε; ...

Μέ συγχωρεῖτε πού σᾶς τά γράφω αὐτά, ἀλλά εἶμαι ἕνας ἀνήσυχος χριστιανός. Ἀντιλαμβάνομαι ἀκόμα πώς καί σεῖς ἔχετε συλλάβει σωστή τήν χριστ. διδασκαλία κι ἔχετε πρωτοποριακές θέσεις γιά τήν εὐθύνη μας στήν ἱστορική μας πορεία. Σᾶς συγχαίρω λοιπόν καί σᾶς ἐνθαρρύνω νά συνεχίζετε τόν ἀγῶνα, ὅσο ἀσήμαντος κι ἂν εἶμαι.

Ἐγώ εἶμαι 85 ἐτῶν περίπου, κουρασμένος, πονεμένος καί μέ ἐλάχιστες γνώσεις (συνταξιούχος ταχυδρομικός). Φροντίζω μέ τήν οἰκογένειά μου τόν γέροντα ἀδελφόν μου Εἰρηναῖον μέ πολλά προβλήματα.... Οὔτε διαβάζει, οὔτε γράφει.

Σᾶς στέλνω μιά φωτοτυπία ἀπό τό βιβλίο του «**Γιά ἕνα χριστιανικό γάμο**» καί λίγες φωτοτυπίες ἀπό κείμενα δικά του καί δικά μου. Ἐλπίζω νά φανεῖτε ἐπιεικῆς στά γραφόμενά μου.

Χανιά 26 Ἀπριλίου 2011

Φιλῶ μέ κάθε σεβασμό τό χέρι σας

Θανάσης Γαλανάκης

Σημ.:

Ὅπως γίνεται ἀντιληπτό καί ἀπό τό κείμενο, ὁ κ. Θανάσης Γαλανάκης εἶναι μικρότερος ἀδελφός τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου πρ. Κισάμου καί Σελίνου κ. Εἰρηναίου. Τόν εὐχαριστοῦμε θερμά γιά τήν συνεργασία του.

ΠΩΣ ΟΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΑΡΜΕΝΙΟΙ ΕΓΙΝΑΝ ΜΟΝΟΦΥΣΙΤΕΣ;

Μρίν ἀρχίσω τήν παρουσία τοῦ θέματος θά ἤθελα νά εὐχαριστήσω ἐκ βαθέων τόν σεβαστό καί ἀγαπητό π. Βασίλειο Βολουδάκη τόν ὁποῖο ἔχω τήν χαρά καί εὐλογία νά γνωρίσω τελευταία, ἰδίως στό πλαίσιο τοῦ σεμιναρίου τῆς Ἐξομολογητικῆς, πού ὀργανώνει τό Ἰδρυμα Ποιμαντικῆς Ἐπιμορφώσεως τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Ὁ π. Βασίλειος ἀπό τήν πρώτη στιγμή τῆς γνωριμίας μας μοῦ ἔδειξε τήν ἀγάπη του καί μόλις πληροφορήθηκε γιά τό παρελθόν μου, ἰδίως γιά τήν ἐπιστροφή μου ἀπό τή πλάνη καί αἵρεση τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ στήν Ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ, τήν Ὁρθοδοξία, ἀμέσως μοῦ ἔκανε τήν πρόταση νά γράψω κάποιο κείμενο, παρουσιάζοντας μία συνοπτική ἱστορία τῆς πατρίδας μου τῆς Ἀρμενίας καί νά ἀναφερθῶ ἰδίως στήν πίστη τῶν Ἀρμενίων.

Εἶναι ἡ πρώτη φορά, πού μοῦ δίνεται αὐτή ἡ εὐκαιρία νά συμμετάσχω μέ αὐτό τό εἰδικό θέμα στό ἐπίκαιρο καί πλούσιο περιεχόμενο τοῦ περιοδικοῦ «Ἐνοριακή Εὐλογία», τοῦ Ἱ. Ν. Ἀγ. Νικολάου Πευκακίων.

Στό μικρό μου αὐτό ἄρθρο δέν παρουσιάζω μία συστηματική ἱστορία τῆς Ἀρμενίας. Δέν εἶναι αὐτός ὁ σκοπός μου. Θά ἀναφερθῶ, ὅμως, σέ τρεῖς κυρίως χρονολογίες (301, 406 καί 451 μ.Χ.) καί στά γεγονότα πού συνδέονται μέ αὐτές καί εἶναι βαρυσήμαντες γιά τήν ἱστορία τῆς Ἀρμενίας καί μᾶς ἐνδιαφέρουν ἐδῶ ἄμεσα.

Γιά νά ἔχει ὁ ἀγαπητός μας ἀναγνώστης τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐνοριακή Εὐλογία» μία γενική εἰκόνα τοῦ τόπου καί τῆς ἔκτασης τῆς ἱστορικῆς καί σημερινῆς Ἀρμενίας, θά ποῦμε τά λίγα πού ἀκολουθοῦν.

Στό Μηνναῖο τοῦ μηνός Σεπτεμβρίου διαβάζουμε: «Τῆ Λ' τοῦ αὐτοῦ μηνός μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Γρηγορίου τῆς Μεγάλης Ἀρμενίας...». Σήμερα δέν ὑπάρχει ἡ Μεγάλη Ἀρμενία, ἡ ὁποία εἶχε γεωγραφική ἔκταση ἄνω τῶν 300.000 μ². Ἡ τωρινή Δημοκρατία τῆς Ἀρμενίας κυριαρχεῖ μόνο στά 29.800 μ² γεωγραφικά ἐδάφη, τά ὁποῖα εἶναι λιγότερα ἀπό τό 1/10 τῆς ἱστορικῆς Ἀρμενίας χωρῆς τό Ναγκόρνο (= Ὁρεινό) Καραμπάχ, στό ὁποῖο θά ἀναφερθοῦμε σέ μία ἄλλη εὐκαιρία.

---

1. Σημειωτέον ὅτι οἱ Ἕλληνες καί οἱ Ἀρμένιοι ζούσανε πλάϊ-πλάϊ πάνω ἀπό 40 αἰῶνες: ἄλλοτε φιλικά καί ἀδελφικά διατεθειμένοι ὁ ἕνας στόν ἄλλο μέ συνεργασία, ἀλληλοκατανόηση καί ἀλληλοβοήθεια κατά τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, ὅπως οἱ Ρωμαῖοι, Πέρσες, Ἀραβες, Μογγόλοι καί Τοῦρκοι, ἀλλά καί ἄλλοτε τά ξένα καί δικά τους συμφέροντα

Ἡ Μεγάλη Ἀρμενία, πρὶν νὰ κατακτηθεῖ ἀπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς, περιελάμβανε ἓνα σημαντικό μέρος τῶν ἐκτάσεων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἢ σημερινῆς ἀνατολικῆς Τουρκίας μέ κοινά σύνορα μέ τὴν Καππαδοκία¹, τὸν Πόντο, τὴν Ἀσσυρία, τὴν Γεωργία, τὴν Ἀλβανία τοῦ Καυκάσου, τὴν Περσία, τὴν Μικρὴ Ἀρμενία καὶ ἄλλες κατὰ καιροὺς χῶρες καὶ ἐκτείνεται μέχρι τὴν Κασπία θάλασσα. Ἐνῶ ἡ σημερινή Ἀρμενία περιορίζεται σιὸ Νότιο Καύκασο, σ' ἓνα πολὺ μικρὸ κομμάτι τῆς ἱστορικῆς τῆς ἔκτασης καὶ συνορεύει ἀνατολικά μέ τὴν Τουρκία, δυτικά μέ τὸ Ἀζερμπαϊτζάν, βόρεια μέ τὴν Γεωργία καὶ νότια μέ τὸ Ἰράν.

Οὔτε λίγο οὔτε πολὺ, πρόκειται γιὰ τὴν δευτέρη κοιτίδα τῆς ἀνθρωπότητος, κατὰ τὴν Βιβλικὴ διήγηση, ἀφοῦ μετὰ τὸν κατακλυσμὸ, πού ἐπέτρεψε ὁ Θεὸς γιὰ τὴν ἁμαρτία τοῦ κόσμου, «...ἐκάθισεν ἡ κιβωτὸς ἐν μνηί τῷ ἑβδόμῃ, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μνηός, ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Ἀραράτ» (Γεν. 8,4), ἀπ' ὅπου καὶ ἀρχίζει μιὰ νέα ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος. Μέχρι σήμερα ὑπάρχουν γεωγραφικοὶ τόποι, τῶν ὁποίων οἱ ὀνομασίες ἄμεσα ἢ ἔμμεσα σχετίζονται μέ τὸν ἴδιο τὸν Νῶε. Ὅπως π.χ. ἡ πρώτη κατοικία τῆς εὐλογημένης οἰκογένειας ὀνομάστηκε ἀπὸ τὸν Νῶε Nakhijevan, δηλαδή «πρῶτη κατοικία», ἢ τὸ ὄνομα τῆς σημερινῆς πρωτεύουσας τῆς Ἀρμενίας Yevan σημαίνει «τόπος ἐμφανίσεως».

Ἔτσι, μετὰ τὸν κατακλυσμὸ, ξαναρχίζει ἡ ἱστορία τῶν ἔθνῶν ἀπὸ τοὺς τρεῖς γιούς τοῦ Νῶε, οἱ ὁποῖοι διασκορπίστηκαν ἀνά τὴν οἰκουμένη κυρίως μετὰ τὸν πύργο τῆς Βαβέλ καὶ τὴν σύγχυση τῶν γλωσσῶν.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ἀρμενικοὺς θρύλους ἀναγνωρίζει ὡς προπάτορα τῶν Ἀρμενίων τὸν Χάϊκ, ὁ ὁποῖος ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς γιούς τοῦ Torgom (=Θοργάμα), γιοῦ τοῦ Γάμερ, γιοῦ τοῦ Ἰάφεθ. Ὁ Ἰάφεθ ἦταν τρίτος γιὸς τοῦ Νῶε (βλ. Γεν.10, 1-3).

Τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ στὴν Ἀρμενία συνδέεται ἀρχικά μέ τὰ ὀνόματα δύο Ἀποστόλων Του «ἐκ τῶν Δώδεκα», τοῦ Θαδδαίου καὶ τοῦ Βαρθολομαίου. Ὁ Θαδδαῖος, ἀδελφὸς τοῦ Ἰακώβου (Ματθ. 10.1-3, Μαρ. 3.13-19) μαρτυρεῖται ὅτι κήρυξε στὴν Ἀρμενία ἀπὸ τὸ 43-66 μ.Χ. καὶ μαρτύρησε στὴν κωμόπολη Shavarshavan τῆς ἐπαρχίας Artaz (σήμερα σιὸ βόρειο Ἰράν). Ὁ Ἀπόστολος Βαρθολομαῖος κήρυξε στὴν Ἀρμενία ἀπὸ 60-68 μ.Χ. καὶ μαρτύρησε στὴν πόλη Ourbanos (σήμερα στὴν Ἀνατολικὴ Τουρκία). Οἱ Ἀπόστολοι φυσικά ἴδρυσαν τίς πρῶτες χριστιανικὲς κοινότητες.

Ἀλλάζει ἐντελῶς τὸ σκηνικὸ στὴν Ἀρμενία σὶς ἀρχές τοῦ Δ' αἰ. μέ πρωταγωνιστὴ καὶ Ἰσαπόστολο τὸν Γρηγόριο Πέρση (=ἅγ. Γρηγόριος ὁ Φωτιστής). Ὁ Ἀρμένιος βασιλιάς Tiridat ὁ Γ' (=Τιριδάτης (287- 330 περίπου))

τοὺς κάνανε ἐθρούς εἴτε σέ πολιτικὸ ἐπίπεδο στὴν ἀρχαιότητα, εἴτε σέ πολιτικό-ἐκκλησιαστικὸ ἐπίπεδο κυρίως σιὸ Βυζάντιο μετὰ τὴν Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας.

τό 287 είχε τιμωρήσει άυστηρά τόν Γρηγόριο², πρώτα, έπειδή έκείνος δέν ήθελε νά θυσιάσει στήν θεά Anahit ώς ένδειξη εύγνωμοσύνης μετά τήν νίκη του κατά τών Περσών, καί κατόπιν, όταν έμαθε ό Τιριδάτης τήν καταγωγή του, ότι ήταν δηλαδή ό γιός του Anak του Πέρση, φονιά του πατέρα του βασιλιά Χοσρον Α΄ (211-259). Για νά τόν έκδικηθεί, ό Τιριδάτης έριξε στό πηγάδι του Xor Virap³, πού ήταν προωρισμένο για τούς καταδικασμένους σέ θάνατο.

Στό πηγάδι αυτό παρέμεινε ό Γρηγόριος 13 (κατά μερικούς 15) όλόκληρα χρόνια! Φυσικά μέ θαυμαστό τρόπο καί μέ θεϊκή παρηγοριά μπορούσε κανείς νά παραμείνει ζωντανός σ' ένα τέτοιο τόπο. Μία χήρα κρυφά του έριχνε ένα κομμάτι ψωμί καθημερινά καί ή παρουσία ενός Άγγέλου ένεθάρρυνε τόν έκλεκτό μάρτυρα του Χριστού καί τόν έτοιμάζε για τήν μεγάλη άποστολή του νά γίνει φωτιστής ενός λαού.

Στήν άρχή της βασιλείας του ό Τιριδάτης ήταν φιλικά διατεθειμένος προς τούς χριστιανούς ύπηκόους του, αλλά μετά έπηρεάστηκε από τόν Διοκλητιανό στράφηκε έναντίον τους μέ διωγμούς καί μαρτύρια. Έτσι έξηγεΐται καί ή στάση του άπέναντι στους διωκόμενους από τόν Διοκλητιανό, όπως στήν ομάδα παρθένων μέ έπικεφαλής τήν Γαϊανή, πού ήταν ή καθηγουμένη καί τήν Ριψιμία (μνήμη σίς 30 Σεπ. μέ τόν άγ. Γρηγόριο τόν Φωτιστή). Μετά τόν μαρτύριο τών 32 παρθένων στήν πόλη Vagarshapat, ό Τιριδάτης καί οι αύλικόι συνεργάτες του άρρωσταίνουν καί σέ λίγες μέρες ούσιαστικά δαιμονίζονται. Η άδελφή του Τιριδάτη, ή Χοσροvidoukht (=θυγατέρα του Χοσρον), ή όποία δέν συμφωνούσε μέ τήν στάση του άδελφου της έναντι τών χριστιανών, σ' αυτό τό διάστημα άκριβώς βλέπει ένα όραμα έπαναλαμβανόμενο 5 φορές, σύμφωνα μέ τό όποιο τούς δαιμονιζόμενους μπορούσε νά θεραπεύσει μόνον ό Γρηγόριος. Έτσι έξέρχεται ό Γρηγόριος από τό πηγάδι καί θεραπεύει όλους τούς δαιμονιζόμενους!

Άπό έδω καί στό έξής ό ήδη θεραπευμένος βασιλιάς σταματάει τούς διωγμούς, ένα μεγάλο κομμάτι του λαού του εύαγγελίζεται από τόν ίδιο τόν Γρηγόριο καί βαπτίζεται. Καί όχι μόνο αυτό· ό Τιριδάτης άνακηρύσσει τόν Χριστιανισμό ως επίσημη θρησκεία της βασιλείας του⁴ τό 301μ.Χ[5] καί μέ τήν άμεση συμπαράστασή του, ό άγ. Γρηγόριος άναδιοργανώνει τήν επίση-

2. Ό Γρηγόριος ήδη είχε βαπτισθεί στήν Καισάρεια από μικρή ηλικία. Στο παλάτι του Άρμενίου βασιλιά Τιριδάτη είχε σπουδαία θέση, παρ' όλο πού ήταν χριστιανός.

3. Καί σήμερα ύπάρχει τό πηγάδι αυτό ως τόπο πιά προσευχής καί προσκύνησης, άγιασμένο μέ τόν άγωνα του άγ. Γρηγορίου.

4. Δέν θά μιλήσω έδω για τίς άρνητικές πλευρές αυτής της πράξεως για τήν ζωή της Έκκλησίας ανά τούς αίώνες (ανάμιξη του κράτους στα έσωτερικά καί δογματικά άκόμα ζητήματα της Έκκλησίας πολλές φορές μέ όδυνηρά άποτελέσματα για τήν ίδια τήν Έκκλησία) μέ τά δικά μας κριτήρια σήμερα. Τότε τέτοιες πράξεις θεωρούνταν μία νίκη της Έκκλησίας κ.τ.λ.

μη πλέον Εκκλησία της Αρμενίας, της οποίας και καθίσταται πρώτος επίσκοπος (=καθολικός). Έπειδή ο Γρηγόριος δέν ήταν ιερέυς, μέ τιμές και βασιλική πομπή όδνεγεται στην Καισάρεια, όπου και χειροτονήθηκε επίσκοπος από τον αρχιεπίσκοπο Καισαρείας άγ. Λεόντιο και πλέον ως επίσκοπος έγκαθίσταται στο Vagarshapat (σήμερα Echmiadzin) ως συνεχιστής του έργου των άγιων Άποστόλων Θαδδαίου και Βαρθολομαίου.

Έδω πρέπει νά τονίσω ότι η λατρεία στην Έκκλησία της Αρμενίας μέχρι σίς άρχές του Ε΄ αί. γινόταν ως επί τό πλειστον στα Έλληνικά αλλά και στα Συριακά, κυρίως σίς ανατολικές της περιοχές. Η ανάγκη της κατανόησης της λατρείας και, κυρίως, της Άγίας Γραφής, από τον άπλό λαό όδήγησαν τον βασιλιά Vramsharuh και τον Καθολικό άγ. Sahak (= Ίσαάκ) νά σκεφθοϋν λύσεις του προβλήματος. Έπρεπε νά μεταφραστοϋν τά ιερά κείμενα στην γλώσσα του λαού.

Η Αρμενική γλώσσα ως προφορική παράδοση ύπήρξε από πολύ νωρίς, αλλά δέν είχε γραπή μορφή. Τό ποθητό και δύσκολο έργο της δημιουργίας του άρμενικού άλφαβήτου έτέθη στους ώμους του Mesrop Mashtoc, ενός λογίου άσκητου κληρικού, μέ άριστη έλληνική παιδεία. Έτσι, μετά από πολλές περιοδείες στα γνωστά κέντρα της έποχής (Άμίνι, Έδεσσα της Συρίας, Σαμόσατα) ό Mesrop Mashtoc μέ κάποιους μαθητές του, μετά από θεία άποκάλυψη, τό έτος 406 δημιούργησε τό άρμενικό άλφάβητο μέ 36 γράμματα⁶. Η πρώτη φράση, πού μεταφράστηκε στα άρμενικά, ήταν τό «Γνώναι σοφίαν και παιδείαν, νοήσαι τε λόγους φρονήσεως (Παροιμ. 1.2)». Άμέσως μεταφράζεται η Άγία Γραφή, πρώτα από τά συριακά και μετά όλοκληρώνεται από τά έλληνικά. Κατόπιν μεταφράζονται τά λατρευτικά βιβλία, έργα των Έλλήνων Πατέρων (Άποστολικοί Πατέρες, Μέγας Άθανάσιος, Καππαδόκες κ.ό.κ) και των φιλοσόφων (Πλάτωνος, Άριστοτέλη κ.λ.π). Ο Ε΄ αί. για τον άρμενικό πολιτισμό θεωρείται ό «χρυσός αιώνας».

Φθάνουμε στο 451 μ.Χ. Για την Αρμενία και τό λαό της μία πολύ σημαντική χρονολογία. Οί Άρμένιοι καλοϋνται νά υπερασπισθοϋν την πίστη τους στον Χριστό ένώπιον των άλλοθρήσκων. Οί Πέρσες μέ επικεφαλής τον βασιλιά τους Ισδιγέρδη Β (438-457) θέλουν νά επιβάλλουν τον Ζωροαστρισμό (=πυρολατρεία) στην Αρμενία⁷. Οί Άρμένιοι ήδη είχαν άρνηθει μία τέτοια πρόταση του Πέρση

5. Σημειωτέον, ότι στο Βυζάντιο μόνο στο τέλος του Δ΄ αί ό Χριστιανισμός κηρύχτηκε ως επίσημη θρησκεία του κράτους επί αυτοκράτορα Θεοδοσίου. Ένώ ό Μέγας Κωνσταντίνος μέ τό γνωστό διάταγμα των Μεδιολάνων (313) άναγνωρίζει τον Χριστιανισμό ως μία από τίς θρησκείες της Αυτοκρατορίας του (άνεξιθρησκία).

6. Είναι χαρακτηριστικό, ότι μέ τό πρώτο γράμμα του άρμενικού άλφαβήτου άρχίζει η λέξη Astvadz(=Θεός) και μέ τό τελευταίο η λέξη Qristos (=Χριστός).

7. Η πολιτική αυτή των Περσών είχε βασικό στόχο μέσω της επιβαλλόμενης θρησκείας

βασιλιά Σαπώρ τοῦ Β´ (310-378) νωρίτερα καί εἶχαν ὑπερασπισθεῖ μέ μάχη τήν πίστη τους τό 339 μέ ἐπικεφαλῆς τόν στρατάρχη Vache Mamikonyan. Ἡ δεύτερη μάχη ὑπέρ τῆς πίστεως παίρνει πιό μεγάλες διαστάσεις τό Μάιο τοῦ 451. Αὐτή τή φορά στό Αναγαγ, μέ ἐπικεφαλῆς τό στρατάρχη Bardan Mamikonyan, οἱ Ἀρμένιοι ἀπέδειξαν στόν ἀλλόθρησκο κατακτητή, ὅτι ἡ πίστη τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ζωή τους καί δέν μπορεῖ κανείς νά τους τήν ἀφαιρέσει, ὅσο δυνατός καί ἂν εἶναι. Ἡ μνήμη τῶν ἡρωϊκῶς πεσόντων μαρτύρων (1036) ὑπέρ τῆς Πίστεως καθιερώθηκε ἀργότερα ὡς ἑορτή στήν Ἐκκλησία τῆς Ἀρμενίας.

Τό δεύτερο σημαντικό γεγονός τό 451 συνδέεται μέ τήν Δ´ Οἰκουμενική Σύνοδο. Νά ποῦμε ἐπιγραμματικά ὅτι ἡ Σύνοδος συγκλήθηκε γιά νά ἀντιμετωπίσει τόν Μονοφυσισμó, τήν αἴρεση τοῦ Εὐτυχοῦς, ὁ ὁποῖος πίστευε, ὅτι ὁ Χριστός μετά τήν ἐνανθρώπηση δέν ἔχει πλέον δύο φύσεις, ἀλλά μόνο μία, τήν Θεία, μέσα στήν ὁποία διαλύθηκε ἡ ἀνθρώπινη φύση καί ἀπορροφήθηκε ἀπό τήν θεότητα Του, σάν σταγόνα στόν ὠκεανό. Ἡ διδασκαλία αὐτή τοῦ Εὐτυχοῦς ἦταν ἐπικίνδυνη γιά τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου καί ἔπρεπε νά ἀντιμετωπισθεῖ συνοδικῶς.

Στόν Μονοφυσισμó κατάντησε ὁ Εὐτυχής ἀπό μία ἀκραία ἐρμηνεία τῆς Χριστολογίας τοῦ ἁγ. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, τοῦ ὁποῖου ἦταν συνεργάτης τόν ἀγῶνα του ἐναντίον τοῦ Νεστοριανισμοῦ. Ἡ διδασκαλία τοῦ Νεστορίου καταδικάστηκε ἀπό τήν Γ´ Οἰκουμενική Σύνοδο τῆς Ἐφέσου (431) μέ πρωταγωνιστή καί πρόεδρο τῆς Συνόδου τόν ἅγιο Κύριλλο Ἀλεξανδρείας. Ὁ Νεστόριος πίστευε, ὅτι ὑπάρχουν δύο διαφορετικά πρόσωπα στό Χριστό, ἐφ´ ὅσον ἔκανε διαχωρισμό τῶν δύο φύσεων τοῦ Κυρίου (τῆς θείας καί τῆς ἀνθρωπίνης) καί δεχόταν, ὅτι οἱ φύσεις ἔχουν ἐνωθεῖ «ἠθικῶς» μόνο. Κατά τόν Νεστόριο ὑπάρχουν δύο Χριστοί, ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ καί ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Ἰησοῦς, καί ὅτι ἡ Μαρία γέννησε μόνο τόν ἀνθρωπο Χριστό καί ὁπωσδήποτε ὄχι τόν Θεό Λόγο. Ἄρα, ἔλεγε ὁ Νεστόριος, δέν μπορούμε νά ἀποκαλοῦμε τήν Μαρία Θεοτόκο, ἀλλά «ἀνθρωποτόκο» ἢ «Χριστοτόκο». Ἡ Δ´ Οἰκουμενική Σύνοδος μέ τό Χριστολογικό της Ὅρο οὐσιαστικά ἀντιμετώπισε ὄχι μόνο τόν Μονοφυσισμó, ἀλλά ἀπέκλεισε καί τόν Νεστοριανισμó. Ἔτσι ὁ Χριστός, κατά τήν Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας, ἔχει δύο φύσεις, οἱ ὁποῖες «ἀσυγχύτως», «ἀτρέπως» ἀχωρίστως καί «ἀδιαιρέτως» ἔχουν ἐνωθεῖ στήν ὑπόσταση τοῦ Θεοῦ Λόγου (καθ´ ὑπόστασιν ἕνωσις).

Συνήθως ὑποστηρίζεται ἀπό μία σημαντική μερίδα τῶν Ἀρμενίων μελετητῶν, κυρίως ἱστορικῶν, ὅτι στή Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας δέν μπορούσαν νά συμμετάσχουν οἱ Ἀρμένιοι λόγω τῆς μεταπολεμικῆς κατάστασης, πού εἶχε ἐπέλθει στήν χώρα μετά ἀπό τόν σφοδρό ἀγῶνα τους κατά τῆς περσικῆς εἰσβολῆς. Δέν εἶναι ὅμως

νά ἀποκόψουν τήν Ἀρμενία ἀπό τήν Δύση, δηλαδή ἀπό τό Βυζάντιο καί ἔτσι νά ἔχουν ἕνα πολύ σημαντικό σύμμαχο ἐναντίον τῶν βυζαντινῶν.

ἔτσι τὰ πράγματα⁸. Δέν ἀποτελεῖ ἄλλωστε αὐτό δικαιολογία γιά τή μή ἀποδοχή τῆς Συνόδου. Εἶναι γεγονός, ὅτι οἱ Ἀρμένιοι δέν συμμετεῖχαν οὐσιαστικά οὔτε σίς δύο προηγούμενες Οἰκουμενικές Συνόδους τῆς Κωνσταντινουπόλεως (381) καί τῆς Εφέσου (431), ἀλλά ἀποδέχθηκαν τίς Ἀποφάσεις των, ἐπειδή, ὅπως ἀναφέρουν οἱ πηγές, δέν βρῆκαν ἴποτε, πού νά ἀντίκειται σπὴν πίστη τους.

Οἱ Ἀρμένιοι παραμένουν σπὴν ὀρθή πίστη τῶν Πατέρων καί τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων μέχρι νά ἀρνηθοῦν ὀριστικά, σπὴν δευτέρη σύνοδο τοῦ Νιβίν⁹ (553-555), τό Χριστολογικό δόγμα τῆς Χαλκηδόνας καί ἔτσι νά ἀποκοποῦν ἀπό τό Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Καί ἐδῶ σταματᾷ ἡ Ὁρθοδοξία τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας¹⁰.

Βασικά, παρερμηνεύουν τὴν διδασκαλία τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας καί τὴ φράση του «μία φύσις τοῦ Λόγου σεσαρκωμένη» καί ὑποστηρίζουν ὅτι μετὰ τὴν ἔνωση τῶν δύο φύσεων ὑπάρχει μία ἐνωμένη φύση στό Χριστό καί ἔτσι καταλήγουν σέ μία «σύνθετη φύση». Αὐτό δέν μπορεῖ νά γίνεῖ ἀποδεκτό ἀπό τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἐπειδή ὁ ὅρος «σύνθετος φύσις» σημαίνει ὅτι χάνουν τὰ ἰδιώματα οἱ δύο φύσεις πού ἐνώνονται. Ἀκόμα καί σήμερα οἱ Ἀρμένιοι θεολόγοι ὑποστηρίζουν ὅτι, λέγοντας «μία φύση», ἡ Ἀρμενικὴ “ἐκκλησία” ἐννοεῖ τὴν «ἄρρηκτη ἔνωση τῶν δύο φύσεων».

Γιατί ὅμως τό μεγαλύτερο μέρος τῆς Ἀρμενικῆς “ἐκκλησίας” δέν δέχθηκε τὴν Δ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο; Ἐπειδὴ:

α. κατ’ ἐπίδρασιν τῶν ἤδη μονοφυσικῶν Σύρων πίστευαν, ὅτι μέ τὴν Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας ἀναβίωσε ὁ Νεστοριανισμός.

β. ἐρμήνευσαν –καί ἀκόμα δυστυχῶς συνεχίζουν νά ἐρμηνεύουν– λανθασμένα τὴν Χριστολογία τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας καί ἰδίως τὴν γνωστὴ του φράση «μία φύσις τοῦ Λόγου σεσαρκωμένη»¹¹.

8. Τὰ πρακτικά τῆς Συνόδου ἀποδεικνύουν τό ἀντίθετο. Ἀρκετοὶ ἐπίσκοποι τῆς Βυζαντινῆς κυρίως Ἀρμενίας ἔχουν ὑπογράψει κάτω ἀπὸ τὰ πρακτικά τῆς Συνόδου. Καί ἐπιπλέον στό διάστημα τῆς Συνόδου βρίσκονται σπὴν Κωνσταντινούπολη ἀρκετοὶ καί σπουδαῖοι μαθητὲς τοῦ ἁγ. Μεσσορ, μεταξύ τῶν ὁποίων καί πατέρας τῆς Ἀρμενικῆς ἱστοριογραφίας, μετέπειτα ἐπίσκοπος καί ὑπερασπιστὴς τῆς Χαλκηδόνας ὁ ἅγιος Mouses Chorenaci.

9. Κάποιοι ὑποστηρίζουν, ὅτι σπὴν πρώτη σύνοδο τοῦ Νιβίν (506) ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀρμενίας μέ τίς Ἐκκλησίες ἀκόμα τῆς Γεωργίας καί τῆς Ἀλβανίας τοῦ Καυκάσου πῆραν μία ἀντιχαλκηδόνια στάση, ἀλλὰ δέν φαίνονται ἐκεῖ καθαρά τὰ πράγματα, ἂν ὄντως καταδίκασαν τὴν Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας καί τὸν περίφημο Τόμο τοῦ Πάπα Λέοντα.

10. Στό ἐξῆς θά χρησιμοποιοῦμαι τὴν λέξη Ἐκκλησία ἐντὸς εἰσαγωγικῶν καί μικρογράμματη γραφῆ, ἀναφερόμενος στό σύνολο τῶν Ἀρμενίων ὡς μονοφυσικῶν πιά, ἐπειδὴ μέ τὴν ἄρνηση τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀποκόπηκαν ἀπὸ τὴν Μία, Ἀγία, Καθολικὴ καί Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

11. Εἶναι γνωστό, ὅτι ἡ φράση αὐτὴ δέν ἦταν ἀρχικὰ τοῦ Κυρίλλου, ἀλλὰ ἀποδίδεται

γ. αγνόησαν τόν «Όρο τῶν Διαλλαγῶν» (433) μεταξύ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας καί Ἰωάννη Ἀντιοχείας. Αὐτό τό τελευταῖο ἔχει τεράστια σημασία γιά ὅλη τήν μετέπειτα ἀντικαλκηδόνια-μονοφυσική πορεία τῆς Ἀρμενικῆς “ἐκκλησίας”.

Λεπτομερή ἀνάλυση δέν θά κάνω ἐδῶ. Ἐάν χρειασθεῖ θά δοῦμε στό μέλλον. Νά τονίσω ὅμως, ὅτι οἱ μονοφυσῖτες Ἀρμένιοι ἔχουν μία ἰδιάζουσα μορφή Χριστολογίας, ἐπειδή ἀρνήθηκαν νά δεχθοῦν τήν διδασκαλία τοῦ Σεβήρου Ἀντιοχείας καί τόν καταδίκασαν ὡς αἰρεσιάρχη στήν ἀρμενο-συριακή ἐνωμένη σύνοδο τοῦ Manazkert (726). Ἐπίσης δέν ἀναγνωρίζουν τόν Διόσκορο ὡς «ἅγιο».

Ὅλες οἱ ἄλλες θεωρίες, πού στηρίζονται στίς πολιτικές σκοπιμότητες¹² τῆς μή ἀποδοχῆς τῆς Χαλκηδόνας ἀπό τούς Ἀρμένιους, νάί μὲν μαρτυροῦνται στίς πηγές, ἀλλά δέν συνέβαλαν στήν ὀριστική ἀπόφαση.

Οἱ προσπάθειες τῶν βυζαντινῶν γιά τήν ἔνωση τῆς ἀποκομμένης ἤδη Ἀρμενικῆς “ἐκκλησίας” μέ τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δέν ἔφεραν καρπούς, ὅπως καί οἱ ἀνεπίσημοι (1964, 1967, 1970 καί 1971) καί οἱ ἐπίσημοι διάλογοι (1985, 1989, 1990 καί 1993) τοῦ 20οῦ αἰ. μεταξύ Ὁρθοδόξων καί Ἀντικαλκηδονίων.

Πρώτη φορά γραπτῶς σημειῶνω καί τονίζω τήν προσωπική μου ἄποψη καί –γιατί ὄχι– καί τήν ἐμπειρία μου γιά τά θέματα τῆς πίστεως, κατ’ ἀκρίβειαν τοῦ δόγματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τῆς ἐν γένει Παραδόσεως Αὐτῆς ὡς δόγματος Ἀληθείας καί τρόπου ζωῆς, σέ σχέση μέ τήν πίστη τῆς Ἀρμενικῆς “ἐκκλησίας”.

Ὅποιοι ἀμερόληπτα, ἀπροϋπόθετα καί ἀντικειμενικά μελετήσῃ τά κείμενα (δογματικά καί μή) τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας καί τῆς Ἀρμενικῆς παραδόσεως, ἀπό τό σχίσμα (οὐσιαστικά καί ὀριστικά μετά τό 553-555 μ.Χ. τῆς συνόδου τοῦ Ντβίν) ἕως καί σήμερα, δέν μπορεῖ νά μὴν ἀντιληφθεῖ ποῦ βρίσκεται ἡ ἀλήθεια καί τί οὐσιαστικά πρεσβεύει κάθε πλευρά. Δέν μπορεῖ νά μὴν ἀντιληφθεῖ τό χάσμα ἐρμηνείας τοῦ Χριστολογικοῦ δόγματος μεταξύ Ὁρθοδοξίας καί Ἀρμενικῆς παραδόσεως. Τό γράφω καί τονίζω αὐτό μέ ὑπευθυνότητα γνωρίζοντας καλά τήν ζωή καί τήν θεολογία τῆς Ἀρμενικῆς “ἐκκλησίας”.

Τελειώνοντας αὐτό τό μικρό μου ἄρθρο θά ἤθελα νά καταθέσω τή γνώμη μου ἐπί τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου μεταξύ Ὁρθοδόξων καί Ἀντικαλκηδονίων Μονοφυσιῶν, ὅτι ὄχι μόνο οἱ Ὁρθόδοξοι, μέ συνεχεῖς, δυστυχῶς, ὑποχωρήσεις στήν πίστη, ὄχι μόνο δέν βοήθησαν τούς ἀδελφούς μας νά καταλάβουν τήν βασική καί ὄντολογικῶς ἀληθινή καί ἀμετάκλητη Χριστολογία

στόν Ἀπολλινάριο Λαοδικείας, ὁ ὁποῖος ἐρμηνεύε αἰρετικά τά λόγια αὐτά.

12. Ὅτι δηλαδή οἱ Πέρσες καί ἀργότερα οἱ Ἀραβες προσπαθοῦσαν συνεχῶς νά κρατήσουν μακριά τούς Ἀρμένιους ἀπό τήν ἐκκλησιαστική ἔνωση μέ τό Βυζάντιο.

τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῆς Δ΄ καί ΣΤ΄, ἀλλά καί τῆς συνόλου Παραδόσεως καί ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἀπορρέει φυσικά ἀπό τά σωτήρια δόγματα, ἀλλά μᾶλλον τούς ὀδήγησαν στό μεγάλο ἀδιέξοδο τῆς λεπτῆς καί πολλῆς φορές ἀνεπανόρθωτης ἐκ δεξιῶν πλάνης.

Κλείνοντας, θέτω μερικές παρατηρήσεις καί προβληματισμούς.

1. Μήπως εἶναι τυχαῖο, ὅτι μετὰ τὴν ὀριστική ἀρνηση τῆς Δ΄ καί τῶν λοιπῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων (=ἀρνηση Ὁρθοδοξίας καί κατ' ἐπέκτασιν ὀρθοπραξίας) σταδιακά ἔπαυσε νά ὑφίσταται στήν Ἀνατολική κυρίως Ἀρμενία¹³ ὁ ἀσκητικός καί κυρίως ὁ ἡσυχαστικός μοναχισμός, πού ἔχει σκοπό τόν ἀγιασμό καί τή θέωση, ὅπως παρατηροῦμε ἀπό τὴν ἀρχή τῆς ὀργανωμένης Μοναχικῆς Πολιτείας (Δ΄ αἰ) ἕως καί σήμερα στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία;

Σημειωτέον ὅτι ἡ Ἀνατολική Ἀρμενία, σχεδόν πάντοτε μετὰ τὴν ἄλωση τῆς βασιλείας τῶν Bagratouni (885-1045), ἐξ' ὀλοκλήρου βρισκόταν ὑπὸ τόν ἔλεγχο ἀλλοθρήσκων (Ὁθωμανῶν καί Περσῶν) ἀπό τὴν μία καί αὐστηρῶν ἀντικαθηκονομιῶν¹⁴ μονοφυσιτῶν ἀπό τὴν ἄλλη. Ἡ στάση αὐτή εἶναι ἀντίθετη ἀπό αὐτὴν τῶν δυτικῶν περιοχῶν τῆς Ἀρμενίας, οἱ ὁποῖες ἄμεσα καί ἔμμεσα ἐπικοινωνοῦσαν μέ τούς βυζαντινούς καί ἔτσι εἶχαμε ὄχι μόνο Ὁρθόδοξες ἐπαρχίες μέ ἀρμενικό πληθυσμό κατὰ τό πλεῖστον (π.χ. στή Θεοδοσοῦπολη) καί μοναστικές ἀδελφότητες, ἀλλά καί ἀγίους ἀρμενικῆς καταγωγῆς (καταγεγραμμένους ἢ μή) στό ὀρθόδοξο ἑορτολόγιο καί στοὺς Συναξαριστές π.χ. ὁ Μέγας Εὐθύμιος (20 Ιαν.). Οἱ ἅγιοι πού δέν γιορτάζονται ἐπίσημα στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἀλλά ἦδη ἦταν στό ἀρμενικό ἑορτολόγιο, δέν εἶναι καί λίγοι καί μάλιστα ἐξέχουσες προσωπικότητες, ὅπως σχεδόν ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογένειας τοῦ Γρηγορίου Φωτιστῆ, ὅπως οἱ δύο γιοῖ του ὁ ἅγ. Ἀριστακῆς καί ὁ ἅγ. Βροτανῆς μέχρι τόν ἅγ. Σαχάκ.

2. Ποιός ἰσχυρίζεται ὅτι τόν 20΄ αἰ. ἐνδιέφερε σοβαρά τή διοίκηση τῆς Ἀρμενικῆς «ἐκκλησίας», ὁ θεολογικός διάλογος, ἐκτός ἐλαχίστων μεμονωμένων φωνῶν, ὅπως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Tiran Nersoyan. Προσωπικά δέν τόν γνώρισα. Γνωρίζω ὅμως ἀπό κάποια γραπτά του, ὅτι ἠθέλε πολύ τὴν ἔνωση, βάσει τοῦ Χριστολογικοῦ δόγματος τῶν Δ΄ καί ΣΤ΄ Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

3. Ποῦ ὑπάρχουν στήν Ἀρμενική γλῶσσα τὰ κείμενα τῶν κοινῶν Δηλώ-

13. Ἡ ἱστορική Ἀνατολική Ἀρμενία περιέλαβε ὅλη τὴν σημερινή Δημοκρατία τῆς Ἀρμενίας σὺν τό Ναγκόρνο (=ὄρεινό) Καραμπάκ, τό Ναχιτσεβάν (βρίσκεται σήμερα στήν ἔκταση τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν), ἓνα κομμάτι τοῦ σημερινοῦ βορείου Ἰράν καί ἄμεσες περιοχές γύρω ἀπό τό ὄρος Ἀραράτ.

14. Πολλές φορές ἡ ἀπόκλιση τους ἀπὸ τόν μετριοπαθῆ μονοφυσισμὸ σέ ἀκραῖες ἐκφάνσεις καί ἐρμηνεῖες του (=Εὐτυχιανισμός) ἀνάγκασε τὴν ἐπέμβαση τῆς ἐπίσημης Ἀρμενικῆς «ἐκκλησίας».

σεων του διαλόγου για να ενημερωθεί ο λαός για το σοβαρό αυτό θέμα και να πει την γνώμη του; Πρίν 6-7 χρόνια έψαχνα τα κείμενα των Δηλώσεων στα Άρμενικά για να μελετήσω σχετικά με το θέμα για μία πανεπιστημιακή μου εργασία και δεν βρήκα τίποτε πουθενά(!) ενώ η τελευταία κοινή Δήλωση είχε γίνει το 1993 στο Σαμπεζύ και η τελευταία επίσημη συνάντηση μεταξύ Όρθοδόξων και Άντιχαλκιδονίων έγινε το 1998 στη Δαμασκό. Έτσι έπρεπε να ενημερωθεί ο άρμενικός λαός και ιδίως οι ενδιαφερόμενοι;

4. Μήπως είναι τυχαίο, ότι σήμερα δεν υπάρχουν στα Άρμενικά ούτε καν τα Πρακτικά των αποφάσεων των τριών πρώτων Οικουμενικών Συνόδων; Ή μήπως είναι τυχαίο ότι δίνεται στις αποφάσεις αυτές μία πολιτικοφιλοσοφική έρμηνεία;

5. Μήπως είναι πάλι τυχαίο, ότι με την άρνηση των Συνόδων η Άρμενική “έκκλησία” καταντάει μία έθνοφυλετική όμολογία στην οποία προστίθενται καινοτομίες όπως η χειροτονία και το χρίσμα του Άρμενίου καθολικού¹⁵ και η χρήση του άζυμου κατά την τέλεση της Θείας Εύχαριστίας;

6. Μήπως είναι τυχαίο, ότι δεν τελείται ουσιαστικά το μυστήριο της Μετανοίας(=έξομολόγηση¹⁶) και έπαψαν αιώνες τώρα τα κωλύματα της ίερωσύνης;

Μπορούν να προστεθούν ακόμα πολλά «μήπως», αλλά για την ώρα θέλω να σταματήσω εδώ...

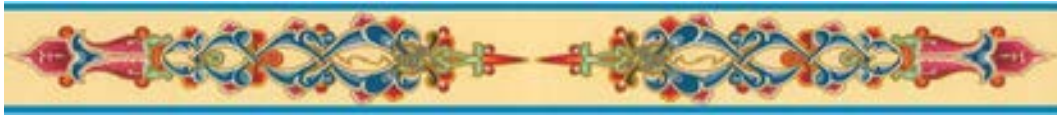
Οι προσωπικές μου μαρτυρίες (και όχι μόνο δικές μου) στο μέλλον θα καταγραφούν πιο έπισημονικά και με ανάλογες παραπομπές και σημειώσεις για να μπορέσουμε να βοηθήσουμε πρώτα τους συμπατριώτες μας, πολλοί από τους οποίους όντως ψάχνουν κάτι αληθινό και γνήσιο στην πίστη και δεν είναι αυτοί λίγοι, που έπιστρέφουν στην Όρθοδοξία, κυρίως στην Ρωσία και Γεωργία, αλλά και τους Όρθοδόξους θεολόγους που όντως θέλουν την ένωση, να άγωνισθούν υπέρ μιας ένωσης αληθινής και όχι σύνθεσης με τους Μονοφυσίτες, όπως πολύ όρθά παρατηρούν άρκετοί όρθόδοξοι θεολόγοι (π.χ. ο Παναγιώτης Ι. Μπούμης, Όμοι. Καθηγητής Πανεπιστημίου Άθηνων στο βιβλίο του «Η ένωση (όχι σύνθεση) με τους Μονοφυσίτες» έκδ. Άρμός 2007).

π. Ίερόνυμος Mayilyan

Έφημέριος Ί. Ν. Άγ. Γεωργίου (Χατζηκώστα)
(Παρεκκλήσιο Ί. Ν. Άγ. Άσωμάτων Θησείου)

15. Συνήθως εκλέγεται από τους έπισκόπους. Τόν εκλεγμένο ήδη έπίσκοπο καθολικό οι Άρμένιοι τόν χειροτονούν και χρίουν.

16. Οι Άρμένιοι από τόν 15΄ αί. στην έξομολόγηση, πού γίνεται όμαδικά, χρησιμοποιούν ένα κείμενο, στο όποιο καταγράφονται (ίσως;) όλες οι άμαρτίες και πρέπει όλοι να τις άκούσουν και στο τέλος κάθε παραγράφου να πούνε «ήμαρτον».

ΜΝΗΜΕΣ ΛΑΩΝ

Πρίν λίγο καιρό, μιλούσα μέ κάποια παιδιά του Γυμνασίου, πού ήθελαν νά μέ γνωρίσουν και νά μοῦ κάνουν ἐρωτήσεις γιά ἕνα βιβλίο μου. Συζητώντας, τά ρώτησα κι ἐγώ μέ τή σειρά μου ἂν θά ήθελαν νά βρεθοῦν σέ μιὰ «σκουληκότρυπα» και νά γυρίσουν πίσω στό χρόνο, νά γνωρίσουν ἀνθρώπους πού ἔζησαν πρίν ἀπό μᾶς, νά δοῦν μέ τά μάτια τους ἕνα κόσμο πού ἔχει πιά περάσει, νά μάθουν πῶς ἦταν τότε, πῶς ζοῦσαν οἱ ἀνθρωποι, πόσο διαφορετικές ἦταν οἱ ἐποχές τους ἀπό τή δική μας. Ἡ ἀπάντηση πού πήρα –ἀπό ὄλους ἀνεξαιρέτως– ἦταν ἕνα κατηγορηματικό ΟΧΙ, ἀντάξιο τῆς ἐπετείου τῆς 28ης Ὀκτωβρίου!

Αὐτή ἡ ἀρνηση τῆς μνήμης μέ ἔβαλε σέ σκέψεις. Γιατί δέν εἶναι κάτι πού ἐκδηλώνουν μόνο τά παιδιά. Σ' αὐτά, τούλάχιστον, ἡ ἀνωριμότητα κι ἡ νεαρή ἡλικία θά ἦταν μιὰ κάποια δικαιολογία. Ἐμεῖς οἱ ἐνήλικες εἴμαστε οἱ πρῶτοι πού «σφραγίζουμε» τίς μνήμες μας. Ἰδίως αὐτές πού πονοῦν! Μέχρι πού φτάσαμε στό σημεῖο –ποιός; Ἐμεῖς, ἡ χώρα μέ τή μεγαλύτερη ἱστορία τοῦ κόσμου– νά σκεφτοῦμε νά βγάλουμε τήν ἱστορία σάν μάθημα ἀπό τά σχολεῖα μας!

Κι ἀναρωτιέμαι: ἕνας ἀνθρωπος πού βγάζει τήν ἱστορία του ἀπό τή ζωή του, πού ξεχνάει πότε γεννήθηκε, ποιούς ἀνθρώπους γνώρισε, ποιούς ἀνθρώπους ἀγάπησε, ποιούς μίσησε, τί λάθη ἔκανε, τί καλό κατάφερε, αὐτός ὁ ἀνθρωπος τί εἶναι; Φυσικά, θά μοῦ πεῖτε, ἕνας ἀνθρωπος πού πάσχει ἀπό Ἄλτσχάϊμερ. Ἐπομένως, ἕνας λαός πού ἀρνεῖται νά θυμηθεῖ πότε παρουσιάστηκε στόν κόσμο αὐτόν, πῶς ἔζησε, ποιές ἦταν οἱ μικρές και οἱ μεγάλες του στιγμές, ποιά τά λάθη και οἱ ἀποτυχίες του, ποιές οἱ ἀρετές και οἱ ἐπιτυχίες του, ποιοί ἄλλοι λαοί τοῦ συμπαραστάθηκαν, ποιοί τόν πολέμησαν και τόν ἔβλαψαν, πού εἶναι θαμμένοι οἱ νεκροί του, πῶς γκρεμίστηκαν τά κάποτε παντοδύναμα κάστρα του, αὐτός ὁ λαός, ἀπό τί πάσχει; Ἀπό ἐθνικό Ἄλτσχάϊμερ;

Ἴσως νά ἔχω μίαν ἀυξημένη εὐαισθησία στό θέμα, γιατί εἶχα τό προνόμιο και τήν εὐτυχία νά μεγαλώσω μέ ἕνα νομό ὁ ὁποῖος ἀφιέρωνε ὄρες στό νά μοῦ διηγεῖται ἱστορίες γιά ἥρωες και πολέμους, στρατηγούς

καί αυτοκράτορες, γιά πολιτεῖες πού χάθηκαν, γιά ἀνθρώπους πού ἄφηναν τόν ἑαυτό τους καί τή «ζωούλα» τους στήν ἄκρη μπροστά στό καλό τῆς πατρίδας μας. Ὅλα αὐτά τά διηγόταν τόσο παραστατικά, σάν νά μιλοῦσε γιά ἀνθρώπους γνωστούς κι ἀγαπημένους του. Κι οἱ ἱστορίες ζωντάνευαν τόσο μέσα στό μυαλό μου, ὥστε, γιά ἓνα διάστημα εἶχα τήν πεποίθηση ὅτι ὁ νονός μου εἶχε πολεμήσει πλάϊ στόν Βασίλειο Διγενῆ Ἀκρίτα!

Γιατί τώρα, στίς μέρες μας, ἐμεῖς οἱ μεγαλύτεροι –μέ ὅ,τι ιδιότητα κι ἂν ἔχουμε, γονεῖς, παπποῦδες, νονοί– ἔχουμε πάψει νά συναρπάζουμε τά παιδιά μέ ἱστορίες ἀληθινές, ἱστορίες γιά ἀνθρώπους ιδιαίτερους, ἀξιόλογους, ὁμορφους ἀνθρώπους, γενναίους ἀνθρώπους; Γιατί τά ἀφήνουμε νά πιστεύουν τίς ἱστορίες τῶν ἄσχημων καί τρομαχτικῶν κινουμένων σχεδίων, τίς ψεύτικες ἱστορίες βίαιων «ἡρώων» στίς ὁποῖες χάνει κανεῖς τό καλό καί τό κακό, ἀφοῦ, οὐσιαστικά, ὅλοι, ἥρωες καί μή ἥρωες, εἶναι κακοί; Ἀφήνοντας ἔτσι τά παιδιά μας, τά ἀφήνουμε, ὄχι μόνο χωρίς μνήμη, ἀλλά καί χωρίς αἴσθηση τῆς πραγματικότητας, χωρίς διάκριση τῆς ἀλήθειας ἀπό τό ψέμμα.

Τή θλιβερή αὐτή διαπίστωση –ὅτι, δηλαδή οἱ λαοί χάνουμε σιγά-σιγά τή μνήμη μας– ἤρθε νά μοῦ ἐπιβεβαιώσει μιά εἶδηση πού γράφτηκε καί σχολιάστηκε στή βρετανική Daily Telegraph. Σ' ἓνα διαμέρισμα, στή μικρή πόλη Torquay, ζοῦσε μιά γριούλα ὀλομόναχη, στήν ὁποία κανεῖς δέν ἔδινε σημασία. Ἡ μόνη ἀνάμνηση πού εἶχαν ἀπ' αὐτήν οἱ γείτονές της, ἦταν ὅτι «τῆς ἄρεσε νά μιλάει γιά τή γατούλα της». Πρὶν λίγο καιρό ἡ γριούλα πέθανε ὀλομόναχη, ὅπως εἶχε ζήσει. Καί οἱ ὑπάλληλοι τῶν ἀρμοδίων τοπικῶν ἀρχῶν πού μπῆκαν στό διαμέρισμά της γιά νά τακτοποιήσουν τήν κηδεῖα της καί τίς ὑποθέσεις της –ἀφοῦ δέν εἶχε κανένα δικό της– ἔμειναν ἐκπληκτοί βλέποντας τά μετάλλια ἀνδρείας τῆς ἄσημης γριούλας καί τά χαρτιά τῆς Γαλλικῆς καί Βρετανικῆς κυβέρνησης πού τά συνώδευαν!

Ἡ «ἄσημη» γριούλα ἦταν ἡ Eileen Nearne, ἡ ὁποία τό 1944, σέ ἡλικία 23 ἐτῶν, σάν μέλος τῶν Εἰδικῶν Δυνάμεων –τῆς βρετανικῆς ὀργάνωσης πού ἐργαζόταν γιά τή Γαλλική Ἀντίσταση– εἶχε πέσει μέ τό ἀλεξίπτωτο σιά κατεχόμενα Γαλλικά ἐδάφη. Ἐκεῖ, ἦταν ὑπεύθυνη γιά τό δίκτυο πληροφοριῶν μέσω ἀσυρμάτου, μέ τό κωδικό ὄνομα Agent Rose. Ἀφοῦ ἔστειλε 105 μηνύματα μέ τόν ἀσύρματο, τή συνέλαβε ἡ

Γκεστάπο. Μετά από πολλά βασανιστήρια –τῆς βύθιζαν ξανά καί ξανά τό κεφάλι σέ νερό καί τήν άνέσυραν μισοπιγιμένη– τήν ἔστειλαν στό στρατόπεδο Ravensbrück. Ἐκεῖ εἶδε χιλιάδες συγκρατούμενες τῆς νά ἐκτελοῦνται ἢ νά πεθαίνουν ἀπό κακουχίες, κι ἀνάμεσα σ' αὐτές ἦταν καί ἡ στενότερη φίλη τῆς καί συνεργάτις τῆς στήν Ἀντίσταση. Παρ' ὄλ' αὐτά, κατάφερε νά δραπετεύσει κατά τή διάρκεια τῆς μεταφορᾶς τῆς σ' ἓνα κοντινό στρατόπεδο. Ἐνας ἱερεὺς τῆς περιοχῆς τήν περιμάζεψε καί τήν ἔκρυψε μέχρι πού ἤρθαν τά συμμαχικά στρατεύματα καί τήν ἔστειλαν πίσω στό Λονδίνο σέ πολύ κακή σωματική καί ψυχική κατάσταση.

Ἡ ἱστορία τῆς κρυφῆς αὐτῆς ἡρωΐδας προβλημάτισε πολύ τούς γείτονες τῆς, οἱ ὁποῖοι, ὅσο ζοῦσε, ἐλάχιστη σημασία τῆς ἔδιναν. Καί πρέπει νά προβληματίσει κι ἐμᾶς ἀκόμη περισσότερο, γιατί ἐμεῖς – ἰδίως οἱ νεώτεροι– ἔχουμε πολύ πρόχειρο τό χαρακτηρισμό «παλιόγερος» καί «παλιόγρια» γιά τούς κρυφούς θησαυρούς πού ζοῦν δίπλα μας, ἀφανεῖς. Κι ἀφήνουμε τίς ἱστορίες τους νά ξεχνιοῦνται, χωρίς νά ενδιαφερόμαστε νά τίς μάθουμε. Κι ἀφήνουμε ἔτσι νά χαθεῖ τό ἀπόθεμα τῆς γνώσης καί τῆς πείρας τῆς ζωῆς στό ὁποῖο εἶχαν ἐπενδύσει πολλά προϋγούμενες ἀπό ἐμᾶς γενεές.

Νινέττα Βολουδάκη

1ο κουδούνι: Κατάληψη!

Τελευταῖο κουδούνι: Πανελλαδικές!

Αλήθεια νέε μου ... ἔχεις ἀναρωτηθεῖ πόσο παράλληλα κινεῖσαι μέ τήν πορεία τῶν ἐνηλίκων; Γιά πολλούς ἀπό ἐκείνους ἡ ἔναρξη τῆς χρονιᾶς ταυτίζεται μέ τήν ἀπεργία καί τό τέλος τῆς μέ τήν ἀναζήτηση ἐργασίας! Ἡ εἰδοποιός διαφορά –πέραν τῆς ἡλικίας καί τῶν πολλαπλῶν ρόλων πού καλοῦνται νά διαδραματίσουν– εἶναι ὅτι οἱ δεῦτεροι σίγουρα δέν ὄνειρεύονται, ἐκτός ὀλίγων, νά γίνουν φοιτητές!

Προφανῶς, οἱ προβληματισμοί καί τά ἀδιέξοδα εἶναι μιά καλή εὐκαιρία, γιά οἰκογενειακή καί ἐθνική ὁμοψυχία! Δυστυχῶς ἡ νέα τάξη τῶν ἀποκαλούμενων «νεοπώχων» χτυπάει ὄλο καί περισσότερες «θύρες» μέ πυχία, μεταπτυχιακά, πρώην εὐρωστές ἐπιχειρήσεις... Ἡ ἀδυναμία

κάλυψης τῶν πρωτογενῶν καί δευτερογενῶν ἀναγκῶν βυθίζει σπὴν κατάθλιψη, τὴν ἀνασφάλεια, τὰ συμπλέγματα μειονεξίας... πολλοὺς ἀνθρώπους καί κυρίως παιδιὰ.

Ἄπό τὴ μιά πλευρά, οἱ περισσότεροί νεοὶ ἐξακολουθοῦν διαχρονικά νά κατηγοροῦν τοὺς ὠρίμους γιὰ τὸν κόσμον πού τοὺς παρέδωσαν: ὑποκρισία, ἰδιοτέλεια, ὀπορτουμιστές, χαμαιλέοντες πού προσαρμόζονται στὰ διαπλεκόμενα συμφέροντα γιὰ νά τακτοποιήσουν τὰ τοῦ «οἴκου» τους ἐνῶ ἡ ἀνεργία, ἡ ὑποβάθμιση πτυχίων καί τὸ χειρότερο ... ὁ εὐτελισμὸς προσωπικοτήτων ἀνεμοδέρνει!

Ἄπό τὴν ἄλλη οἱ «μισονεϊστές» ὠριμοὶ ἐπιρρίπτουν σπὴν νεολαία ὅλα τὰ κακὰ τῆς «μοίρας»: ὅτι ἀπαξιώνει τὰ ἦθη, τὰ ἔθιμα, τὴ γλῶσσα, τὴν ἱστορία, τὴ θρησκεία, ὅτι εἶναι φυγόπονη, ὅτι ἐπιζητᾷ τὸ γρήγορο κι εὐκόλο πλουτισμὸ, ὅτι ταυτίζεται μὲ τὴν ἀναίδεια καί τὴν ἐξτρεμιστικὴ δράση! Κι ἀναρωτιέται κάποιος πόσο ἐπίκαιρο φαντάζει τὸ ἀπόφθεγμα πῶς «ἡ δικόνοια εἶναι ἡ κατάρα τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς»! Οἱ ἀλληλοκατηγορίες δίνουν καί παίρνουν σέ ἐνδοοικογενειακό, ἐνδοσχολικό, ἐνδοκοινωνικό καί ἐνδοπολιτικό ἐπίπεδο! Ἀλλάζουν οἱ χῶροι καί οἱ χρόνοι ἀλλὰ ἡ οὐσία εἶναι ἡ ἴδια· σημαίνει ἀποποίηση τῶν ἀτομικῶν μας εὐθυνῶν.

Ἀξίζει, λοιπόν, νά παραιτηθοῦμε; Ἡ λογικὴ καί ἠθικὴ ἀπάντηση εἶναι: «ΟΧΙ»! Ὅμως, ἂν δέν ἐπαναπροσδιορίσουμε τὸν τρόπο σκέψης καί δράσης ὁ καθένας προσωπικά, δυστυχῶς θά ἐπιβεβαιώσουμε καί τὰ πιό ζοφερὰ σενάρια τῶν ἐκάστοτε κινδυνολόγων. Γι' αὐτὸ, ἂν ἀνῆκα σπὴ νεολαία σήμερα:

1ον) Θά πήγαινα ὄλο χαρά νά γράψω τίς ἐξετάσεις μου καί νά ἐπιβραβευτῶ γιὰ ὅσα διανοητικά καί ψυχικά κουράστηκα δίχως βαθμοθηρικές σκέψεις.

2ον) Θά καλοδεχόμεν τὰ βαθμολογικά ἀποτελέσματα, ὡς τὰ καλύτερα γιὰ τίς ἱκανότητες καί κυρίως τίς πενιχρὲς δυνατότητες πού μοῦ παρέχει «ἡ ὀργανωμένη» πολιτεία.

3ον) Θά ἀποδεχόμεν ἐγκάρδια τὰ συγχαρητήρια τῶν οἰκείων μου τόσο γιὰ τὸ 15 ὅσο καί γιὰ τὸ 19! Δέ θά ἔλεγα: «Ἔ, καί τί ἔγινε; Περνάω ἱατρικὴ, ἀλλὰ μέχρι νά τελειώσω τίς σπουδές, νά πάρω εἰδικότητα...».

4ον) Ἄν ἤμουν σπὴ θέση ὅσων δύνανται οἰκονομικά καί κοινωνικά νά σπουδάσουν σὶ ἐξωτερικὸ ἀποστασιοποιημένοι καί ἀδιάφοροι γιὰ τὴν ἐλληνικὴ πραγματικότητα θά θυμόμουν τὰ λόγια τοῦ συγγραφέα: «ἡ πατρίδα παρομοιάζεται μὲ τὸ σταθερὸ βῆμα τοῦ διαβήτη, ἐνῶ τὸ ἄλλο

ἄκρο του κινεῖται. Δίχως ρίζωμα σ' ἓναν τόπο, μνήμη, μητρική γλώσσα δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει κίνητρο ἐξόρμησης γιά ἄλλοῦ, γιά ἐκπατρισμό, ἀφοῦ, γιά νά βρεθεῖ κανεῖς σέ ἄλλες πατρίδες, πρέπει πρῶτα νά ἔχει μία δική του. Κανεῖς δέ μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ τήν ἔλξη τῆς γενέθλιας γῆς. Ὁ πολίτης-πατριώτης τοῦ χτές καί τοῦ σήμερα ἔχει τήν πεποίθηση ὅτι ἀνήκει σταθερά σέ μία ὁμάδα μέ κοινούς φυλετικούς, γλωσσικούς, ἱστορικούς καί θρησκευτικούς δεσμούς, πού ὑπερασπίζεται σέ κάθε περίσταση καί γνωρίζει πῶς ἂν δέν ὑπάρχει ἀνεξάρτητη πατρίδα, τότε ὅλα τά στοιχεῖα πού πλαισιώνουν τήν εὐρυθμὴ λειτουργία τῆς κοινωνίας ἀποτελοῦν νεκρούς δεῖκτες κι αὐτός ὁ ἴδιος αἰωρεῖται χωρὶς νά μπορεῖ νά προσδιορίσει τήν ταυτότητα καί τήν ὑπόστασή του» καί

5ον) Ἐργαζόμενοι καί συνεισέφερα οἰκονομικά στόν ἄνεργο πατέρα, μητέρα ἢ ἀδελφό δέ θά τοὺς ἀπαξίωνα ὅτι εἶναι «ξεγραμμένοι», οὔτε θά συνθλιβόμενοι! Ἀπλᾶ, θά σκεφτόμενοι ὅτι ὡς ἄνθρωποι εἴμαστε τά ἴδια πλάσματα μέ τίς ἴδιες ἀνάγκες καί τίς παρόμοιες εὐτυχεῖς ἢ ἀτυχεῖς συγκυρίες!

Ὅμως, δέν ἔχω δικαίωμα νά ἰσχυρισθῶ: «ἓνα κακό ὄνειρο εἶναι· θά περάσει». Γιατί, ὁ ἐφιάλτης πράγματι τελειώνει! Ἐδῶ ὅμως, γιά νά «περάσει», ὀφείλω νά ἀγωνισθῶ στό «ξυπνητό» μου! Κι ὄχι μόνος ἢ μόνη! Ἀλλά μέ μία «κοινωνία πολιτῶν» πού μέ περιμένει στό ἀνώνυμο δρομάκι, στήν παρέα, στό διαδίκτυο! Ἄς μὴ γυρίζω τήν πλάτη σίς λιγοστῆς ἐναπομείνουσες φωνές τῶν πνευματικῶν ταγῶν πού προσπαθοῦν νά μᾶς συστρατεύσουν γιά νά «καεῖ» τό θρησκευτικό, ἀτομικό, οἰκογενειακό καί ἐθνικό σάβανο πού μᾶς ὑφαίνουν πολιτικάντες καί τεχνοκράτες ἐντός καί ἐκτός τῶν συνόρων μέ τή δική μας ἀνοχή! Γιατί ἐκεῖνοι εἶναι «συστρατευμένοι»!

Ἐμεῖς, ἀξίζει νά πενθοῦμε, νά αὐτολυπούμεθα καί νά γενικεύουμε συμπεριφορές στρουθοκαμηλισμοῦ; Ἡ ἀπάντηση εἶναι αὐτονόητη! Ἄς προχωρήσουμε, λοιπόν, ὄριμοι, ἡλικιωμένοι καί νέοι γνήσια ἀντικομφορμιστές μέ λάβαρο τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου! Τό θέλουμε ὅλοι; Ἄς τό ἀποδείξουμε...

Εὐσταθία Τσιότσιου

Φιλόλογος

Οἱ Ἱερεῖς, τό προσωπικό τοῦ Ναοῦ μας καί ὅλοι οἱ συνεργάτες μας σᾶς εὐχονται ὀλόψυχα ἓνα Καλοκαίρι ψυχικῆς καί σωματικῆς ξεκούρασης, χαρᾶς καί Ἀληθινῆς Γνώσεως.

Οι έπιπτώσεις τών μεταμοσχεύσεων στην ψυχολογία τών ληπτών

“ΕΓΧΕΙΡΗΣΕΙΣ” ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ;

Εκτιμάται ότι 54 000 καρδιές μεταμοσχεύθηκαν μέχρι τώρα σέ όλο τόν κόσμο. Περίπου 470.000 άνθρωποι στόν 20ο αιώνα δέχθηκαν νεφρό, 74.000 ήπαρ καί 10.000 πνεύμονα. Όπως δείχνουν οί άριθμοί αυτοί, οί μεταμοσχεύσεις έχουν γίνει πιά ρουτίνα στην ίατρική. Άλλά τί γίνεται μέ τίς έπιπτώσεις τών μεταμοσχεύσεων στην ψυχική κατάσταση τών ληπτών; Μέχρι τό τέλος τοῦ 20οῦ αιώνα τό έπιστημονικό ένδιαφέρον σχεδόν άποκλειστικά ήταν στραμμένο στά βιοτεχνολογικά προβλήματα αύτῆς τῆς χειρουργικῆς. Μόλις τά τελευταία δέκαπέντε χρόνια γίνεται άντικείμενο μελέτης καί ἡ ζωή τών ληπτών μετά τή μεταμόσχευση.

Ίδιαίτερα διαφωτιστικό γιά τήν έρευνα αύτή εἶναι τό άρθρο τοῦ Joseph Scherrach μέ τίτλο «Συνοδεύει ἡ ψυχή (τό μόσχευμα);» στό γερμανικό περιοδικό «P. M. Magazin» 04/2005. Ό Scherrach στηρίζεται στό άρθρο αύτό σέ ἕνα ίκανό άριθμό έρευνητῶν. Ένδεικτικά αναφέρω:

α) τόν Άμερικανό καρδιολόγο Dr. Paul Pearsall, ὁ ὁποῖος έρεύνησε καί διασταύρωσε τά στοιχεία σέ παραπάνω άπό 100 λήπτες καρδιάς, πού ίσχυρίζονταν ὅτι αἰσθάνονται ἕνα σύνδεσμο μέ τό δότη, δημοσιεύοντας 17 περιπτώσεις στό περιοδικό «Journal of Near-Death Studies», τόμ. 20, Άνοιξη 2002.

β) τήν Άυστριακή Καθηγήτρια Ψυχολογίας Brigitte Bunzel, ἡ ὁποία στην πανεπιστημιακή κλινική τῆς Βιέννης άπό τό 1984 στηρίζει ψυχολογικά τούς άνθρωπους πρῖν καί μετά τή μεταμόσχευση καρδιάς (βλ. <http://www.medical-tribune.at/dynasite.cfm?dsmid=97656&dspaid=767110>).

γ) τόν Γερμανό έρευνητή μεταμοσχεύσεων Kurt Stapenhorst, ὁ ὁποῖος συνέγραψε τό έργο «Δυσάρεστες πλευρές τῆς ίατρικῆς τών μεταμοσχεύσεων» Van den Hoeck & Ruprecht, 1999

δ) τήν ψυχοθεραπεύτρια Elisabeth Wellendorf, ἡ ὁποία στό έργο της «Ἡ ζωή μέ τήν καρδιά ενός άλλου. Οἱ ψυχικές συνέπειες τών μεταμοσχεύσεων», Stuttgart 1998, περιγράφει τήν ψυχοθεραπευτική έργασία της μέ λήπτες μοσχευμάτων καί τίς οἰκογένειές τους.

Ἡ μεγάλη έπιτυχία σίς μεταμοσχεύσεις άπό καθαρά ίατρικῆς πλευρᾶς –άκόμα καί σέ μεταμοσχεύσεις καρδιάς τό 80% τών ληπτών έπιβιώνει τό πρῶτο χρόνο, τό 70% τήν πρώτη πενταετία καί τό προσδόκιμο ζωῆς μετά τήν μεταμόσχευση κατά μέσον ὄρο εἶναι περίπου δώδεκα χρόνια– παράγει, ὅπως φανερώνουν αυτές οἱ μελέτες, ἕναν αντίστοιχα μεγάλο άριθμό τεράστιων ψυχικῶν

προβλημάτων.

Σύμφωνα με μία μελέτη της Πανεπιστημιακής Κλινικής του Άννοβερου, καί μόνο η σκέψη να δεχθούν όργανο από έναν αυτόχειρα ή έναν έγκληματία δημιουργεί δυσφορία στο ένα τρίτο των ασθενών που βρίσκονται στην άναμονή για μόσχευμα, η δέ προοπτική να δεχθούν ιστούς ή όργανα από ζώα απορρίπτεται από το 50%.

Πώς όμως διαμορφώνεται από πλευράς ψυχικών προβλημάτων η πραγματικότητα, η ζωή των ανθρώπων, στους οποίους έχει γίνει μεταμόσχευση, ιδίως μεταμόσχευση καρδιάς;

Ίδιαίτερη βαρύτητα κατέχει ο ένδομυχος φόβος της απόρριψης του μοσχεύματος. Έντείνεται με την έφ' όρου ζωής λήψη φαρμάκων για τη μη απόρριψη του μοσχεύματος όπως και τις συχνές, ιδίως στην αρχή, διαγνωστικές εξετάσεις απόρριψης. Συνοδεύεται φυσικά πολλές φορές από μία έντονη φοβία για τα μικρόβια και τους ιούς αλλά και γενικά για κάθε είδος μόλυνσης, επειδή με τη συνεχή λήψη των φαρμάκων έναντι της απόρριψης καταστέλλεται ή άμυνα του οργανισμού, τό ανοσοποιητικό σύστημα του λήπτη.

Μιά άλλη πολύ ουσιαστική δυσκολία γεννᾶται σέ πολλούς από τό πρόβλημα ταύτισης μέ τό νέο όργανο πού έχουν δεχθεῖ, ιδίως στήν περίπτωση τῆς καρδιάς, ἡ ὁποία θεωρεῖται ἀπό τήν πλειοψηφία τῶν ἀνθρώπων συμβολικά ὡς ἔδρα τῶν συναισθημάτων καί τῆς προσωπικότητας.

Ἐπί πλέον, ἤδη πρὶν ἀπό τήν μεταμόσχευση, ἀρκετοί λήπτες ἔχουν νά ἀντιμετωπίσουν ἔντονα αἰσθήματα ἐνοχῆς καί ἐντροπῆς, ἐπειδή πραγματικότητα περιμένουν νά πεθάνει ἕνας ἄλλος ἄνθρωπος, προκειμένου οἱ ἴδιοι νά ἔχουν μία ἐλπίδα ἐπιβίωσης. Τό ἴδιο ἰσχύει φυσικά καί μετὰ τή μεταμόσχευση, δεδομένου ὅτι τελικά χρειάστηκε νά πεθάνει ἕνας ἄνθρωπος γιά νά ἐπιζήσουν οἱ ἴδιοι.

Σέ ἕνα μεγάλο ἀριθμό ληπτῶν βιώνεται ἔντονα ἡ λαχτάρα νά μάθουν περισσότερα πράγματα γιά τόν δότη, τήν ἡλικία του, τίς συνθήκες θανάτου του, τό τί ἄνθρωπος ἦταν, καί νά εὐχαριστήσουν τούς συγγενεῖς του. Συχνά καί μόνο ἡ γνώση ὅτι ὁ δότης ἦταν ἄλλου φύλου, μπορεῖ ἤδη νά δημιουργήσει κρίση ταυτότητας. Π.χ. ἄνδρες πού δέχτηκαν μία γυναικεία καρδιά ἐξέφρασαν τήν αἴσθηση ὅτι παρέλαβαν κάτι ἀδύναμο, κάτι εὐθραστο.

Τό βασικότερο πρόβλημα ὅμως πού κυριολεκτικά διαταράσσει πολλούς λήπτες –ιδίως καρδιάς– ἐντοπίζεται στήν ἔντονη αἴσθηση ὅτι **μέ τό μοσχευμένο ὄργανο δέχθηκαν πλευρές τῆς προσωπικότητας τοῦ δότη.** Καί σέ ἀρκετές περιπτώσεις δέν παραμένει ἀπλῶς αἴσθηση ἀλλά διασταυρώνεται καί ἐπιβεβαιώνεται: διαπιστώνουν ὅτι τρόπον τινά ἔχουν «κληρονομήσει» προτιμήσεις, ἀπέχθειες, ἀναμνήσεις, φοβίες καί ἐπιθυμίες τῶν δοτῶν.

Ίδιαίτερα ἐντυπωσιακά εἶναι τά ἐξῆς παραδείγματα:

1. Γιά τήν 48χρονη χορεύτρια Claire Sylvia μετὰ ἀπό μεταμόσχευση καρδιάς καί πνεύμονα ξεκινᾶει μία νέα ζωή –αὐτή τήν αἴσθηση ἐκφράζουν οἱ

χιλιάδες άνθρωποι, πού έχουν δεχθεί μία «νέα» καρδιά, την καρδιά ενός συνανθρώπου τους. Άλλά τί είδος ζωή; Η Claire αποκτάει έντελως ξένες προς αυτήν πυχές χαρακτήρα και νέες προτιμήσεις. Τίς εμπειρίες της καταθέτει ή ίδια στο βιβλίο «A Change of Heart: A Memoir», Νέα Ύόρκη 1998, τό όποιο συνέγραψε μαζί μέ τόν William Novak. Μέ τήν πρώτη εύκαιρία παραγγέλνει μία μπύρα, τρώει σέ έστιατόριο fast-food, διαλέγει κοιτοπουκιές –πράγματα δηλαδή πού τής ήταν έντελως ξένα. Επίσης, τής έχει κοπεϊ ή διάθεση νά μαγειρεύει, αισθάνεται μία άσυνήθιστη σωματική άντοχή και πολύ ένέργεια. Άντί νά κρυνώνει, μία συνηθισμένη εμπειρία άπό παλαιά, τώρα ιδρώνει συχνά και νιώθει μία διέγερση μέσα της.

Πέντε μήνες μετά τήν έγχείρηση άρχίζει τήν άναζήτηση του δότη. Τελικά βρίσκει τήν οίκογένεια του Tim, του 18χρονου δότη της, ό όποιος σκοτώθηκε σέ άτύχημα μέ μοτοσικλέτα. Η έπίσκεψη στην οίκογένεια καταλήγει σέ εμπειρία σόκ. Η μπύρα άρεσε πολύ στον Tim και οι κοιτοπουκιές ήταν τό άγαπημένο του φαγητό.

Παρακινούμενη άπό μία άνεξήγητη έσωτερική έπιθυμία, ή Claire πραγματοποιεί ένα ταξίδι στην Γαλλία, μια χώρα πού πριν άπό τήν έγχείρηση ποτέ δέν τήν ένδιέφερε. Μέ τό ταξίδι στην Γαλλία, ό Tim «έπέστρεψε στην χώρα των προγόνων του –άν και τό συνειδητοποίησα κάπως άργότερα», γράφει στο βιβλίο της.

Προκειμένου νά άντιμετωπίσει πιο εύκολα και όχι κλεισμένη στον έαυτό της αυτές τίς εμπειρίες, δημιουργεί μία ομάδα άπό έξι λήπτες καρδιάς. Πράγματι, όπως σημειώνει, ήταν άνακούφιση για όλους νά έκφράσουν αυτό πού τους άπασχολούσε: «τόν τρόπο, τά αισθήματα ένοχής, τή συμφορά, πού προξένισε αυτό τό φοβερό γεγονός του τεμαχισμού και τής έπανασύνθεσης» του έαυτού τους. Όλοι αισθάνονταν τήν νέα καρδιά ως κάτι αυτόνομο, ένα «ξένο σωμα», ως μία «ξένη παρουσία» στον έαυτό τους.

Μέ τήν πάροδο του χρόνου ή Claire καταλήγει στην έσωτερική πεποίθηση, ότι πλέον βρήκε τήν νέα της ταυτότητα, «ένα είδος τρίτης όντότητας, πού ήταν ούτε ή παλαιά Claire, ούτε ό νέος Tim, αλλά κάτι σαν συνδυασμός αυτών των δύο».

2. Η B. Bunzel άναφέρει κάτι παρόμοιο: Σέ μία γυναίκα μετά άπό μεταμόσχευση καρδιάς, διατηρήθηκε επί μήνες ή έξής εμπειρία: «Κατά ένα τρόπο πού δύσκολα μπορεί περισσότερο νά περιγραφεί, ή αίσθηση του έαυτού μου είχε μεταβληθεί σέ ένα είδος Έμεϊς. Μερικές φορές αισθανόμουν, σαν νά μοιράζω τό σωμα μου μέ ένα δεύτερο πρόσωπο».

3. Άνάμεσα στα περιστατικά πού δημοσίευσε ό P. Pearsall, ιδιαίτερα έντυπωσιακά είναι τά έξής:

Η 8χρονη Danielle, ή όποία πριν άπό τή μεταμόσχευση δέν έδειξε καμία κλίση προς τή μουσική, μέ τήν έγχείρηση απέκτησε μαζί μέ τήν καρδιά ενός

18χρονου νέου και τό πάθος του για σύνθεση μουσικῶν κομματιῶν.

Ένας 47χρονος ἐργάτης, χωρίς πολιτιστικά ἐνδιαφέροντα, πού δέχθηκε τό συκῶτι ἐνός νέου βιολονίστα, ἐξέπληττε τό περιβάλλον του μέ τό ζαφνικό του ἐνδιαφέρον για τήν κλασσική μουσική.

Στόν 9χρονο Jimmy μεταμοσχεύθηκε ἡ καρδιά ἐνός 3χρονου κοριτσιοῦ, τό ὁποῖο πνίγηκε σέ πισίνα. Ἡ μητέρα του Jimmy καταθέτει: "Ζοῦμε δίπλα σέ μιά λίμνη. Πρίν ἀπό τήν ἐγχείρηση, τό νερό ἦταν τό ἀγαπημένο στοιχεῖο τοῦ Jimmy. ... Τώρα, κλείνει συνεχῶς τήν πόρτα τοῦ κήπου πού ὀδηγεῖ στήν ὄχθη τῆς λίμνης και ὁμολογεῖ, ὅτι τό νερό τοῦ προκαλεῖ τρόμο, ἂν και δέν ξέρει γιατί.»

Τά ποσοστά πού δίνουν οἱ διάφοροι ἐρευνητές για τή συχνότητα ἐμφάνισης τῶν ἐμπειριῶν αὐτῶν διαφέρουν ἀρκετά. Ἡ B. Bunzel ἀναφέρει σίς μεταμοσχεύσεις καρδιάς ἕνα ποσοτό περίπου 6%, σίς ὁποῖες παρατηρεῖται ἀλλαγὴ στήν προσωπικότητα, πού οἱ ἴδιοι οἱ λῆπτες ἀποδίδουν μέ βεβαιότητα στό μόσχευμα. Ὁ Ἀμερικανός καρδιολόγος Pearsall τό ἀνεβάσει πάνω ἀπό 10%, καταγράφοντας σίς περιπτώσεις αὐτές δύο ὡς πέντε ἐντυπωσιακές ὁμοιότητες μεταξύ δοτῶν και ληπτῶν. Ἄλλες μελέτες σύμφωνα τό ἄρθρο τοῦ J. Scherrach παρουσιάζουν πολύ πιο ἀυξημένα ποσοστά, 21 μέχρι 31% ἡ και παραπάνω. Καί ὁ λόγος κατά τόν K. Starpenhorst εἶναι ὅτι σίγουρα πολλοί λῆπτες ἀποκρύπτουν αὐτοῦ τοῦ εἴδους τά προβλήματα, φοβούμενοι ὅτι θά μπορούσαν, ἐκθέτοντάς τα, νά ἀμαυρώσουν τήν αἴγλη τῆς μεταμοσχευτικῆς ἱατρικῆς και νά ἐκτίθενται ἔτσι οἱ ἴδιοι.

Τά περιστατικά ὅπως και τά ποσοστά πού δίνουν οἱ διάφοροι ἐρευνητές ἀσφαλῶς ἀμφισβητοῦνται ἀπό τούς θιασῶτες τῶν μεταμοσχεύσεων, οἱ ὁποῖοι ἀποδίδουν τίς ἐμπειρίες αὐτές τῶν ληπτῶν στήν ψυχική ἔνταση λόγω τῆς ἀναμονῆς τοῦ μοσχεύματος, σέ αὐθυποβολή, σέ φαντασιώσεις σχετικά μέ τόν δότη τοῦ μοσχεύματος, προκειμένου νά ταυτιστοῦν ὅσο γίνεται περισσότερο μαζί του και στήν ἐπίδραση τῶν φαρμάκων. Ἐτσι, σύμφωνα μέ τήν ψυχοθεραπεύτρια E. Wellendorf, ἡ ἥδη σκληρή πραγματικότητα για τούς λῆπτες γίνεται ἀκόμα πιο ἀφόρητη μέ ἀποτέλεσμα, νά ὠθοῦνται συχνά σέ μιά ἐπώδυνη ἀπομόνωση. Στήν ἐπιβαρημένη ἀπό καθαρά ἱατρικῆς πλευρᾶς κατάστασή τους ἔχουν νά ἀντιμετωπίζουν ἕνα ἐπιπλέον πρόβλημα: τήν ἀδιαφορία τῶν ἱατρῶν και θεραπευτῶν για τά βαθύτερά τους αἰσθήματα και τελικά τήν ντροπή για κάτι πού εἶναι ἔκφραση τῆς εὐαισθησίας τους.

Βασικός στόχος μου σ' αὐτό τό σύντομο ἄρθρο ἦταν νά δείξω μέ βάση συγκεκριμένα παραδείγματα πῶς ἐκδηλώνονται οἱ προτιμήσεις, ἀπέχθειες, φοβίες, ἐπιθυμίες και γενικά οἱ ροπές τῶν δοτῶν σιούς λῆπτες τῶν ὀργάνων τους ὅπως και τά ἔντονα ψυχικά προβλήματα πού προκύπτουν ἀπό αὐτό. Ἀπό πλευρᾶς ὀρθόδοξης θεολογίας, για τήν ἐξήγηση αὐτοῦ τοῦ φαινομένου, θέλω ἀπλῶς νά ἐπισημάνω: Οἱ παραπάνω ἐμπειρίες και ἡ βαρύτητα τῶν ψυχικῶν

προβλημάτων που προκύπτουν, ιδίως σε μεταμοσχεύσεις καρδιάς, έπιβεβαιώνουν απόλυτα αυτά που διατυπώνει ο άγιος Νικόδημος στο Συμβουλευτικό Έγχειρίδιο για την κεντρική σημασία της καρδιάς στον άνθρωπο όπως και για τη σχέση της με την ψυχή. Άνακεφαλαιώνοντας την όρθόδοξη παράδοση ονομάζει την καρδιά ως έδρα της ψυχής «κέντρον φυσικόν», ως «κατοικία» της Χάριτος του Τριαδικού Θεού μέσα στον άνθρωπο «κέντρον υπερφυσικόν» και ως πηγή των παθών και ροπών «κέντρον παραφυσικόν». Έπομένως, στά όργανα του ανθρώπινου σώματος και κυρίως στην καρδιά καταγράφονται και χαράσσονται τρόπον τινά τά πάθη και οί ροπές που όλοι μας καλλιεργούμε και στην περίπτωση μεταμοσχεύσεων φυσικά μεταφέρονται στον λήπη των οργάνων, ώστε να έξηγεϊται απόλυτα η κρίση ταυτότητας στους λήπτες. Περισσότερες πληροφορίες για την όρθόδοξη θεώρηση των μεταμοσχεύσεων μπορεί ο αναγνώστης να βρει στο άρθρο του π. Βασιλείου Βολουδάκη στο ακριβώς προηγούμενο τεύχος της «Ένοριακής Εύλογίας» (107) με τίτλο: «Η ανάσταση των σωμάτων και οί μεταμοσχεύσεις».

Λέων Μπράνγκ
Θεολόγος

ΖΗΤΟΥΝ ΤΗ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΜΑΣ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΟΥΝ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΤΕΣ!

Πρός την «Ένοριακή Εύλογία»

Αιαβάσαμε τό άρθρο της κ. Γαλάτειας Άλεξάκη που αναφέρεται στην αντισυνταγματικότητα του προσχεδίου νόμου που μᾶς καθιστά όλους έν δυνάμει δότες οργάνων. Έπειδή δέν μπορούμε να έπικοινωνήσουμε μαζί της θά θέλαμε να της μεταβιβάσετε στοιχεϊά σχετικά με τους κινδύνους που ένέχει τό νομοσχέδιο, έφ' όσον περάσει από τη Βουλή, βάσει περιστατικού που έχουμε ζήσει στο νοσοκομείο μας. Πρόκειται για μία άσθενη η οποία είσηλθε στην ένιατική του νοσοκομείου σε κώμα και οί άνθρωποι του Έθνικου Όργανισμού Μεταμοσχεύσεων προσπάθησαν να πείσουν τους υπόλοιπους γιατρούς αλλά και τους συγγενείς της άσθενους ότι έπρόκειπο για έγκεφαλικά νεκρό άτομο προκειμένου να της αφαιρέσουν τά όργανα προς μεταμόσχευση. Ό θεράπων ίατρός της άσθενους αντιστάθηκε και δέν επέτρεψε να της αφαιρέσουν τά όργανα. Η άσθενής ζύπνησε και σε πλήρη διαύγεια παραχώρησε συνέντευξη σε έφημερίδα καταγγέλοντας τά γεγονότα όπως τά είχαν καταγγείλει και οί

συγγενείς της στό νοσοκομείο πριν από αυτή. Σας στέλνω τό άρθρο όπως δημοσιεύτηκε στην έφημερίδα αλλά και τά σχόλια σέ δύο blogs για νά μπορέσετε νά διαμορφώσετε άποψη.

κ. Άλεξάκη,

Άσχετα άν πιστεύουν ή όχι ότι αυτό τό νομοσχέδιο είναι πανάκεια για τούς δυστυχεΐς συνανθρώπους μας πού χήζουν μεταμόσχευσης προκειμένου νά επιβιώσουν ή νά βελτιώσουν τή ζωή τους, έμεΐς όφείλουμε νά προστατέψουμε τήν κοινωνία μας από παράνομες διαδικασίες μεταμόσχευσης και προπάντων από παράνομη άφαίρεση όργάνων. Μέ τήν παραμονή σέ ένεργό δράση τής Διευθύντριας τής Ίατρικής Ύπηρεσίας του Έθνικού Όργανισμού Μεταμοσχεύσεων κ. Γόμπου και τής Συντονίστριας Μεταμοσχεύσεων κ. Χαράλάμπους, χωρίς τήν παραμικρή τιμωρία μάλιστα, ένω αντίθετως μέ τήν επίμονη προσπάθεια τιμωρίας του γιατρού πού τίς άποκάλυψε νομίζουμε ότι έκτιθέμεθα σέ μέγα κίνδυνο άν βρεθοΐμε έμεΐς, τά παιδιά μας, οί συγγενείς μας ή όποιοσδήποτε συνάνθρωπός μας σέ κώμα κατά τή διάρκεια νοσηλείας σέ νοσοκομείο του Έθνικού Συστήματος Ύγείας. Σας παρέχουμε άρκετά στοιχεία πού άποδεικνύουν τήν ένοχή των έν λόγω ίατρών και τόν άδικο κατατρογμό του κ. Κοφινά πού έσωσε τήν άσθενή, όμως για εύνότους λόγους δέν μπορούμε νά σάς άποκαλύψουμε τίς ταυτότητές μας. Ό Ύπουργός μας μās διώκει άκόμη και άν άναφέρουμε ότι ύπάρχουν έλλείψεις σέ ύλικά στά νοσοκομεία του ΕΣΥ γιατί προφανώς φοβάται τόν κόσμο μή τόν λιντσάρει άν άνακαλύψει τούς κινδύνους πού διατρέχει από τήν έλλειψη τους. Τώρα πού προσπαθεΐ νά περάσει ένα τέτοιο νομοσχέδιο, τό λιγότερο πού μπορούμε νά πάθουμε είναι νά άπολυθοΐμε. Σας παρακαλοΐμε για τό καλό όλων μας νά άναδημοσιεύσετε τήν ιστορία μαζί μέ τά σχόλια και νά τά αναλύσετε από τή νομική πλευρά. Νά άναφέρετε τά λάθη τους και τίς παραλείψεις τους, τούς νόμους πού παρέβησαν και ό,τι άλλο έσεΐς κρίνετε σκόπιμο.

Μέ τιμή

Όμάδα πού συμπάσχει

κ. Άλεξάκη,

Έπ' εύκαιρία τής κατάθεσης του προσχεδίου νόμου «Δωρεά και μεταμόσχευση όργάνων και άλλες διατάξεις» και τήν άπόφαση του Ύπουργού νά μās χαρακτηρίσει όλους έν δυνάμει δότες θά θέλαμε νά σάς ενημερώσουμε για τούς κινδύνους τούς όποιους ένδέχεται νά αντιμετώπισουμε από έπίορκους πού κατά παράβαση κάθε νομοθεσίας θά χαρακτηρίσουν συνανθρώπους μας σέ κώμα ως έγκεφαλικά νεκρούς, οί όποΐοι όμως θά έχουν τή δυνατότητα πλήρους άνάληψης, προκειμένου νά τούς άποσπάσουν τά όργανα. Συγκεκριμένα σās

αναφέρουμε τό περιστατικό τῆς Ἀ. Π. στό Ἱπποκράτειο Ἀθηνῶν ὅπου ἡ ἰατρός κ.Χ., Συντονίστρια του ΕΟΜ καί ἀσκοῦσα χρέη Διευθυντῆ σπὴν ἐντατική τῆ συγκεκριμένη χρονική περίοδο καθώς καί ἡ γιατρός κ. Γ., Διευθύντρια τῆς Ἱατρικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ ΕΟΜ, παρέκαμψαν τόν θεράποντα ἰατρό τῆς ἀσθενοῦς κ.Κ., χαρακτήρισαν τὴν ἀσθενῆ “ἐγκεφαλικά νεκρή” καί κατὰ παράβαση τοῦ νόμου, χωρίς πιστοποιητικό ἐγκεφαλικοῦ θανάτου, ἀπαίτησαν τὰ ὄργανά της ἀπὸ τούς συγγενεῖς (μέ τό νέο νομοσχέδιο δέν εἶναι πλέον ἀπαραίτητη ἡ συναίνεση τῶν συγγενῶν καί πιθανόν νά τῆς ἀφαιρόντουσαν τὰ ὄργανα καί νά πέθαινε ἀδίκως). Οἱ συγγενεῖς τῆς ἐν λόγω ἀσθενοῦς ἀρνήθηκαν λέγοντας ὅτι ἀρνοῦνται νά συνηγορήσουν γιατί πίσω ἀπὸ τὴν ἐπιμονή τῶν γιατρῶν διαπιστώνουν ὅτι κρύβεται ὄφελος (... “ἀρνήθηκαν διότι θεωροῦν ὅτι ὑπάρχει ὄφελος ἀπὸ αὐτές τὶς ἐνέργειες”, ἀπὸ τό χειρόγραφο διακομιστήριο τῆς ἀσθενοῦς τό ὁποῖο προσυπογράφει ἡ κ.Χ. **19-6-2008**. Ἡ ἀσθενής διακομίστηκε σὺς 19-6-2008, λόγω ἐπισκευῶν σπὴν ἐντατική τοῦ Ἱπποκράτειου, σπὴν ἀντίστοιχη τοῦ νοσοκομείου Σωτηρία μέ τῆ διάγνωση «Ἐγκεφαλικός θάνατος μυκοπλασματικῆς ἀνοσολογικῆς αἰτιολογίας» χωρίς νά ἀναφέρεται ἡ διαφωνία τῶν ἰατρῶν, ἐνῶ ἀντιθέτως τονιζόταν ὅτι τῆς ἔγιναν δύο φορές δοκιμασίες ἐγκεφαλικοῦ θανάτου οἱ ὁποῖες ἀπέβησαν θετικές γιὰ ἐγκεφαλικό θάνατο καί κινδύνεψε πέραν τῆς ἀμεσῆς ἀπαίτησης τῶν ὀργάνων της ἀλλὰ καί ἐμμέσως ἀπὸ τῆ διάγνωση ἐξόδου. Οὐδεὶς γιατρός θά ἔσπευδε νά ἀναπιάξει ἐγκεφαλικά νεκρό(!!!) ἐάν ἡ ἀσθενής παρουσίαζε μείζον πρόβλημα. Κάθε λογικός γιατρός θά σκεφτόταν ὅτι μετὰ τόν ἐγκεφαλικό θάνατο ἔφτασε καί ὁ σωματικός καί ἦρθε ὁ καιρός ἡ ἀσθενής νά ἀναπαυθεῖ. Ἡ ἐν λόγω πάσχουσα ἐπανῆλθε 15 ἡμέρες ἀργότερα στό Ἱπποκράτειο μέ ἔκδηλα τὰ σημεῖα ζωντανοῦ ἀτόμου καί ὄχι ἐγκεφαλικά νεκροῦ. Προτοῦ ἐξέλθει ὀριστικά ἡ ἀσθενής (σημειωτέον ἐξῆλθε σέ πλήρη διαύγεια) οἱ συγγενεῖς της κατέθεσαν καταγγελία στό πρωτόκολλο ἐναντίον τῆς ἰατροῦ Χ. καί εὐχαριστήριο γιὰ τόν κ. Κ. ἀλλὰ ἡ Διοίκηση τοῦ νοσοκομείου καί ὁ ΕΟΜ δέν ἔκαναν κάτι σημαντικό, ἀπλῶς δέχτηκαν μιά ἀπολογία τῶν ἐμπλεκομένων καί τίποτε παραπάνω.

Στῆ συγκεκριμένη ἀπολογία της μάλιστα ἡ ἰατρός κ. Χ. παραδέχεται ὅτι ἔκανε δοκιμασία ἐγκεφαλικοῦ θανάτου, ἀναφέρει μιά σπὴν ἀπολογία ἐνῶ στό προσωρινό ἐξιτήριο τῆς ἀσθενοῦς σὺς **19-6-08** ἀναφέρει ὅτι ἔκανε δύο, μάλιστα δέ μέ στόμφο λέει ὅτι θά μπορούσε νά κάνει καί δεύτερη φορά δοκιμασία ἐγκεφαλικοῦ θανάτου καί ἐπὶ θετικῆς νά κλείσει τὰ μηχανήματα!!! Σᾶς ἐνημερώνουμε ὅτι δέν εἶχε δικαίωμα ὑπογραφῆς πιστοποιητικοῦ ἐγκεφαλικοῦ θανάτου γιατί ἦταν Συντονίστρια τοῦ ΕΟΜ καί γι’ αὐτό πίεζε τόν κ. Κ. καί τῆ νευρολόγο τοῦ νοσοκομείου κ. Τ. νά ὑπογράψουν τό πιστοποιητικό. “Ὅμως, ὁποῖα ἀλαζονεία, νά θέτει τόν ἑαυτό της σέ ρόλο Κριτῆ καί νά ἀποφασίζει σέ ποιόν ἀσθενῆ ἐπιτρέπεται

νά ζήσει καί ποιανού τή ζωή θά αφαιρέσει!!!

Στή συνέχεια ο κ. Κ. κατέθεσε τό εύχαριστήριο τῶν συγγενῶν στήν ἐπιτροπή κρίσεων γιά τή θέση τοῦ Συντονιστῆ Διευθυντῆ τῆς ἐντατικῆς πού ἦταν ὑποψήφιος (δέν ἦταν ὑποψήφια ἡ κ.Χ. λόγω ἔλλειψης προσόντων παρ' ὄλο πού ἀσκοῦσε χρέη προσωρινῆς Διεύθυνσης) καί ἔκανε μνεία τοῦ γεγονότος ἀναφέροντας ὅτι θά ἀνέφερε καί παραλείψεις καί παρατυπίες πού γίνονται κατά τήν ἀφαίρεση τῶν ὀργάνων δοτῶν ὅταν θά γίνει ΕΔΕ. Αὐτό τούς ἀνάγκασε νά κάνουν ΕΔΕ ἀφ' ἑνός γιά νά κλείσουν τήν ὑπόθεση καί ἀφ' ἑτέρου νά μάθουν τί ἐννοοῦσε μέ τό «παραλείψεις καί παρατυπίες». Στήν ΕΔΕ ὁ κ.Κ. ἀνέφερε ὅτι σέ **32χρονη ἐγκεφαλικά νεκρή πού εἶχε ἐξετάσει ὁ ἴδιος ὑπερηχοκαρδιογραφικά καί τοῦ εἶχε ἀνακοινωθεῖ ἀπό τόν ΕΟΜ ὅτι δέ χρειάζεται στεφανιογραφία γιά νά τῆς ἀφαιρεθεῖ ἡ καρδιά, ἄκουσε ὅτι δέν τῆς ἀφαιρέθηκε ἡ καρδιά(!!!) γιατί δέν ἦταν κατάλληλη(!!!) χωρίς νά πιστοποιηθεῖ ἀπό κανέναν ὅτι παρέμεινε στή θέση της. Τοῦ γεννήθηκε δέ ἡ ἀπορία γιατί σέ προηγούμενη λήψη ὀργάνων τούς ὑποχρέωσαν νά κάνουν στεφανιογραφία γιά νά διαπιστώσουν τήν καταλληλότητα τῆς καρδιάς!!! Τό ἀποτέλεσμα τῆς ΕΔΕ, ἀφοῦ ἐξετάστηκαν ἀρκετοί μάρτυρες, ἦταν ὅτι παρ' ὄλο πού ἡ κ.Χ. ἔκανε ὅσα δέν ἔπρεπε νά κάνει, βάσει τοῦ νόμου, ὅπως ἀπαίτησε τά ὄργανα τῆς ἀσθενοῦς χωρίς πιστοποιητικό ἐγκεφαλικοῦ θανάτου καί μέ τήν ἀντίθετη ἄποψη τοῦ θεράποντα ἰατροῦ καί τῆς νευρολόγου καί πολλῶν ἄλλων, ὅτι «ἦταν ἄποψη» στήν ἀντιμετώπιση τῆς ἀσθενοῦς καί ὄχι ἐγκεφαλικά νεκρῆς ὅπως τή χαρακτήρισε προκειμένου νά τῆς ἀφαιρέσει τά ὄργανα καί γι' αὐτό ἡ ἀσθενής ἐξῆλθε τοῦ νοσοκομείου!!! Τήν ΕΔΕ διενήργησε ὁ Ὀφθαλμίατρος!!! κ.Κ. καί τά κουκούλωσε δεόντως ὅπως δείχνει τό αὐθαίρετο συμπέρασμα στό ὁποῖο ὀδηγεῖται ἀφοῦ ἡ ἐν λόγω γιαιρός ἐνήργησε ἐντελῶς ἀντίθετα μέ ὅ,τι ὀρίζει ὁ νόμος, ἐνέργειες πού καί ὁ ἴδιος ἀναφέρει καί καυτηριάζει, προτοῦ ὀδηγηθεῖ στό αὐθαίρετο συμπέρασμα!!! Στή φάση αὐτή τό μόνο πού τούς ἐνδιέφερε ἦταν νά ἀπαλλάξουν τήν κ. Χ. καί τήν κ. Γ. ἀπό εὐθύνες καί στή συνέχεια ἄφησαν ἐλεύθερη τήν κ.Χ. νά κυνηγᾷ μέ μανία τόν κ.Κ. σάν προϊσταμένη του. Μάλιστα προήγαγαν τήν κ. Χ. καί τήν ἔκαναν Διευθύντρια (2009) κατά παράβαση τοῦ νόμου (ὑπαρξη καταγγελίας συγγενῶν γιά παράβαση καθήκοντος)(!!!) Δημοσιογράφος τοῦ «Ἐθνους» ἀνακάλυψε τήν ἀσθενῆ σέ κέντρο ἀποκατάστασης καί μετὰ ἀπό ἐνδελεχῆ ἔρευνα δημοσίευσε στίς 17 Ἰανουαρίου 2010 συνέντευξή της καί ὅλα ὅσα συνέβησαν στό Ἰπποκράτειο. Δυστυχῶς καί πάλι ἡ Πολιτεία δέν ἔκανε τό παραμικρό. Ἡ κ.Χ. ἀντίθετα ἐκτροχιάστηκε ἀκόμη περισσότερο –ἢ ἐκτελοῦσε ἐντολές– καί ἔκανε ἀγωγή κατά τοῦ κ.Κ. γιά συκοφαντική δυσφήμιση, διά τοῦ τύπου μάλιστα, γιά τή συνέντευξη πού παραχώρησε ἡ ἀσθενής ἐνῶ δέ δέν τοῦ χορήγησαν οὔτε ὀλόκληρο τό ὑλικό πού ζήτησε γιά νά ὑπερασπίσει τόν ἑαυτό του στά δικαστήρια, προβάλλοντας προσχήματα προσωπικῶν**

δεδομένων, αν και η ασθενής δημοσιοποίησε από μόνη της και μάλιστα διά του τύπου τα δεινά που υπέστη από ανθρώπους του ΕΟΜ. Ο κ. Κ. κινητοποίησε μάρτυρες ιατρούς που συμμετείχαν στη νοσηλεία της ασθενούς αλλά και τη νευρολόγο του νοσοκομείου κ. Τ. που εξέτασε την ασθενή και αρνήθηκε τον “έγκεφαλικό θάνατο” της ασθενούς προκειμένου να απαλλαγεί των κατηγοριών. Επίσης κλήθηκε και ανακρίθηκε και ο αδελφός της παθούσης που έκανε και την καταγγελία στο νοσοκομείο. Τό χειρότερο δέ είναι ότι εκτραχύνθηκε ακόμη περισσότερο η κ. Χ. η δέχτηκε καινούργιες εντολές μιας και είχαν απορριφθεί οι κατηγορίες της έναντι του κ. Κ. (τόσο πρωτόδικα όσο και στην έφεση που άσκησε) και κατέθεση αίτηση τιμωρίας κατά του κ. Κ. στη Διοίκηση του Ίπποκράτειου την οποία αίτηση έκανε δεκτή η δοτή Διοίκηση, παρ’ όλο που απορρίφτηκε η κατηγορία από τις δικαστικές αρχές, για συκοφαντική δυσφήμιση του κ. Κ. εις βάρος της Χ., του νοσοκομείου και του ΕΟΜ, διά του τύπου μάλιστα, για τη συνέντευξη που παραχώρησε η ασθενής και ούχι έγκεφαλικά νεκρή όπως τη χαρακτήρισε ζπώντας επιμόνως τα όργανά της (ούτε λόγος βέβαια για τιμωρία της κ. Χ.) καθώς και ενός συναδέλφου του (τό ζήτησε η κ. Χ. χωρίς να έχει η ίδια έννομο συμφέρον, όχι ο συνάδελφός του) γιατί του είπε να μην χορηγήι Χιγρίς (δαπάνη >10.000Ε/ασθενή) εκεί που δεν χρειάζεται επειδή είναι και επικίνδυνο (θανατηφόρο στις αναφερόμενες δύο περιπτώσεις), όχι μόνο πανάκριβο. Θά θέλαμε εδώ να σας επισημάνουμε ότι έκβιαστικά τον ανάγκασαν να καταθέσει απολογία χωρίς να του χορηγήσουν έγγραφο τα όποια ζήτησε για να υπερασπιστεί τον εαυτό του. Όταν τους ζήτησε να είναι πιο σαφείς στις κατηγορίες γιατί οι κατηγορίες ήταν άσαφείς, του κοινοποίησαν έγγραφο στο οποίο του ανέφεραν έκβιαστικά να απολογηθεί σε τόσο βαριές κατηγορίες εντός δύο ημερών άλλως θά θεωρηθεί αναπολόγητος, πάλι δέ χωρίς να του παραχωρήσουν τα έγγραφα που ζήτησε. Δεν σιράφηκαν ούτε έναντι των συγγενών που κατέθεσαν την καταγγελία ούτε έναντι της ασθενούς που παραχώρησε τη συνέντευξη αφού τις θεωρούσαν κατασκευασμένες και σιράφηκαν έναντι του γιατρού που έσωσε την ασθενή!!! (γιατί άραγε;;; διατεταγμένη υπηρεσία;;;)

Μέ αυτό τον τρόπο πλέον γίνεται σαφές ότι ούδεις επιτρέπεται να φέρει αντιρρήσεις όταν εκπρόσωποι του Έθνικού Όργανισμού Μεταμοσχεύσεων αποφασίσουν να αφαιρέσουν όργανα ζωντανών ασθενών σε κώμα. Αφαιρείται τό δικαίωμα της άσκησης της ιατρικής από τους γιατρούς όπως τη γνωρίζουν μέχρι τώρα και επιδίδονται όλοι στην περιουλλογή ανθρώπινων οργάνων (tissue and organ harvesting=περιουλλογή η θέρισμα ιστών και οργάνων στα έλληνικά) ζωντανών ανθρώπων και όχι μόνο των έγκεφαλικά νεκρών όπως όρίζει ο νόμος.

Αναγκαστήκαμε να σας στείλουμε αυτό τό έγγραφο μαζί μέ τό διακομιστήριο

τῆς ἀσθενοῦς κατά τή μεταφορά της στό «Σωτηρία» καί ἀπόσπασμα τοῦ βιβλίου εἰσόδου-ἐξόδου τῶν ἀσθενῶν στήν Ἐντατική γιά νά μή νομίσετε ὅτι λέμε ψέματα.

Οἱ γενναῖες πράξεις πρέπει νά ἐπιβραβεύονται ὄχι νά τιμωροῦνται καί νά ἐπιβραβεύονται οἱ φαῦλες. Δυστυχῶς ὅμως μέ τήν παραπομπή γιά τιμωρία τοῦ κ. Κ. καί τήν προαγωγή-ἐπιβράβευση τῆς κ. Χ. μόνο εὐχαριστημένοι δέν θά πρέπει νά εἶναι οἱ πολῖτες αὐτῆς τῆς χώρας. Οἱ δράκουλες τῆς μεταμόσχευσης ἔχουν κάνει τό θαῦμα τους καί ὅπως φαίνεται ἐπιβάλλουν δικά τους μέτρα καί σταθμά. Ἡ τόσο λυσσαλέα προσπάθεια ἀποπομπῆς τοῦ κ. Κ. πού ἔπαιξε τήν καριέρα του κορόνα-γράμματα καί ἔσωσε τήν ἀσθενῆ καί τούς δημιούργησε πρόβλημα μᾶλλον ὀφείλεται στό γεγονός ὅτι τούς μείωσε τήν πίτα ἀφ' ἑνός καί ἀφ' ἑτέρου ἤθελαν νά κλείσουν τό κεφάλαιο ἀντιρρήσεων σέ ὅσους προσπαθῆσουν ἀπό τοῦδε καί στό ἐξῆς νά φέρουν δυσκολίες στό ἔργο τῶν ἐπίορκων βρυκολάκων-μεταμοσχευτῶν ἐν ὄψει μάλιστα τοῦ νομοσχεδίου στό ὁποῖο θά προβάλετο ἡ περίπτωση Ἄ. σάν παράδειγμα πρὸς ἀντίσταση κατά τοῦ παράνομου **trafficking** ὀργάνων.

Ἐντύπωση πάντως κάνει γιατί οἱ εἰσαγγελεῖς δέν παρεμβαίνουν αὐτεπάγγελτα ἀφοῦ γνώρισαν ἀπό πρῶτο χέρι τήν ἱστορία!!! Τόση δύναμη ἔχουν οἱ βρυκόλακες;;;

Ἀπόσπασμα ἀπό τό βιβλίον εἰσόδου-ἐξόδου τῶν ἀσθενῶν στήν Ἐντατική.

Ἡ διάγνωση ἐξόδου εἶναι γραμμένη ἀπό τήν κ.Χ.

Διακομιστήριο: κατά τή μεταφορά τῆς ἀσθενοῦς στήν Ἐντατική τοῦ «Σωτηρία» 19-6-2008. Στήν τέταρτη σελίδα προσυπογράφει ἡ κ.Χ. Τίς ἀναφερόμενες δοκιμασίες ἐγκεφαλικοῦ θανάτου πού ἀναφέρονται στή δεύτερη σελίδα, τίς ἔκανε ἡ κ.Χ. πού δέν εἶχε δικαίωμα βάσει τοῦ νόμου γιατί ἦταν Συντονίστρια τοῦ ΕΟΜ, παρακάμπτοντας τόν θεράποντα ἰατρό τῆς ἀσθενοῦς κ. Κ. ἐπειδή ἀρνεῖτο λόγω τῆς ἀναστρεψιμότητας τῆς πάθησης (ὁ ὁποῖος τελικά δικαιώθηκε γιατί ἡ ἀσθενής ἐξῆλθε τοῦ νοσοκομείου σέ πλήρη διαύγεια ἀλλά ὁ ἴδιος καταστράφηκε). Ἐνημέρωσε δέ ἡ κ. Χ. παρανόμως τήν κ. Γ. γιαιτρό τοῦ ΕΟΜ ἡ ὁποία, ἀντί νά ρωπήσει (βάσει τοῦ νόμου) τόν θεράποντα ἰατρό κ. Κ. γιατί εἶχε ἀντιρρήσεις καί γενικῶς ὁποιοδήποτε εἶχε ἀντιρρήσεις ὅπως ὀρίζει ὁ νόμος, ἐκεῖνη ἐπικοινωνῆσε μέ τούς συγγενεῖς καί τούς ζητοῦσε τά ὄργανα τῆς ἀσθενοῦς παρακάμπτοντάς τον καί πάλι παρανόμως ἐνῶ βάσει τοῦ νόμου ὁ θεράπων ἰατρός ἀπό μόνος του ἤ μαζί μέ ἐκπρόσωπο τοῦ ΕΟΜ ἐνημερώνει γιά τόν ἐγκεφαλικό θάνατο καί προτείνει στους συγγενεῖς νά συνηγορήσουν στήν ἀφαίρεση τῶν ὀργάνων ἐνός ἐγκεφαλικῶν νεκροῦ).

ἌΟμάδα πού συμπάσχει

Ο ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑ Ο ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΗΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ!

«**ά τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καί τά τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ**».

Κατ' ἀρχήν θέλω νά συγχαρῶ τόν ἀξιότιμον κύριον Νίκα γιά τήν περιεκτικότητα καί τήν ἄμυνα τῶν ἐπιχειρημάτων του.

Θάθελα, χωρίς νά κουράσω τόν σεβαστό ἀναγνώστη, νά παραθέσω ἐπιλεγμένες σκέψεις πού εἶναι σχετικές μέ τό προηγούμενο ἄρθρο μου «Εἶναι κακός ὁ Καπιταλισμός ἢ οἱ ἄνθρωποι;» (Ἐνοριακή Εὐλογία 106, σελίδα 180).

Στήν ἐν λόγῳ καταχώρηση ἀναφέρθηκα σέ γενικότητες, ὅσον ἀφορᾷ στά χαρακτηριστικά τῶν ἐπικρατεστέρων σχολῶν ἠθικῆς συμπεριφορᾶς καί ἐκείνων τοῦ Καπιταλισμοῦ. Στήν παρούσα εἰσήγηση θά προσπαθίσω νά τονίσω τή σημασία διαφοροποίησης τοῦ καπιταλισμοῦ ἀπό τόν καπιταλιστή, τήν ἐπιρροή τῆς πνευματικότητος ἐπ' αὐτῶν πού τόν πράττουν, καί, τήν αἰτιολόγηση τοῦ χάσματος μεταξύ Ὀρθοδοξίας καί Καπιταλισμοῦ.

Θ' ἀρχίσω μέ μία περιληπτική ἀναφορά στίς καίριες ἐξελίξεις τοῦ καπιταλισμοῦ.

- Τό σύστημα τοῦ καπιταλισμοῦ προάγει τήν ἐλεύθερη ἐπιλογή, τήν καινοτομία, καί τόν ἀνταγωνισμό. Αὐτά ἀποτελοῦν καί τήν δύναμη του.

- Ἡ ἀρχή τοῦ προσωπικοῦ συμφέροντος ὁδηγεῖ στήν φρενήρη ἐπιδίωξη τοῦ κέρδους.

- Ἡ ἔλλειψη κοινωνικῆς εὐαισθητοποίησης ἐπιφέρει τήν μεγιστοποίηση τῆς οἰκονομικῆς ἀπόδοσης.

- Οἱ τράπεζες, φορεῖς τῆς χρηματικῆς οἰκονομίας, ἐπιτυχάνουν νά ἐφαρμόσουν τραπεζικό καπιταλισμό, ὁ ὁποῖος κατέρρευσε τό 1929.

- Τό 1934 ὁ τραπεζικός καπιταλισμός ἀναδομήθηκε σέ ἐμπορικό καπιταλισμό.

- Μέ τήν κατάρρευση τοῦ Σοβιετισμοῦ τό 1989, ὁ καπιταλισμός παίρνει παγκόσμια διάσταση καί ἡ ὑλοποίησή του ἀναλαμβάνεται ἀπό ἰσχυρές ὑπερεθνικές ἐταιρεῖες (transnational) οἱ ὁποῖες τείνουν νά καθυποτάξουν κυβερνήσεις τῶν ὁποίων ἡ ἐξουσία ἔχει διαβρωθεῖ λόγω τοῦ φιλελευθερισμοῦ καί τῆς μείωσης τοῦ προστατευτισμοῦ. Ἀκολουθεῖ ἡ ὑποβάθμιση τοῦ ρόλου τοῦ θεσμικοῦ πλαισίου γιά ἔλεγχο τοῦ παγκοσμίως δρῶντος καπιταλιστικοῦ δικτύου. Ἀποτέλεσμα: ἡ πρόσφατη (2008) οἰκονομική κατάρρευση ἐθνικῶν τραπεζικῶν συστημάτων καί ἡ ἄτυπη χρεωκοπία ἐθνικῶν οἰκονομιῶν.

- Ἐπί τοῦ παρόντος ἡ συζήτηση συνεχίζεται γιά τά σχετικά πλεονεκτήματα καί τή συνεισφορά τῆς Συμπεριφοριστικῆς οἰκονομολογίας¹ στήν λήψη

---

1. Ἡ Συμπεριφοριστική οἰκονομολογία χρησιμοποιεῖ τή Ψυχολογία τῆς Νόησης (Cognitive psychology) καί τήν Κοινωνική Ψυχολογία (Social psychology).

οικονομικῶν ἀποφάσεων σέ ἀντίθεση μέ τή Κλασσική οικονομολογία ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τήν οικονομική ἀπόφαση ὡς ἀπαθῆ προσπάθεια μεγιστοποίησης ἀπόδοσης (Homo economicus). Δηλαδή, μέ λίγα λόγια, πρέπει νά χαλιναγωγήσουμε τόν καπιταλισμό καί νά τόν ἀναπροσανατολίσουμε.

Ἄν, λοιπόν, ἀποδεχθοῦμε ὅτι οἱ προαναφερθεῖσες ἀξίες: ἐλεύθερη ἐπιλογή, καινοτομία καί ἀνταγωνισμός, προάγουν τόν ἄνθρωπο χωρίς ἀντιπαράθεση στήν Χριστιανική καί δῆ Ὁρθόδοξη ἠθική, θεωρῶ ὅτι πρέπει νά ἐπικεντρώσουμε τήν προσοχή μας στή ψυχολογία τοῦ «ἀποφασίζειν» τοῦ ἀτόμου ὅσον ἀφορᾷ στίς ἀνωτέρω «ἀρχές». Παραθέτω τόν κατωτέρω συλλογισμό:

Τό πρόβλημα πού ἀντιμετωπίζουμε στή διαδικασία «λήψεως ἀποφάσεων» ἀφορᾷ στή «σχετικότητα» τήν ὁποίαν ἀντιμετωπίζουμε κάθε φορά πού προβαίνουμε σέ «ἐπιλογή». Ἡ ἀναπτυσσόμενη δυναμική, σέ τέτοιες συνθήκες, βοηθᾷ νά ἀναφανοῦν κριτήρια τά ὁποία χρησιμεύουν στήν διαμόρφωση τῆς ὀρθολογιστικότητας ἡ ὁποία ἀπαιτεῖται προκειμένου ἡ ὁποία ἐπιλογή νά ἔχει εὐλογη ἄμυνα καί λογική στήριξη. (Ἐδῶ πρέπει νά τονίσουμε ὅτι σύμφωνα μέ τήν Καντιανή ἀντίληψη ἡ λογική εἶναι συμπερασματική, δηλαδή ἔμφυτη ἀγωγή, βασική τοῦ ὀρθολογισμοῦ.

Περαιτέρω, ὁ Καθηγητής Robert Hanna εἰσηγεῖται ὅτι ἡ λογική εἶναι ἐνδογενῶς ψυχολογική καί ἡ ἀνθρώπινη ψυχολογία εἶναι ἐνδογενῶς λογική). Στή διαδικασία λήψεως ἀποφάσεων ἡ ὀρθολογιστικότητα τῆς ἐπιλογῆς εἶναι εὐμετάβλητη, τούτέστιν, ἔχει ἐγκυρότητα μόνον ὅσον ἀφορᾷ στά τότε ὑπάρχοντα κριτήρια. Ἄρα ἡ ὀρθολογιστικότητα εἶναι σχετική!

Πρέπει, ὡς ἐκ τούτου, νά ἀναζητήσουμε ἕνα «σταθερό παράγοντα» ὁ ὁποῖος θά ἔχει τή δυνατότητα νά κυριαρχεῖ ἐπί τῶν κριτηρίων τά ὁποία τίς περισσότερες φορές εἶναι ὄχι μόνον εὐμετάβλητα ἀλλά καί ἀντιθετικά καί ἀλληλοσυγκρουόμενα. **Ὁ σταθερός αὐτός παράγων εἶναι ἡ «πνευματικότητα»** ἡ ὁποία ἐνδεχομένως ἐμπλουτίζει καί ἐνδυναμώνει τόν «νοῦ». Παρενθετικά, ὑποθέτω ὅτι οἱ Ἅγιοι Πατέρες δέν εἶχαν τεχνοκρατική παιδεία στίς οικονομικές ἐπιστήμες. Ὅστόσο, ἡ ὀρθολογιστική τους ἔκφραση σέ θέματα οικονομικά εἶναι καί εὐλογη καί ἀδιάτρητη. Προστρέχω δέ νά ὑπογραμμίσω ὅτι οἱ ὀρθολογιστικές τους τοποθετήσεις δέν ὑποστηρίζονται καθ' ὅλοκληρίαν ἀπό κανένα οικονομικό σύστημα, ἀπ' αὐτά τοῦλάχιστον πού μέχρι τώρα γνωρίζουμε.

Χάσμα, λοιπόν, ὑπάρχει ὄχι μόνον μεταξύ Ὁρθοδοξίας καί Καπιταλισμοῦ ἀλλά καί μεταξύ Ὁρθοδοξίας καί Σοσιαλισμοῦ.

Τό χάσμα, μεταξύ Ὁρθοδοξίας καί Καπιταλισμοῦ, περαιτέρω πιστοποιεῖται ἀπό τό ἀξίωμα τῆς «χρησιμότητος» (utility) τοῦ ὁποίου ἡ ἐφαρμογή καταδυναστεύει τήν πνευματική ἀνάταση, καθότι ἐμπλέκεται στήν ἀνάλυση ἐπιθυμιῶν καί οικονομικῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἀνθρώπου μέ τό σκοπό νά ἐπισπεύσει **τήν ἐξέλιξη τῶν ἐπιθυμιῶν σέ ἀνάγκες, χρησιμοποιοῦντας ὀρθολογισμό καί ὄχι λογική.**

Παραθέτω τήν ἐπιστημολογική τοποθέτηση τῶν Henry Kyburg καί Gilbert Harman οἱ ὁποῖοι προτείνουν ὅτι: «ἐάν κάποιος δικαιολογεῖται στό νά πιστεύει σέ μία τοποθέτηση τότε δικαιολογεῖται στό νά πιστεύει στίς λογικές συνέπειες αὐτῆς τῆς τοποθέτησης». Ἄν, λοιπόν, ἀποδεχθοῦμε τό ἀληθές τοῦ ὡς ἄνω ἰσχυρισμοῦ, εὐλόγως ὀδηγοῦμεθα στό νά παρατηρήσουμε ὅτι ἐνῶ ὁ καπιταλισμός μπορεῖ νά

έξυπηρετεί βέλπιστα οικονομικούς στόχους δέν έξυπηρετεί πνευματικούς τοιούτους ή όπι οί όποιοι πνευματικοί στόχοι τούς όποίους ό καπιταλισμός μπορεί νά ίσχυρίζεται όπι ύπηρετεί εΐναι ύποδεέστεροι τών οικονομικών τοιούτων. Για παράδειγμα, πώς μπορεί νά δικαιολογήσει ό καπιταλισμός, τού όποιού ή συνεισφορά στην οικονομική ανάπτυξη έχει εύρέως αναγνωρισθεί, τή κατωτέρω πραγματικότητα:

- 12% τού παγκόσμιου πληθυσμού κατέχουν 80% τού παγκόσμιου πλούτου.

- 1/3 τού παγκοσμίου πληθυσμού (2,2 δισεκατομμύρια) ζει μέ ένα δολλάριο τήν ήμέρα.

- Στίς Ηνωμένες Πολιτεΐς τής Άμερικης, τό 1977, τό έτήσιο συνολικό εισόδημα τού 1% τών Άμερικανών ήταν ίσο μέ εκείνο τών φτωχότερων 49 εκατομμυρίων. Τό 2010, τό 1% τών Άμερικανών είχαν ίσο έτήσιο συνολικό εισόδημα μέ εκείνο τών φτωχότερων 110 εκατομμυρίων Άμερικανών.

Ό συγκεντρωτισμός πλούτου μέ αποτέλεσμα τή διεύρυνση τής φτώχειας **άποτελει όδυνηρή άποτυχία για τόν καπιταλισμό και περαιτέρω έπισφράγιση τού χάσματος όχι μόνο μέ τήν Όρθοδοξία αλλά και μέ τόν έν γενεί Χριστιανισμό.**

Άρα, δυσαρμονία ύφίσταται στίς διεργασίες τού καπιταλισμού και τής όποιας συνεισφοράς του στην πνευματικότητα τού ανθρώπου.

Μέ βάση, λοιπόν, τόν ως άνω συλλογισμό δέν θά ήταν περισσότερο στοχευμένη ή άνάλυση πού θά διαχώριζε τόν καπιταλισμό από τόν καπιταλιστή; Και τούτο διότι ή διαδικασία έφαρμογής τού καπιταλιστικού συστήματος έπαφίεται στην έπιλογή ένός έκάστου έξ' ήμών. Δηλαδή, φαντάζομαι όπι όλοι εκείνοι πού εφαρμόζουν ή άκολουθούν τό καπιταλισμό δέν συσσωρεύουν πλούτο στό ίδιο μέτρο. Η άπόφαση ένός πλουσίου νά βοηθήσει φτωχούς εΐναι άτομική και όχι άποκύημα τού καπιταλιστικού συστήματος. Εϊκάζω δέ όπι τό έπίπεδο πνευματικότητας θά άποτελοΐσε οΐσιαστικό παράγοντα έπί τή βάση τού όποιού μία τέτοια συμπεριφορά θά καθυπαγορεύετο.

Ό καπιταλισμός εΐναι ένα σύστημα τό όποιο μή πνευματικοί άνθρωποι τό έχουν αναγάγει σε θρησκεία. Γνωρίζουμε όμως όπι μή πνευματικοί άνθρωποι εΐναι εκείνοι πού εΐναι προσκολλημένοι στην ύλη. Τό χάσμα μεταξύ Όρθοδοξίας και Καπιταλισμού εΐναι δεδομένο και καθοριστικό. Ό άγώνας πρέπει νά έπικεντρωθεί στην αναβάθμιση τής «πνευματικότητας» τού καπιταλιστή καθ' ότι αυτό θά έπηρεάσει θετικά τήν συστημική ταυτότητα τού καπιταλισμού. Για παράδειγμα, ή ψυχολογία συμπεριφοράς τού καταναλωτή έχει άποφανθεί όπι οί άνάγκες ποτέ δεν εκπληροΐνται πλήρως και ότι οί προτιμήσεις μεταλάσσονται βαθμιαία σε νέες άνάγκες. Η ως άνω μεταλλαγή τών έπιθυμιών σε άνάγκες μπορεί νά έπιβραδυνθεί, έχω τή γνώμη, μόνο από τήν ανάπτυξη τής πνευματικότητας τού ανθρώπου.

Κοινωνικοοικονομικά συστήματα άπορρέουν από φιλοσοφικές τοποθετήσεις. Εϊσηγοΐμαι, δέ, ότι τά όποια ώφέλη εΐναι συνάρτηση τής άπόδοσης τών φιλοσοφικών αυτών τοποθετήσεων και τής έφαρμογής τών αρχών τέτοιων συστημάτων. Για παράδειγμα, ή Προτεσταντική ήθική ένστερνίζεται τή «λιτότητα» τήν όποία έναγκαλίζεται και ό Χριστιανισμός. Όμως, ή άνωτέρω ήθική κηρύττει έπίσης και τή συσσώρευση πλούτου, πρακτική τήν όποία ή Χριστιανική πίστη άπορρίπτει.

Μνήμη Παπαδιαμάντη

ΠΩΣ ΘΑ 'ΘΕΛΕ ΤΗΝ ΤΙΜΗ Ο ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ;

Οἱ ἄνθρωποι ἔχουμε ἀνάγκη τῆς μνήμης τῶν ἀνθρώπων πού ἔφυγαν. Φανερώνεται ἔτσι ὅτι ἡ ζωὴ συνεχίζεται στόν αἰώνιο χρόνο, ἂν καί μέ διαφορετικό τρόπο, σέ ἕνα ἄλλον ἐπέκεινα τόπο.

Οἱ ἄνθρωποι ἔχουμε ἐπίσης ἀνάγκη τῆς τιμῆς αὐτῶν πού ἔφυγαν. Εἶναι ἔνδειξη εὐγνωμοσύνης γιά ὅσα καί ὅ,τι μᾶς προσέφεραν. Συγχρόνως ἀποτελεῖ καί διδασκαλία γιά τούς νεώτερος, διότι ἀφενός τούς γνωρίζουμε μέ τά πρόσωπα, τόν βίο, τά ἔργα καί τίς πράξεις τους, ἀφετέρου τούς διδάσκουμε ἔμπρακτα τόν σεβασμό πού κάθε ἄνθρωπος ὀφείλει στούς προγόνους του. Τά μνημόσυνα, εἶναι ἡ οὐσιαστική, ἀπαραίτητη καί ἀναντικατάστατη τιμή καί χρέος τῶν ζώντων πρὸς τούς κεκοιμημένους. Ἀποτελοῦν καί τόν πιό ἀσφαλῆ τρόπο ἀπόδοσης τιμῆς, διότι, εὐτυχῶς, ἐκεῖ δέν μπορούμε νά παρέμβουμε, ἀλλά τούς παραδίδουμε στήν Ἐκκλησία πού προσεύχεται ἀπαθῶς, καί τιμᾷ τόν κάθε κεκοιμημένο μέ μοναδικό τρόπο.

Βέβαια, ἐκτός τῶν μνημοσύνων, οἱ ἄνθρωποι ὀργανώνουμε διάφορες ἐκδηλώσεις μέ σκοπό νά τιμήσουμε ἀξιοσέβαστα πρόσωπα: ἥρωες, εὐεργέτες, ἄνθρώπους τῶν γραμμάτων καί τῶν τεχνῶν, ἄνθρώπους, πού ἔχουν ἐπηρεάσει θετικά (ἂν καί αὐτό σίς ἡμέρες μας δέν εἶναι τόσο σίγουρο πόσο θετικά δηλ. ἐπηρεάζουν διάφοροι ὑπερτιμώμενοι «μεγάλοι»!) τή γενιά τους καί τίς ἐπόμενες γενιές.

Γνωρίζουμε, ὡστόσο, πῶς πρέπει νά τιμοῦμε τά τιμώμενα πρόσωπα; Ἡ Ἐκκλησία μας λέει: **τιμὴ ἀγίου μίμησις ἀγίου**. Καί ἀναλογίαν, τιμὴ ἑνός προσώπου εἶναι μαθητεία στή ζωὴ καί στό ἔργο του, μίμησις τοῦ ἠθους του, τῆς ἀρετῆς του καί κατὰ τόν π. Ἐπιφάνιο, μόνο ὅσοι ἔχουν ἀρετὴ εἶναι μεγάλοι ἄνθρωποι καί πρέπει νά τυγχάνουν τιμῶν. Προσπάθεια συνέχισης

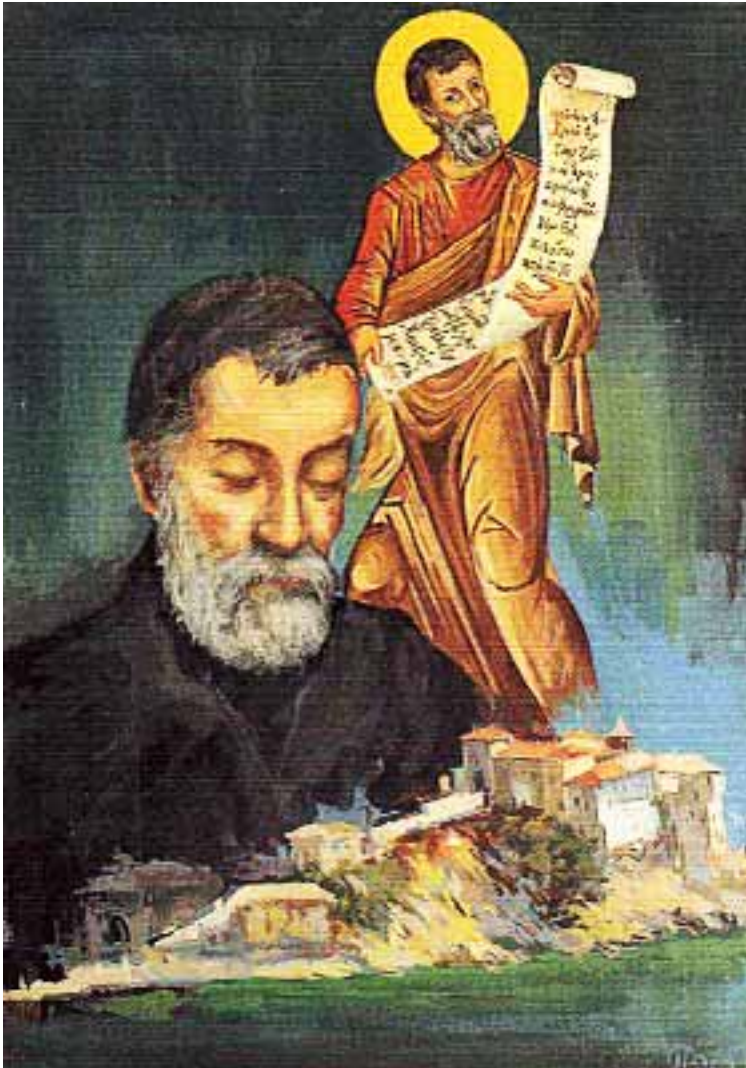

Τό ἐν λόγω παράδειγμα καταδεικνύει τὴν ἔλλειψη ποιότητος καί ἱκανοποιητικοῦ μέτρου «πνευματικότητος». Ἄρα ἡ Προτεσταντικὴ προσέγγιση στή Χριστιανικὴ πνευματικότητα εἶναι περιστασιακὴ καί διευκολυντικὴ. Αὐτὸ ἀποδίδεται ἀπὸ τὴν ἀντικατάσταση τῆς «λογικότητος» ἀπὸ τὴν «ὀρθολογιστικότητα», συσχετισμὸς ὁ ὁποῖος δέν εὐνοεῖ τὴν ἀνάπτυξη τῆς «πνευματικότητος». Τοῦτέστιν, διότι ἡ λογικότητα ἐνισχύει τὴν πνευματικότητα!

Κώστας Πολυχρονίου

Καθηγητὴς Διεθνoῦς Οἰκονομίας (**International Business**)
στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Σινσινατί, τοῦ Ὁκάϊο τῶν Η.Π.Α.

τοῦ ἔργου των, καί συνεπῶς καί οἱ ὅποιες ἐκδηλώσεις στήν μνήμη τους, λογικό εἶναι, νά ἐπιχειροῦν ἓνα ἀναβάπτισμα τῆς σχέσης μας μέ αὐτόν πού τιμοῦμε

καί μέ τό ἔργο του.

Ἔτος Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη, ἐφέτος, γιά τά 160 χρόνια ἀπό τή γέννησή του καί 100 ἀπό τό θάνατό του, καί ὑπάρχει φυσικά σειρά ἐκδηλώσεων, πού συναγωνίζονται καί ἀνταγωνίζονται γιά τήν ἀπόδοση μεγαλύτερης τιμῆς!

Ἐχουμε ἀναρωτηθεῖ ἄραγε, ἂν οἱ πολλές καί ποικίλες φιέστες πού παραθέτουμε τιμοῦν πραγματικά τόν τιμώμενο, ἢ μᾶλλον ἀσέβεια δείχνουν πρός τό πρόσωπό του; Ὁ λόγος γιά μιά ἐκδήλωση πού ἔγινε μέσα στή Μ. Ἑβδομάδα (!): «δραματοποιημένη ἀφήγηση ἕξι πασχαλινῶν διηγημάτων τοῦ Παπαδιαμάντη στό ἐκκλησάκι τοῦ ἁγίου Ἐλισσαίου»

ἀπό τήν ομάδα παραστατικῶν τεχνῶν «ΠΡΟΤΑΣΗ», γιά «τόν ἅγιο τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων» (τί εἰρωνία!), τήν Μεγάλη Δευτέρα, Μ. Τρίτη καί Μ. Τετάρτη ὥρα 7μμ. Ἀντί «τοῦ κρύψαντος τό τάλαντον τήν κατάκρισιν ἀκούσασα, ψυχή, μή κρύπτε λόγον Θεοῦ», ἀντί τοῦ «Κύριε ἡ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις περιπεσοῦσα γυνή», ἀντί τῆς Ἀκολουθίας τοῦ νιπῆρος, οἱ ἄνθρωποι ἄκουσαν, ἢ ποιοτικότερα ἀφουγκράσθηκαν καί ... μετεωρίσθηκαν, διηγήματα πασχαλινά τοῦ Παπαδιαμάντη ὑπό μορφήν δραματοποιημένης ἀφήγησης(!). Στόν ἴδιο χῶρο, καί τήν ἴδια ἡμέρα καί ὥρα πού ὁ ἴδιος ὁ Παπαδιαμάντης, ὅταν

ζούσε, ἔψελνε σεμνά τὰ ἅγια πάθῃ!

Καί αὐτό λέγεται τιμή (ᾧ τῆς μωρίας!) στόν ἄνθρωπο, πού ὄλο του τό ἔργο βοᾷ σέ ὄλους τούς τόνους, τό ἐκκλησιαστικό του φρόνημα, τήν βαθειά του πίστι, τόν θεῖο του ἔρωτα! Στόν ἄνθρωπο πού ὁμολογοῦσε: «Ἐνόσω ζῶ καί ἀναπνέω καί σωφρονῶ (ἡ ὑπογράμμισι δική μου) δέν θά παύσω πάντοτε, ἰδίως δέ κατά τās πανεκλάμπρους ταύτας ἡμέρας, νά ὑμνῶ μετὰ λατρείας τόν Χριστόν μου, νά περιγράφω μετ' ἔρωτος τήν φύσιν καί νά ζωγραφῶ τὰ γνήσια ἑλληνικά ἦθῃ. Ἐάν ἐπιλάθωμαί σου Ἱερουσαλήμ, ἐπιλησθεῖν ἡ δεξιά μου, κολληθεῖν ἡ γλῶσσα μου τῷ λάρυγγι μου, ἔάν μή σοῦ μνησθῶ». (Λαμπριάτικος ψάλτης)

Ὁ Παπαδιαμάντης δέν δέχθηκε ποτέ τέτοιου εἴδους τιμές. Γι' αὐτό καί, ὅταν, ἔτι ζῶν, διοργανώθηκε πρὸς τιμήν του φιλολογική βραδυά στήν αἴθουσα «Παρνασσός», «ἐκεῖνος τήν ἴδια ὥρα κατέφευγε σό ταπεινό σπιτάκι τοῦ χριστιανοῦ Νικόλα τοῦ Μπούκν, ὅπου ὁ Παπαδιαμάντης ἔψελνε συχνά καί ἡ μικρούλα κόρη τοῦ Μπούκν, ἡ Ἀγγελικούλα, τόν ἄκουγε μέ κατάνυξη ὀνομάζοντας τίς ψαλμωδίες του “τά τραγούδια τοῦ Θεοῦ”» (Ἄλ. Παπαδιαμάντης, δοκίμιο τοῦ Κωστῆ Μπαστιᾶ).

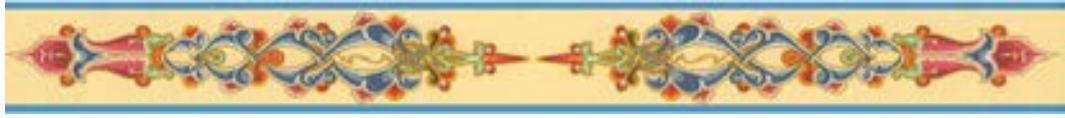
Τότε ζῶν ἔφευγε, τώρα κεκοιμημένος ποῦ φύγει; Ἐτρίζαν ἄραγε τὰ ὀσῆα του; Ἀλλά ὄχι, διότι «οὗτος ἐστὶ ἐν εἰρήνῃ». Ἐμεῖς ἔχουμε «κάκωσιν». Καί ἔάν μὲν εἴμαστε ἀπλῶς κοσμικοὶ ἄνθρωποι, ἀπλᾶ δείχνουμε τήν μωρία μας, ὅτι βλέπουμε τό δάκτυλο παρά τό δάσος. Ἐάν δέ εἴμαστε θρησκευόμενοι ἄνθρωποι, τότε ἀλοίμονο, ἐπαληθεύουμε σιούς ἑαυτούς μας γιά μυριοστή φορά τὰ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, πού διαβάζεται τήν ἡμέρα τῆς Μ. Δευτέρας, τήν ἴδια ἀκριβῶς μέ τήν ἐκδήλωση ὥρα σέ ὄλες τίς ἐκκλησίες: «οὐαί ὑμῖν, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τό ἡδύοσμο καί τό ἄνηθον καί τό κύμινον, καί ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου. Οὐαί ὑμῖν, οἱ διυλίζοντες τόν κώνωπα τήν δέ κάμηλον καταπίνοντες», καί ἀποδεικνύομαστε μή σώφρωνες, ἀντίθετα ἀπό τόν Παπαδιαμάντη, πού πέθανε δοξολογῶν!

Πόσο δίκαιο εἶχε ὁ Μπαστιᾶς πού ἔγραφε τότε, σχολιάζοντας μιά ἀπλή φιλολογική βραδυά στόν «Παρνασσό» (τί θά ἔγραφε ἄραγε ἡ ἀπαράμιλλη πέννα του σήμερα;) ὅτι: «τέτοια πανηγύρια δέν ταιριάζουσε τοῦ Παπαδιαμάντη. Τό ἔργο του στάθηκε μιά προσευχή καί ἓνα δοξολόγημα». Πόσο συμφωνοῦμε! Γι' αὐτό, ἔάν εἴμαστε ταπεινοὶ μαθητές, ταπεινοῦ διδασκάλου, ταπεινά καί δεηθῶμεν. Αἰωνία σου ἡ μνήμη, ἀγαπημένε μας κυρ-Ἀλέξανδρε. Αἰωνία σου ἡ μνήμη!

Εὐαγγελία Γ. Κοντάκν

Σημ.:

Ὁ πίνακας μέ τήν προσωπογραφία τοῦ Παπαδιαμάντη δείχνει τόν προφήτη Ἐλισσαῖο νά προστατεύῃ καί νά ἐμπνέῃ τόν μεγάλο μας λογοτέχνη.

ΜΑΘΗΜΑ ΖΩΗΣ....

Μρίν λίγες μέρες, κάποιοι “άνθρωποι” - αν μπορούν νά ὀνομαστούν ἔτσι - δημιούργησαν φασαρίες στήν περιοχή μας, ρίχνοντας αὐτοσχέδιες βόμβες στό αστυνομικό τμήμα τῆς ὁδοῦ Καλλιδρομίου καί πυρπολῶντας σταθμευμένα αὐτοκίνητα καί ἕνα μηχανάκι.

Ἦταν Σάββατο δώδεκα τό μεσημέρι, μέρα καί ὥρα πού ἡ λαϊκή ἀγορά τῆς περιοχῆς μας ἔχει τή μεγαλύτερη κίνηση. Οἰκογενειάρχες ἄνθρωποι ὅλων τῶν ἡλικιῶν - πολλοί ἀπ’ αὐτούς μαζί μέ τά παιδιά τους - κυκλοφοροῦσαν στούς δρόμους ὅπου ἔγιναν τά ἐπεισόδια καί πέντε πολῖτες τραυματίστηκαν σοβαρά, ἐκτός τῶν ἄλλων μικροτραυματισμῶν.

Ἐνα - δύο δρόμους πύ πέρα, ἡ ζωή συνεχιζόταν κανονικά, κι ἡ ὅλη φασαρία ἀντιμετωπίστηκε μέ μεγάλη ἀπάθεια ἀπό τούς κατοίκους τῆς περιοχῆς μας, μέ τή γνωστή ἑλληνική νοοτροπία τοῦ: «δέ βαριέσαι, αν εἶμαι ἐγώ καλά, στάχτη νά γίνουν ὅλα»!...

Ἄλλά τό χειρότερο ἔγινε ἀργότερα, ὅταν οἱ “ἀξιοπρεπεῖς” καί “εὐκατάστατοι” κάτοικοι τῆς περιοχῆς μας, ἐπιδόθηκαν σέ πλιάτσικο τῶν ἐμπορευμάτων τῆς ἀνθοπώλιδος τῆς λαϊκῆς, ἡ ὁποία τραυματίστηκε καί μεταφέρθηκε στό νοσοκομεῖο! Οἱ πλιατσικολόγοι δέν ἦταν ἄνθρωποι φτωχοί, ὅπως ὁμολόγησαν οἱ γείτονές τους πού τούς ἀναγνώρισαν καθώς ἄρπαζαν τίς γλάστρες καί τά φυτά - καί μάλιστα τσακώνονταν καί μεταξύ τους γιά τή μοιρασιά! Ἐξ ἄλλου, τά λουλούδια δέν εἶναι εἶδος πρώτης ἀνάγκης, ὥστε νά δικαιολογήσει κανεῖς κάποιον ὅτι νικήθηκε ἀπό τή φτώχεια του καί μπήκε στόν πειρασμό νά ἀφαιρέσει πράγματα πού δέν τοῦ ἀνήκαν!...

Τά ἀκραῖα γεγονότα εἶναι αὐτά πού φέρνουν στήν ἐπιφάνεια τίς πραγματικές διαστάσεις τοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς πνευματικῆς καλλιέργειας ἑνός λαοῦ. Καί σ’ αὐτές τίς “ἐξετάσεις”, δυστυχῶς, ἐμεῖς “πιάνουμε πάτο”.

Ἀντίθετα, ἄλλοι λαοί, τούς ὁποίους ἐμεῖς ὑποτιμοῦμε καί εἰρωνευόμαστε, ἀριστεύουν καί μᾶς κάνουν νά ντρεπόμαστε. Ἐνα τέτοιο παράδειγμα εἶναι ὁ Ἰαπωνικός λαός, ὁ ὁποῖος δοκιμάστηκε πρόσφατα τόσο σκληρά.

Ἡ ἐπιστολή πού ἀκολουθεῖ κυκλοφόρησε στό Internet, γιά νά

μᾶς προβληματίσει καί νά μᾶς παραδειγματίσει ὄλους μας. Γράφτηκε ἀπό ἕνα Βιετναμέζο μετανάστη στήν Ἰαπωνία, ὁ ὁποῖος ἐργαζόταν σάν ἀστυνόμος στή Φουκουσίμα, στήν πόλη, δηλαδή, πού ἐπλήγη ἀπό τό τσουνάμι καί τή διαρροή στό πυρηνικό ἐργοστάσιο.

Ὁ ἀστυνόμος ὀνομάζεται Ha Minh Tanh καί ἔστειλε τήν παρακάτω ἐπιστολή –ή ὁποία δημοσιεύτηκε στό New America Media στίς 19 Μαρτίου– σέ ἕνα φίλο του, στήν πατρίδα του. Ἡ μετάφραση τῆς ἐπιστολῆς ἔγινε ἀπό τόν ἀρχισυντάκτη τοῦ New America Media, Andrew Lam, ὁ ὁποῖος εἶναι συγγραφέας τοῦ βιβλίου: *East Eats West: Writing in Two Hemispheres*

Ἀδελφέ μου,

Πῶς εἶσαι ἐσύ καί ἡ οἰκογένειά σου; Τίς τελευταῖες μέρες ἐδῶ ὅλα εἶναι ἕνα χάος. Ὅταν κλείνω τα μάτια μου, βλέπω νεκρά σώματα. Ὅταν τά ἀνοίγω, βλέπω πάλι νεκρά σώματα. Πρέπει ὅλοι μας νά δουλεύουμε 20 ὥρες τήν ἡμέρα. Θά ἤθελα ἡ κάθε μέρα νά εἶχε 48 ὥρες, γιά νά συνεχίζουμε νά βοηθάμε καί νά σώζουμε τόν κόσμο. Εἴμαστε χωρίς νερό καί ἠλεκτρικό, καί τά ἀποθέματα φαγητοῦ ἔχουν σχεδόν ἐξαντληθεῖ. Καί μέ τό πού καταφέρνουμε νά μετακινήσουμε τούς πρόσφυγες ἀπό τό ἕνα σημεῖο στό ἄλλο, ἔρχονται καινούργιες διαταγές νά τούς πᾶμε ἀκόμα παραπέρα.

Αὐτή τή στιγμή βρίσκομαι στή Φουκουσίμα, περίπου 25 χλμ μακριά ἀπό τό πυρηνικό ἐργοστάσιο. Ἔχω τόσα πολλά νά σοῦ πῶ, πού ἂν τά ἔγραφα εἶμαι σίγουρος ὅτι θά ἔβγαινε ὀλόκληρο μυθιστόρημα γιά τίς ἀνθρώπινες σχέσεις καί συμπεριφορές σέ στιγμές κρίσης.

Ὁ κόσμος ἔχει παραμείνει ἤρεμος. Ἡ αἴσθησις ἀξιοπρέπειας καί σωστῆς συμπεριφορᾶς πού ἔχουν εἶναι πολύ καλή, γι' αὐτό καί τά πράγματα δέν εἶναι τόσο ἄσχημα ὅσο θά μπορούσαν νά εἶναι. Ἀλλά σέ μιά ἐβδομάδα ἀπό τώρα, δέν μπορῶ νά ἐγγυηθῶ ὅτι θά εἴμαστε ἀκόμη σέ θέση νά προσφέρουμε προστασία καί τάξη. Ἄνθρωποι εἶναι κι αὐτοί. Κι ὅταν ἡ πείνα καί ἡ δίψα ξεπεράσουν τήν ἀξιοπρέπεια, τότε θά κάνουν, δέν ξέρω, αὐτό πού θά πρέπει νά κάνουν. Ἡ κυβέρνησις προσπαθεῖ νά στείλει προμήθειες μέσω ἀέρος, τροφή καί φάρμακα, ἀλλά εἶναι σάν νά ρίχνεις μιά χούφτα ἀλάτι στόν ὠκεανό.

Ἀδελφέ μου, μοῦ ἔτυχε καί κάτι πραγματικά συγκινητικό, μέ ἕνα μικρό Ἰαπωνεζάκι, πού ἔδωσε σέ μένα τόν ἐνήλικα μάθημα ζωῆς γιά τό πῶς νά συμπεριφέρομαι σάν ἄνθρωπος.

Χθές τό βράδυ, μέ ἔστειλαν σέ ἕνα σχολεῖο νά βοηθήσω μιά φιλαν-

θρωπική οργάνωση νά μοιράσει φαγητό στους πρόσφυγες. Ή ούρά ήταν στριφογυριστή και τεράστια. Κάποια στιγμή έντοπισα ένα μικρό αγόρι, περίπου 9 ετών. Φορούσε ένα T-shirt και ένα σορτσάκι. Τό κρύο όλο και μεγάλωνε, και τό αγοράκι ήταν ακριβώς στό τέλος τής ούρας. Σκέφτηκα ότι μέχρι νά έρθει ή σειρά του, δέν θά έχει μείνει καθόλου φαγητό. Πήγα κοντά του και τοῦ μίλησα. Μοῦ εἶπε ότι ήταν στό σχολεῖο όταν έγινε ὁ σεισμός.

Ὁ πατέρας του δούλευε ἐκεῖ κοντά και ὀδηγοῦσε πρὸς τό σχολεῖο. Ὁ μικρός εἶχε ἤδη φτάσει στόν μπαλκόνι τοῦ τρίτου ὀρόφου τοῦ σχολείου, ὅταν εἶδε τό τσουνάμι νά παρασύρει τό αὐτοκίνητο τοῦ πατέρα του.

Τόν ρώτησα γιά τήν μητέρα του. Εἶπε ὅτι τό σπίτι τους βρισκόταν ακριβώς δίπλα στήν παραλία και ὅτι ἡ μητέρα και ἡ μικρή του ἀδερφή τό πιθανότερο εἶναι νά μήν ἐπέζησαν. Γύρισε τό κεφάλι του ἀλλοῦ και σκούπισε τά δάκρυά του ὅταν τόν ρώτησα γιά τούς συγγενεῖς του. Ὁ μικρούλης ἔτρεμε ἀπό τό κρύο και ἔτσι ἔβγαλα και τοῦ ἔδωσα τό μπουφάν τής ἀτυνομίας πού φοροῦσα. Τότε ήταν πού ἔπασε ἡ σακκούλα με τό συσσίτιό μου. Τό σήκωσα και τοῦ τό ἔδωσα. "Ὅταν ἔρθει ἡ σειρά σου, μπορεῖ νά έχει τελειώσει τό φαγητό. Πᾶρε τή μερίδα μου.

Ἐγώ ἔχω ἤδη φάει.

Πᾶρε τήν νά τήν φᾶς ἐσύ."

Τό αγόρι πῆρε τό σακκουλάκι και ὑποκλίθηκε. Νόμιζα ὅτι θά ἔτρωγε ἀμέσως, ἀλλά δέν τό ἔκανε. Πῆρε τή σακκούλα μέ τό φαγητό και πῆγε και τήν ἐναπόθεσε στήν ἀρχή τής γραμμῆς, ἐκεῖ πού ήταν συγκεντρωμένο ὅλο τό φαγητό γιά διανομή.

Σοκαρίστηκα. Τόν ρώτησα γιατί δέν ἔφαγε και ἔβαλε τή σακκούλα μαζί μέ τά ἄλλα φαγητά. Καί μοῦ λέει: "Γιατί βλέπω πολλούς ἄλλους πολύ πό πεινασμένους ἀπό μένα. Ἄν τή βάλω ἐκεῖ, τότε θά μοιραστεῖ ἰσότιμα. "Ὅταν τό ἄκουσα αὐτό, πῆγα και στάθηκα παραπέρα, γιατί δέν ἤθελα νά μέ δεῖ ὁ κόσμος νά κλαίω. Ἡ κοινωνία πού μπορεῖ νά ἐμφυσήσει σέ ἕνα ἐννιαχρονο παιδί τήν ἐννοια τής θυσίας γιά τό εὐρύτερο καλό, πρέπει νά εἶναι μιὰ σπουδαία κοινωνία, σπουδαῖος λαός.

Σοῦ ἔγραψα δύο γραμμές γιά νά στείλω τίς εὐχές μου σέ σένα και τήν οικογένειά σου. Πρέπει νά ἐπιστρέψω στή βάρδια μου.

Ha Minh Thanh»

Νινέττα Βολουδάκη

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΠΟΥ ΜΑΣ ΣΤΗΡΙΖΟΥΝ

Αίδεσιμολογιώτατε πάτερ Βασίλειε,

Διάβασα τό περιοδικό πού έκδίδετε «Ένοριακή Εύλογία» καί σᾶς συγχαίρω γιά τήν «Έπαναστατική, Όρθόδοξη» θέματα πού κατά καιρούς γράφετε. Εἶναι σημαντικό σήμερα οἱ ένορίες νά ἔχουν λόγο καί πράξη μέσα στήν διαταραγμένη «πολιτικοποιημένη καί κομματικοποιημένη» κοινωνία.

Νομίζω ὅτι ἔφθασε ἡ ὥρα νά μιλήσει ἡ ὀρθοπραξία καί ὄχι ἡ θεολογία. Νά μιλήσει ὁ ὀρθόδοξος λαός κι ὄχι τά ὄργανα τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων.

Σᾶς εὐχομαι καλή δύναμη καί καλή συνέχεια.

Μέ τίς εὐχές σας

Βασίλης Γιαννάκοβας

Δημοσιογράφος - πρ. Ὑπάλ. ΥΠ.ΕΞ.

Ρέθυμνο

Σεβασιέ μου π. Βασίλειε,

Έτυχε νά πέσει στά χέρια μου τό περιοδικό «Ένοριακή Εύλογία», τό ὁποῖο έκδίδετε καί σπεύδω νά σέ συγχαρῶ ἐκ βάθους καρδιάς. Τόσο ἡ δομή του ὅσο καί τά περιεχόμενά του εἶναι ἄριστα. Θερμά συγχαρητήρια

π. Χαράλαμπος Καμηλάκης

Έπίκουρος Καθηγητής Α.Ε.Α.Κ.

Άγαπητέ π. Βασίλειε,

Εὐλογεῖτε,

Παρακαλῶ ὅπως δεχθῆτε τά πιό ἐγκάρδια συγχαρητήρια γιά τήν συμπλήρωση τῶν 100 τευχῶν τοῦ θαυμασίου περιοδικοῦ «ΕΝΟΡΙΑΚΗ ΕΥΛΟΓΙΑ». Άνυπομονῶ κάθε μήνα πότε νά ἔρθει καί σέ μένα αὐτό τό ἀξιόλογο, διδακτικώτατο καί ἀγωνιστικώτατο περιοδικό.

Εὐχομαι ἀπό τά βάθη τῆς καρδιάς μου ὅπως νά ἐορτάση 500, 1000 καί ἀκόμη περισσότερα τεύχη. Ὁ κύριος νά εὐλογεῖ ἐσᾶς καί τούς ἐκλεκτούς σας συνεργάτας καί νά σᾶς χαρίζει υγείαν, χαράν, εὐτυχίαν, μακροήμερουσιν, κουράγιον καί ἀνανεωμένας δυνάμεις γιά νά συνεχίσετε καί νά φέρετε εἰς πέρας τό τόσον Θεάρεστον ἔργον σας. Ὁ Θεός νά εἶναι πάντοτε μαζί σας.

Μετά βαθυτάτου σεβασμοῦ

Άσπάζομαι τήν Δεξιάν σας,

Χαράλαμπος Μπράϋντερ

Η ΕΝΟΡΙΑ ΩΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ

Όμιλίες με σκοπό νά βοηθηθοῦμε στήν
πνευματική μας ζωή γίνονται στήν Ένορία μας:

- Κάθε **ΚΥΡΙΑΚΗ** πρωί, μετά τήν Θ. Λειτουργία, από τίς **11:30** ἕως τίς **1:30** τό μεσημέρι, στήν Πνευματική μας Έστία(ὁδός Μαυρομικάλη 96), μέ γενικό θέμα:

«Τό βιβλίό “Έξομολογήσεις” τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου:
Τά προβλήματα τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου
“χθές καί σήμερα” τά αὐτά ».

Κατά τήν διάρκεια τῆς ἀναπτύξεως τοῦ θέματος γίνεται διάλογος μέ τούς ἀκροατές. Πρό τῆς ἐνάρξεως τῆς ὁμιλίας παρατίθεται δωρεάν ἕνα μικρό πρόγευμα πρὸς ἀναψυχὴν τῶν προσερχομένων εὐθύς μετά τή Θ. Λειτουργία.

Οἱ Συνάξεις τῆς **ΚΥΡΙΑΚΗΣ** θά διακοποῦν κατά τόν μῆνα **Ἰούλιο**.

Στήν ἴδια Πνευματική **ΕΣΤΙΑ**, Μαυρομικάλη **96**,
γίνονται κάθε **Τρίτη** :

- Τά **ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ** τῆς **ΤΡΙΤΗΣ**, ὀλοκληρώθηκαν σίς 31 Μαΐου. Τά Θεολογικά μαθήματα θά ἐπαναρχίσουν σίς **4 Ὀκτωβρίου 2011**.

- Ἡ **ΣΧΟΛΗ ΣΥΖΥΓΩΝ & ΓΟΝΕΩΝ** περάτωσε καί αὐτή τόν κύκλο τῶν σεμιναρίων σίς 31 Μαΐου καί θά ἐπαναλειτουργήσῃ τήν **1 Νοεμβρίου 2011**. Ὑπεύθυνος Συνάξεων: π. **Βασίλειος Βολουδάκης**.

- Κάθε **ΤΕΤΑΡΤΗ** ἀπόγευμα, στό Παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγ. Νεκταρίου μετά τόν Ἑσπερινό καί τήν Παράκληση οἱ ὁμιλίες ἔχουν γενικό θέμα: «**Θέματα ἀπό τήν Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη**». Θά διακοποῦν κατά τούς μῆνες **Ἰούλιο καί Αὐγουστο**.

Ὑπεύθυνος - Συντονιστής: π. **Φίλιππος Μίαρης**.

